

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ

ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ, ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η κατάσταση των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ελλάδας και Πορτογαλίας μετά την εισαγωγή τους στην ΟΝΕ. Σύγκριση και μελλοντικές προοπτικές των δυο χωρών ».

ΓΚΙΑΟΥΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

A.M: mapm11001

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ :
Κα ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ ΕΙΡΗΝΗ

ΤΡΙΠΟΛΗ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2013

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	σελ.3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	σελ.4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ.5
ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	σελ.6
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	σελ.7
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	σελ.7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι.....	σελ.12
Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) και το Ευρώ	σελ.12
1.1 Το ευρωπαϊκό νομισματικό σύστημα (ΕΝΣ)	σελ.12
1.2 Τα κριτήρια σύγκλισης.....	σελ.14
1.3 Πλεονεκτήματα Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωση.....	σελ.16
1.4 Μειονεκτήματα της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης.....	σελ.18
1.5 Η Κεντρική τράπεζα	σελ.19
1.6 Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.....	σελ.20
1.7 Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών	σελ.21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ	σελ.25
Η περίπτωση της Ελλάδος	σελ.25
2.1 Βασικά μεγέθη Ελληνικής οικονομίας.....	σελ.29
2.2 Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδος.....	σελ.33
2.3 Κατάσταση απασχόλησης.....	σελ.35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ	σελ.37
Η περίπτωση της Πορτογαλίας	σελ.37
3.1 Ο Ευρωπαϊκός και παγκόσμιος ρόλος της Πορτογαλίας.....	σελ.38
3.2 Βασικά μεγέθη της Πορτογαλικής οικονομίας	σελ.40
3.3 Εξωτερικό Εμπόριο Πορτογαλίας.....	σελ.41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV.....	σελ.42
Σύγκριση Ελλάδας – Πορτογαλίας	σελ.42
4.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	σελ.43
4.2 Χρέος.....	σελ.50
4.3 Έλλειμμα	σελ.54
4.4 Ανεργία.....	σελ.56
4.5 Πληθωρισμός	σελ.59
4.6 Ομόλογα	σελ.69
4.7 Επενδύσεις.....	σελ.71
4.8 Χρηματιστηριακοί Δείκτες.....	σελ.73

4.9 Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας	σελ. 76
4.10 Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης.....	σελ. 77
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V.	σελ. 78
Η Διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 και η οικονομική ύφεση του 2008.....	σελ. 78
5.1 Η επιρροή στη Ευρώπη.....	σελ. 79
5.2 Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Δημοσιονομικής Σταθεροποίησης	σελ. 82
5.3 Μόνιμος Μηχανισμός Στήριξης από το 2013	σελ. 83
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI.	σελ. 85
6.1 Προοπτικές.....	σελ. 85
6.2 Συμπεράσματα	σελ. 88
VII. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.	σελ. 90
A. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	σελ. 90
B. ΕΛΛΗΝΙΚΗ	σελ. 91
Γ. ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	σελ. 91
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	σελ. 94

«Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την καθηγήτρια μου Κα Δασκαλοπούλου Ειρήνη καθώς και την οικογένεια μου για την βοήθεια και τη στήριξη που μου προσέφεραν».

Περίληψη

Η Ελλάδα και Πορτογαλία δύο χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου, με κοινά χαρακτηριστικά στοιχεία όπως, η γεωγραφία, τα οικονομικά μεγέθη και η ιστορία. Ορόσημο για την οικονομία τους αποτέλεσε η ένταξη τους, το 1981 για την Ελλάδα και το 1986 για την Πορτογαλία, στην ΕΟΚ αλλά και στην ΟΝΕ που ολοκληρώθηκε το 2002 με την κυκλοφορία του ενιαίου νομίσματος στα κράτη μέλη της Ευρωζώνης. Με την εισροή Ευρωπαϊκών κονδυλίων στόχος ήταν η οικονομική σύγκλιση με τους ισχυρούς της Ευρώπης. Μετά από προσπάθειες και μεταρρυθμίσεις υπήρξε οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη αλλά και ευημερία που αντικατοπτρίζονταν μέσα από τους οικονομικούς δείκτες των δύο χωρών. Ο ρυθμός ανάπτυξης αυξήθηκε, πραγματοποιήθηκαν έργα υποδομών και δημιουργήθηκαν νέες θέσεις εργασίας.

Ωστόσο με την χρηματοοικονομική κρίση του 2007-2008 που ξεκίνησε από τις Ηνωμένες πολιτείες ως κρίση των τραπεζών και της αγοράς ακινήτων υπήρξε άμεση εξάπλωση της παγκοσμίως. Στην Ευρώπη επηρεάστηκαν κυρίως τα κράτη του νότου, Ελλάδα, Πορτογαλία, Ιταλία, Ισπανία και στο βορρά η Ιρλανδία. Τώρα όμως η κρίση έχει διαφορετική μορφή και έχει εξελίχθη σε αδυναμία αποπληρωμής του δημόσιου χρέους. Ελλάδα και Πορτογαλία δεν μπορούν να δανειστούν από τις αγορές και αναγκάζονται στην αναζήτηση βοήθειας από Ευρώπη και ΔΝΤ με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού μηχανισμού στήριξης, λαμβάνοντας ταυτόχρονα σημαντικά μέτρα.

Στην εργασία αυτή γίνεται μια παρουσίαση των κρατών στη προσπάθειά τους προς την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και τη νομισματική ένωση και η μετέπειτα πορεία τους. Αναλύονται οι κοινωνικές δομές και τα χαρακτηριστικά τους καθώς και ορισμένοι διεθνείς δείκτες και στατιστικά μεγέθη που θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε την οικονομική τους κατάσταση σήμερα και το πώς συνέβαλε σε αυτό η ένταξη τους στη νομισματική ένωση.

Έννοιες Κλειδιά

- *Οικονομική Νομισματική Ένωση*
- *Ευρώ*
- *Πληθωρισμός*
- *Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν*
- *Επενδύσεις*
- *Χρηματοπιστωτική κρίση*

Εισαγωγή

Μέσα στις γενικότερες οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις σε διεθνές και Ευρωπαϊκό επίπεδο και κάτω από δύσκολες συνθήκες, η Ελλάδα και η Πορτογαλία θέτουν στόχους για το μέλλον τους προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η ευημερία του Ελληνικού και Πορτογαλικού λαού και να υλοποιηθεί η πραγματική σύγκληση, δηλαδή η σύγκληση του μέσου επιπέδου ευημερίας των δύο χωρών με το μέσο όρο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Με την είσοδο τους στην ευρωπαϊκή Ένωση χώρες με μικρές και ανοιχτές οικονομίες όπως η Ελλάδα και η Πορτογαλία στοχεύουν στο να εξασφαλίσουν αναγκαίους πόρους για την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής δικαιοσύνης και οικονομικής σταθερότητας. Ελλάδα και Πορτογαλία δύο χώρες του Ευρωπαϊκού νότου και της Μεσογείου, χώρες με μικρό πληθυσμό και γεωγραφική έκταση, υιοθετούν στρατηγικές με προοπτική την μέγιστη ανταγωνιστικότητα τους σε Ευρωπαϊκό και Διεθνές επίπεδο απέναντι σε χώρες με μεγάλες πλουτοπαραγωγικές πηγές όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Ρωσία και οι ΗΠΑ.

Η ένταξη στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης αποτελεί κορυφαίο γεγονός και για τις δύο χώρες ειδικά για την Ελλάδα της μεταπολεμικής περιόδου. Η προσχώρηση στην ΕΟΚ το 1981 υπήρξε γεγονός ισοδύναμης βαρύτητας αλλά δεν είχε την ίδια ποιοτική διάσταση με την ένταξη στην ΟΝΕ. Υπήρξε προϊόν πολιτικής και διπλωματικής προσπάθειας χωρίς αντιστοίχιση με εσωτερικές διεργασίες εξυγίανσης και εκσυγχρονισμού της οικονομίας.

Αντίθετα, η προσπάθεια κατά την περίοδο 1994 – 2001 επικεντρώθηκε στην προσαρμογή των εσωτερικών οικονομικών δομών, ώστε να αντιμετωπίζουν τις συνέπειες της ισότιμης ενσωμάτωσης σε μία ενιαία νομισματική ζώνη, χωρίς καμία περίοδο χάριτος.

Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ συνοδεύτηκε από μεγάλη εισροή Ευρωπαϊκών κονδυλίων με στόχο την πραγματική οικονομική σύγκληση. Η εισροή αυτή συνέβαλε στην αύξηση του χρήματος που κυκλοφόρησε στην Ελληνική οικονομία και την ενίσχυση του εισοδήματος. Η μετέπειτα ένταξη στο Ευρώ έδωσε τη δυνατότητα στη χώρα να δανειστεί μεγάλα ποσά με ευνοϊκούς όρους και χαμηλό επιτόκιο. Αυτή ήταν μια πραγματική ευκαιρία για τη χρηματοδότηση της οικονομίας, σε ένα σταθερό περιβάλλον, μακριά από συναλλαγματικούς κινδύνους. Ήταν ευκαιρία να ξεπεραστούν τα δημοσιονομικά προβλήματα και να δημιουργηθεί ένα νέο βιώσιμο αναπτυξιακό μοντέλο.

Τα πράγματα δείχνουν δυστυχώς ότι, η Ελλάδα δεν εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία αυτή με αποτέλεσμα την κατάληξη στο μνημόνιο. Δεν έμειναν άλυτα μόνο τα δημοσιονομικά προβλήματα. Η ατομία για μεταρρυθμίσεις και δομικές αλλαγές άφησε τη ανταγωνιστικότητα να εξασθενεί συνεχώς. Αυτό είχε αρνητικά αποτελέσματα στην αγορά εργασίας και κατά συνέπεια στο εισόδημα.

Και αν η Ελληνική οικονομία στη δεκαετία του 1990 αναπτύσσονταν με υψηλούς ρυθμούς ενόψει της νομισματικής ένωσης, η Πορτογαλία έχει και αυτή να παρουσιάσει εξαιρετικές επιδόσεις καταφέροντας μάλιστα να καλύψει την απόσταση που την χώριζε από την Ελλάδα. Οι εσωτερικές μεταρρυθμίσεις στην κρατική δομή όπως στον δημόσιο τομέα με αποκρατικοποιήσεις, στις εργασιακές σχέσεις με τη σύνδεση μισθού – εργασίας αλλά και με τη μείωση στη φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων απέδωσαν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Η Πορτογαλική οικονομία παρουσιάζεται ως πρότυπο για την Ελλάδα πλέον.

Σημαντικό ρόλο στη δημοσιονομική πολιτική των δύο κρατών είχε και εξακολουθεί να έχει η Ευρωπαϊκή κεντρική Τράπεζα. Η ΕΚΤ δημιουργήθηκε στα πρότυπα του Γερμανικού μοντέλου και σκοπός της είναι, όπως και κάθε κεντρικής τράπεζας ενός κράτους, η άσκηση νομισματικής πολιτικής με παράλληλη σταθερότητα των τιμών αλλά και διασφάλιση της αξίας του ενιαίου νομίσματος. Η ΕΚΤ από κοινού με τις Εθνικές κεντρικές Τράπεζες συμβάλουν στην επίτευξη των κοινών στόχων του Ευρωσυστήματος. Ωστόσο η ΕΚΤ είναι αυτή που πρέπει να διασφαλίσει ότι όλες οι εργασίες εκτελούνται σωστά και με συνέπεια εκδίδοντας οδηγίες αλλά και κατευθυντήριες γραμμές προς τις Εθνικές κεντρικές τράπεζες.

Στόχοι εργασίας

Στόχος της εργασίας είναι να παρουσιάσει και να αναδείξει βασικά στοιχεία των οικονομιών των δύο αυτών χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ελλάδας και της Πορτογαλίας, όπως του δείκτη ανεργίας, του ΑΕΠ, του χρέους και άλλων βασικών οικονομικών μεγεθών πριν και μετά την ένταξη τους στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης έτσι ώστε να γίνει κατανοητή η σύγκριση των δύο οικονομιών αλλά και η πολιτική για την επίτευξη του στόχου της οικονομικής ανάπτυξης.

Θα παρουσιαστεί και θα αναλυθεί ως ένα βαθμό η πορεία, η εξέλιξη και οι διαρθρωτικές αλλαγές που χρειαστήκαν να γίνουν για την επίτευξη των οικονομικών στόχων στις δύο χώρες.

Από την ένταξη τους στην ΕΟΚ στη προσπάθεια για υιοθέτηση του Ευρώ ως νομισματική μονάδα με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του και η πορεία μετά την έλευση του. Θα εξεταστούν τυχών ομοιότητες και διαφορές σε τομείς, πολιτικές και στρατηγικές των δύο χωρών αλλά και σύγκριση των αποτελεσμάτων διαχρονικά.

Μεθοδολογία

Για την συλλογή, την ανάλυση και την επεξεργασία των απαραίτητων στοιχείων και δεδομένων που θα καθιστούσαν εφικτή την ανάλυση και σύγκριση των οικονομιών της Ελλάδας και της Πορτογαλίας στην Ευρωπαϊκή τους πορεία μετά την ένταξη τους στην νομισματική ένωση έγινε κυρίως διαδικτυακή έρευνα. Η έρευνα βασίστηκε σε επίσημους οργανισμούς και φορείς τόσο των δύο κρατών όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα ελήφθησαν στοιχεία από τις στατιστικές υπηρεσίες των κρατών και της ΕΕ (Eurostat, INE, ΕΛΣΤΑΤ) τις κεντρικές τράπεζες (BDP, ΤτΕ, ECB) αλλά και από το Διεθνές Νομισματικό ταμείο (IMF). Η συλλογή και η παρουσίαση των στοιχείων έγινε με τρόπο τέτοιο ώστε να μπορεί να γίνει η σύγκριση της πορείας των οικονομιών των δυο κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν και μετά την ένταξη στην ΟΝΕ.

Ιστορική αναδρομή

Στην εργασία αυτή αναλύονται πολιτικές και στρατηγικές που ακολουθήθηκαν από τις κυβερνήσεις τόσο της Πορτογαλίας όσο και της Ελλάδας ώστε να προσαρμοστούν τα δημοσιονομικά μεγέθη των οικονομιών στα δεδομένα και στις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η περίπτωση της Πορτογαλίας παρουσιάζει δομικές ομοιότητες με τις οικονομίες των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης άρα και της Ελλάδας. Μπορεί επομένως να προσφέρει χρήσιμα συμπεράσματα για τον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσονται αδύνατες σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό Βορρά οικονομίες, καθώς και για το πόσο ενσωματώνονται στο συνολικό Ευρωπαϊκό οικοδόμημα και επηρεάζουν την προοπτική του.

Κατά την περίοδο 1987 – 2001 το κομματικό σύστημα στην Πορτογαλία εμφάνιζε χαρακτηριστικά ενός τυπικού δικομματικού συστήματος, με τα δύο βασικά κόμματα να εναλλάσσονται στην εξουσία. Τα μέτρα που λήφθηκαν ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της Πορτογαλικής οικονομίας και να τιθασευτούν τα δημόσια οικονομικά περιλάμβαναν μεταρρυθμίσεις στο χώρο της Δημόσιας Διοίκησης, στον τομέα της υγείας, της παιδείας και της αγοράς εργασίας. Στο δημόσιο τομέα πάγωσαν οι μισθοί των υπαλλήλων με μισθό άνω των 1000 ευρώ γεγονός που επηρέασε τα 2/3 των εργαζομένων ενώ οι μισθοί υπαλλήλων με μισθό κάτω των 1000 ευρώ αυξήθηκαν με γνώμονα τον πληθωρισμό.

Η οικονομία της Πορτογαλίας το 2003 σημείωσε αρνητική ανάπτυξη -1,1 με την αντίστοιχη τιμή στην Ευρωζώνη 0,4-0,5 και στην Ε.Ε 0,8%, ενώ το 2004 ο ρυθμός ανάπτυξης ανήλθε σε 1,1% τη στιγμή που η αντίστοιχη τιμή στην Ευρωζώνη ήταν 1,8% και 2% στην Ε.Ε. Το 2003 και το 2004 το δημόσιο έλλειμμα περιορίστηκε στο όριο που θέτουν τα κριτήρια σύγκλησης της ΕΕ 2,9% ενώ δυσμενείς εξελίξεις σημειώνονται στην αγορά εργασίας. Από 7,8 και 7,2 το 2001 και 2002 αντίστοιχα η ανεργία ανήλθε σε 9,3 το 2003-2004 εξαιτίας μαζικών απολύσεων. Με στόχο να αντιμετωπιστεί η δημοσιονομική κρίση λήφθηκαν σειρά από μέτρα όπως η παροχή εγγυήσεων του κράτους προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα καθώς και διαδικασίες ανακεφαλοποίησης επιλεγμένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και εθνικοποίησης επιχειρήσεων. Παρά τα μέτρα και τις προσπάθειες το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης αυξάνεται όπως και η ανεργία¹.

Από τη άλλη μεριά το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1980 υπήρξε για την Ελλάδα περίοδος περαιτέρω σύσφιξης των σχέσεων με την Ευρώπη. Το 1989 είναι ένα έτος εσωστρέφειας και αναταραχής για το πολιτικό σύστημα, ενώ το 1990 αποτελεί έτος εξελίξεων για τις ελπίδες που βασίζει στην Ευρώπη η Ελλάδα. Το δημόσιο χρέος ακολούθησε την ανιούσα και από 71,4% επί του ΑΕΠ το 1990 ανέβηκε κατά 30 μονάδες και έφτασε σχεδόν 100% το 1993. Το κατά κεφαλήν εισόδημα, σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, από 7.400 ευρώ ετησίως το 1981 αυξήθηκε σε 12.400 ευρώ το 1991 και στα 20.300 ευρώ το 2011. Το κατά κεφαλήν διαθέσιμο εισόδημα αυξήθηκε από τα 4.800 ευρώ το 1981 στα 19.200 ευρώ το 2011.

Από το 1996 και μετά η σχέση της Ελλάδας με την Ευρώπη περνά σχεδόν αποκλειστικά μέσα από την οικονομία. Πρώτο στάδιο η ένταξη της δραχμής στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών Iecu προς 357 δρχ. Τον Μάρτιο του 2000 υποβάλλεται από την κυβέρνηση η αίτηση

¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-04-466_el.htm

ένταξης στην Ευρωζώνη οποία και έγινε δεκτή στη Σύνοδο της Φέιρα. Την 1η Ιανουαρίου 2002 κυκλοφορούν στην Ελληνική αγορά τα πρώτα ευρώ. Το 2006 το δημόσιο χρέος μειώθηκε από το 107,5% στο 95,3% ενώ το έλλειμμα ήταν στο 5,7% του ΑΕΠ.

Γενικά τα 30 τελευταία χρόνια οι περισσότεροι δείκτες ευημερίας υπερδιπλασιάστηκαν, ενώ κάποιοι άλλοι εμφανίστηκαν για πρώτη φορά όπως για παράδειγμα ο αριθμός κινητών τηλεφώνων την δεκαετία 1990 ενώ σημαντική βελτίωση παρουσίασαν και οι δείκτες που έχουν σχέση με την υγεία².

Η Ευρωπαϊκή ιδέα έχει τις ρίζες της βαθειά στο παρελθόν. Σάρκα και οστά όμως λαμβάνει τον 20ο αιώνα και ειδικότερα κατά το 2ο ήμισυ του. Στις 18 Αυγούστου 1950 υπογράφηκε στο Παρίσι η συνθήκη με την οποία δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), με πρωτοβουλία του τότε υπουργού εξωτερικών της Γαλλίας Robert Schuman. Τα έξι ιδρυτικά μέλη είναι το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες. Αρχικά αν και είχε τον χαρακτήρα μιας οικονομικής κατά κύριο λόγο συνεργασίας, τα βήματα που έγιναν κατά τη διάρκεια του μισού αυτού αιώνα, οδήγησαν στη δημιουργία της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το 1957 στις 25 Μαρτίου στη Ρώμη υπογράφηκε συνθήκη μεταξύ των έξι ιδρυτικών κρατών – μελών για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ). Το πρώτο μέλημα της Κοινότητας ήταν η δημιουργία της τελωνιακής ένωσης. Η κατάργηση των δασμών στα γεωργικά και βιομηχανικά προϊόντα δεν ήταν δυνατόν να γίνει άμεσα και στο σύνολό της. Δημιουργήθηκαν οι Κοινές Οργανώσεις Αγοράς (ΚΟΑ) οι οποίες οδήγησαν στην κατάργηση των δασμών για τα γεωργικά προϊόντα που κάλυπταν, ενώ για τα βιομηχανικά προϊόντα η μείωση των δασμών έγινε σταδιακά. Η πλήρης τελωνιακή ένωση ανάμεσα στα έξι κράτη τέθηκε σε εφαρμογή από την 1η Ιουλίου 1968.

Στις 22 Ιανουαρίου 1972 στις Βρυξέλλες υπογράφηκε συνθήκη προσχώρησης για τις χώρες Μεγάλη Βρετανία, Δανία και Ιρλανδία και έτσι δημιουργήθηκε η Ευρώπη των εννέα. Την 1η Ιανουαρίου 1981 και εννιά χρόνια αργότερα ακολουθεί δεύτερη διεύρυνση με την προσχώρηση της Ελλάδας, η οποία όμως από το 1961 είχε υπογράψει συμφωνία σύνδεσης με την ΕΟΚ. Αίτηση για προσχώρηση είχαν υποβάλλει και οι Ιβηρικές χώρες, η Ισπανία και η Πορτογαλία, οι οποίες έγιναν δεκτές το 1986 οδηγώντας στην Ευρώπη των δώδεκα³.

² www.agora.mfa.gr

³ Μαραβέγιας Ν. & Τσιμισιζέλης Μ. (2007), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτική: 50 χρόνια*, Θεμέλιο, Αθήνα.

Στις 7 Φεβρουαρίου 1992 η συνθήκη που υπογράφηκε στο Μάαστριχ της υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους σταθμούς της πορείας της Ενωμένης Ευρώπης, μια και έκανε πλέον ορατή την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η πορεία των ευρωπαϊκών κρατών προς μια ουσιαστική πολιτική πλέον μορφή συνένωσης συμβολίστηκε και από την αλλαγή της ονομασίας από Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα σε Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ). Περιλήφθηκαν δε σ' αυτή διατάξεις για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με άλλες διατάξεις τροποποιήθηκαν οι Συνθήκες ΕΚΑΧ και της ΕΚΑΕ. Επίσης περιλήφθηκαν διατάξεις για την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας (ΚΕΠΑ). Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 3 της Συνθήκης του Μάαστριχ, η Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, δηλαδή την ΕΚΑΧ, την ΕΟΚ και την ΕΚΑΕ, χρησιμοποιεί τα όργανα των τριών Κοινοτήτων, παράλληλα όμως έχει και το δικό της που είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁴.

Με τη Συνθήκη του Μάαστριχ ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση με στόχο να διαδεχθεί τις τρεις Κοινότητες, οι οποίες όμως ουσιαστικά δεν εθίγησαν. Οι στόχοι της ΕΕ συμπίπτουν με αυτούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ως προς τον οικονομικό και κοινωνικό τομέα. Προχωρούν όμως πολύ περισσότερο διότι αφενός επεκτείνονται σε θέματα κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και αφετέρου σε θέματα αστυνομικής και δικαστικής προστασίας. Το 1995 ακολούθησαν τρεις πρόσθετες εντάξεις, αυτές των Αυστρίας, Σουηδία και Φιλανδία και οδήγησαν στην Ευρώπη των δεκαπέντε.

Το 2004 ακολούθησε η διεύρυνση με την ένταξη άλλων δέκα χωρών κυρίως της Ανατολικής Ευρώπης φθάνοντας συνολικά τις 25. Οι χώρες αυτές είναι η Τσεχία, η Σλοβακία, η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Μάλτα, η Σλοβενία και η Κύπρος. Ενώ το 2007 με την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας η ΕΕ έφτασε στη σημερινή μορφή της με σύνολο μελών – κρατών στα 27⁵.

⁴ el.wikipedia.org/wiki/Ευρωπαϊκή_Ένωση

⁵ Μαραβέγιας Ν. & Τσινισιζέλης Μ. (2007), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτική: 50 χρόνια*, Θεμέλιο, Αθήνα.

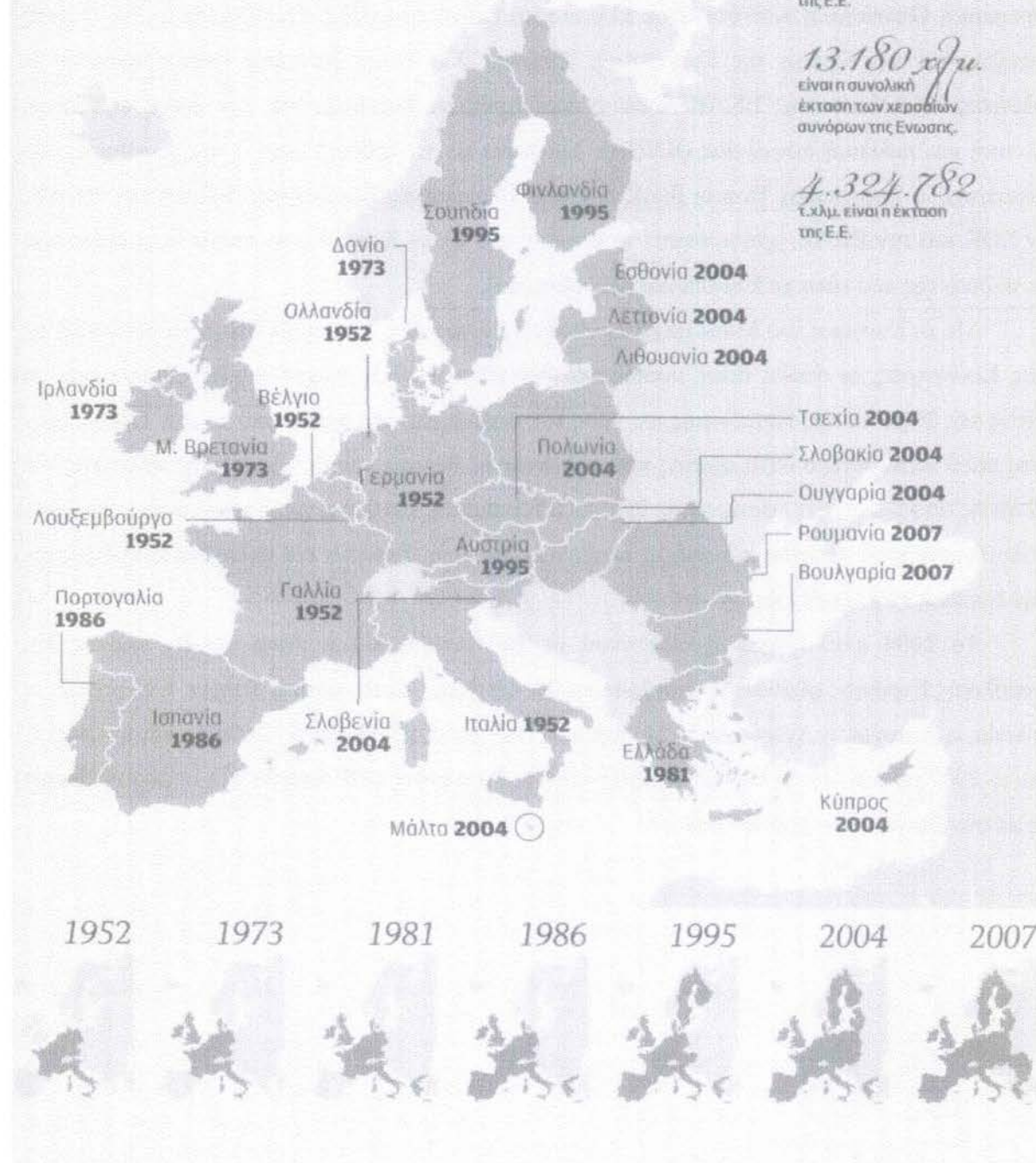
ο χάρτης, της Ευρώπης

ΚΑΙ ΟΙ ΧΡΟΝΙΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

27
είναι τα κράτη-μέλη
της Ε.Ε.

13.180 χιλμ.
είναι η συνολική
έκταση των χερσαίων
συνόρων της Ένωσης.

4.324.782
τ.χλμ. είναι η έκταση
της Ε.Ε.

Χάρτης της Ευρώπης
Πηγή : Καθημερινή 29-5-2011

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) και το Ευρώ

1.1 Το ευρωπαϊκό νομισματικό σύστημα (ΕΝΣ).

Το 1971 οι Ηνωμένες Πολιτείες αποφάσισαν να καταργήσουν το σταθερό δεσμό ανάμεσα στο δολάριο και την επίσημη τιμή του χρυσού, κάτι που διασφάλιζε τη νομισματική σταθερότητα μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Αυτό έθεσε τέρμα στο σύστημα σταθερών ισοτιμιών. Με βλέψεις να δημιουργήσουν τη δική τους νομισματική ένωση, τα κράτη μέλη της ΕΕ αποφάσισαν να αποτρέψουν τις διακυμάνσεις των τιμών του συναλλάγματος σε ποσοστό μεγαλύτερο του 2,25% μεταξύ των ευρωπαϊκών νομισμάτων μέσω αντισταθμιστικής παρέμβασης στις αγορές συναλλάγματος.

Αυτό οδήγησε στη δημιουργία του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος (ΕΝΣ), το οποίο τέθηκε σε ισχύ το Μάρτιο του 1979. Το ΕΝΣ είχε τρία βασικά χαρακτηριστικά: ένα νόμισμα αναφοράς που ονομαζόταν ECU: αυτό ήταν ένα «καλάθι» στο οποίο υπήρχαν νομίσματα από όλα τα κράτη μέλη, ένα μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών: κάθε νόμισμα είχε μια συναλλαγματική ισοτιμία που συσχετιζόταν με το ECU. Οι διμερείς συναλλαγματικές ισοτιμίες μπορούσαν να διακυμαίνονται μέχρι 2,25%, έναν πιστωτικό μηχανισμό: κάθε χώρα μετέφερε το 20% του συναλλάγματός της και των αποθεμάτων της σε χρυσό σε ένα κοινό ταμείο⁶.

- **Η μετάβαση από το ΕΝΣ στην ΟΝΕ.**

Στο Συμβούλιο της Μαδρίτης τον Ιούνιο του 1989, οι αρχηγοί των κρατών μελών της ΕΕ ενέκριναν ένα σχέδιο για την οικονομική και νομισματική ένωση που περιλάμβανε τρία στάδια. Το σχέδιο εντάχθηκε στη συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση που ενέκρινε το Συμβούλιο το Δεκέμβριο του 1991.

Η πορεία προς την οικονομική και Νομισματική Ένωση περιλάμβανε τρία στάδια.

Το πρώτο στάδιο, που ξεκίνησε την 1η Ιουλίου 1990 περιλάμβανε:

α) Την απόλυτα ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων εντός της ΕΕ κατάργηση των συναλλαγματικών ελέγχων,

⁶ http://europa.eu/abc/12lessons/lesson_7/index_el.htm

β) Την αύξηση των πόρων που αποσκοπούσαν στην εξάλειψη των ανισοτήτων ανάμεσα στις περιοχές της Ευρώπης (διαρθρωτικά ταμεία),

γ) Την οικονομική σύγκλιση μέσω πολυμερούς εποπτείας των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών.

Το δεύτερο στάδιο ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 1994 και προέβλεπε:

α) Την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ENI) στη Φρανκφούρτη. Το ENI αποτελείτο από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της ΕΕ. Αποστολή του ήταν να ενισχύσει την συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και να συντονίσει τις νομισματικές πολιτικές. Σε αυτό το στάδιο η νομισματική πολιτική παραμένει στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών. Ενώ επίσης αποστολή του ήταν να πραγματοποιήσει τις απαραίτητες προκαταρκτικές ενέργειες για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), αρμόδιου για την έναρξη του τρίτου σταδίου της νομισματικής ένωσης και την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος.

β) την ανεξαρτησία των εθνικών κεντρικών τραπεζών,

γ) οδηγίες για να μειωθούν τα δημοσιονομικά ελλείμματα των κρατών μελών.

Το τρίτο στάδιο ήταν η γέννηση του ευρώ. Από την 1 Ιανουαρίου 1999, ημερομηνία έναρξης του τρίτου σταδίου, ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών αντικατέστησε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Σκοπός του μηχανισμού αυτού είναι η σύνδεση των νομισμάτων των εκτός ζώνης του Ευρώ κρατών μελών με το Ευρώ. Η συμμετοχή στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών δεν είναι υποχρεωτική για τα εκτός ζώνης του Ευρώ κράτη μέλη. Έχουν όμως την δυνατότητα να συμμετάσχουν αργότερα. Ο μηχανισμός αυτός βασίζεται σε κεντρικές ισοτιμίες απέναντι στο Ευρώ. Το περιθώριο διακύμανσης είναι σχετικά ευρύ. Επίσης υπάρχει αρκετό περιθώριο ελαστικότητας κυρίως όσον αφορά διάφορα στοιχεία όπως ρυθμοί οικονομικής σύγκλισης των κρατών μελών που είναι εκτός της ζώνης του Ευρώ και εισέρχονται στο μηχανισμό. Μία κεντρική ισοτιμία απέναντι στο Ευρώ καθορίζεται για το νόμισμα κάθε κράτους μέλους εκτός της ζώνης του Ευρώ. Το σύνηθες περιθώριο διακύμανσης είναι 15% της κεντρικής ισοτιμίας. Όταν η ισοτιμία φτάσει τα όρια η παρέμβαση είναι καταρχήν αυτόματη και απεριόριστη⁷.

⁷ http://europa.eu/abc/12lessons/lesson_7/index_el.htm

1.2 Τα κριτήρια σύγκλισης

Κάθε κράτος μέλος της ΕΕ πρέπει να πληροί πέντε κριτήρια σύγκλισης για να είναι σε θέση να περάσει στο τρίτο στάδιο. Αυτά είναι:

- α) Το δημόσιο έλλειμμα να είναι κάτω από το 3% του ΑΕΠ.
- β) Το δημόσιο χρέος να είναι στο 60% του ΑΕΠ ή τουλάχιστον να είναι σε καθοδική πορεία με στόχο το 60%.
- γ) Ο πληθωρισμός να είναι 1,5 ποσοστιαία μονάδα πάνω από τον μέσο πληθωρισμό των τριών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον χαμηλότερο πληθωρισμό.
- δ) Τα επιτόκια για τα κρατικά ομόλογα δεκαετούς διάρκειας να είναι δύο μονάδες πάνω από το επιτόκιο των τριών καλύτερων χωρών, δηλαδή όχι υψηλότερο του 7%.
- ε) Συμμετοχή στον Μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών και αντίστοιχη συναλλαγματική σταθερότητα. Μεταβολή δηλαδή της συναλλαγματικής ισοτιμίας στα του $\pm 2,5\%$ ⁸.

Οι αποδόσεις όμως της ελληνικής οικονομίας κατά το 1997 που ελήφθη ως έτος βάσεως δεν έφταναν τα επίπεδα αυτό. Ο πληθωρισμός ήταν 5,2%, το δημόσιο έλλειμμα 4% του ΑΕΠ, το δημόσιο χρέος 108,7% του ΑΕΠ, το επιτόκιο 9% ενώ στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών είχαμε εισέλθει μόλις την 14η Μαρτίου 1998 μετά από υποτίμηση της δραχμής.

Εντούτοις στην ίδια Σύνοδο Κορυφής αναγνωρίστηκε η πρόοδος την οποία είχε κάνει η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια και η προοπτική να γίνει το 2001 το 12 μέλος της ΟΝΕ πληρώντας και τα πέντε κριτήρια.

Ζητήθηκε λοιπόν από την Ελλάδα να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα δράσης δημοσιονομικής και διαρθρωτικής πολιτικής το οποίο είχε ως στόχο την ικανοποίηση των κριτηρίων σύγκλισης μέσα σε 17 μήνες.

Ο μέσος πληθωρισμός στην Ελλάδα πλέον ήταν κάτω από την τιμή αναφοράς (2,4%) όπως και το ΑΕΠ που μειώθηκε σε 1,6 το 1999 ενώ το ακαθάριστο δημόσιο χρέος έφτασε το 104,4% το ίδιο έτος και αναμένονταν να μειωθεί περαιτέρω. Η κεντρική ισοτιμία της δραχμής ανατιμήθηκε έναντι του Ευρώ τον Γενάρη του 2000. Κατά την εξεταζόμενη περίοδο κυμάνθηκε στο μεγαλύτερο διάστημα πέρα του εύρους διακύμανσης του $\pm 2,5\%$ έναντι της κεντρικής ισοτιμίας. Το μέσο μακροπρόθεσμο επιτόκιο το Μάρτιο του 2000 ήταν 6,4%, κάτω από την τιμή αναφοράς 7,2%.

⁸ http://europa.eu/abc/12lessons/lesson_7/index_el.htm

Έτσι αφού η Ελλάδα πληρούσε τα κριτήρια σύγκλισης εντάχθηκε στη ζώνη του Ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2001 ως το 12ο μέλος της ΟΝΕ με την ισοτιμία δραχμής ευρώ να έχει οριστεί στις 340,75 δρχ. Η κυκλοφορία του ενιαίου νομίσματος ξεκίνησε τον Γενάρη του 2002 ενώ από τον Ιούλιο του ίδιου έτους καταργήθηκε το εθνικό νόμισμα.

Χάρτης ΕΕ και ΟΝΕ

Οι χώρες που δεν χρησιμοποιούν το Ευρώ είναι: Βουλγαρία, Τσεχία, Δανία, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο.

1.3 Πλεονεκτήματα Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης

Η υιοθέτηση του Ενιαίου Νομίσματος στην Ευρωζώνη προβάλλει τα εξής βασικά πλεονεκτήματα και τα οφέλη για τα μέλη της τα οποία είναι ένα μείγμα πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων το οποίο αναλύεται ως εξής:

➤ **Ενίσχυση του Ενδο – Ε.Ε. Εμπορίου**

Όπως είναι γνωστό, προκειμένου να μεταφερθεί εμπόρευμα από μια χώρα σε μια άλλη απαιτούνται χρονοβόρες και πολυέξοδες γραφειοκρατικές διαδικασίες. Έτσι λοιπόν με την ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων στις χώρες της κοινότητας, η διαδικασία απλουστεύεται και γίνεται χωρίς διοικητικά και άλλα εμπόδια και χωρίς ιδιαίτερες φορολογικές επιβαρύνσεις. Καταργούνται δηλαδή στα όρια της κοινότητας, όλοι οι φραγμοί που έχουν τεθεί από τις χώρες στην ελεύθερη είσοδο αλλοδαπών προϊόντων.

➤ **Αποτελεσματικότερη Κατανομή Παραγωγικών Πόρων εντός της Ε.Ε.**

Η μόνιμη κατάργηση των συναλλαγματικών ελέγχων και η απουσία της αβεβαιότητας που δημιουργείται από τις διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών αναμφίβολα οδηγούν σε μια ποιο αποτελεσματική κατανομή του κεφαλαίου εντός της Ε.Ε.⁹ Ομοίως οι μισθοί που εκφράζονται σε όρους κοινού νομίσματος, Ευρώ, οδηγούν σε καλύτερη κατανομή του εργατικού δυναμικού, καθώς το εργατικό δυναμικό θα κινηθεί από περιοχές χαμηλής παραγωγικότητας σε περιοχές υψηλής.

➤ **Εξοικονόμηση Συναλλαγματικών Διαθεσίμων και Συνακόλουθα Οφέλη**

Η νομισματική Ένωση μειώνει τις συνολικές απαιτήσεις σε συναλλαγματικά διαθέσιμα στις χώρες μέλη της Ε.Ε., αφού δεν υπάρχει ανάγκη για παρακράτηση συναλλαγματικών διαθεσίμων για τη διαχείριση ενδοευρωπαϊκών ισοτιμιών. Επίσης το ενιαίο Ευρωπαϊκό νόμισμα αποτελεί ένα κύριο νόμισμα για την παγκόσμια οικονομία γεγονός που δεν ωφελεί το δολάριο ΗΠΑ. Η παραγωγή της Ευρωζώνης υπερβαίνει το 30% της παγκόσμιας παραγωγής και

⁹ European Banking Federation, 1995.

αντιστοιχεί στο 20% περίπου του παγκόσμιου εμπορίου, ενώ η Αμερικανική οικονομία αντιστοιχεί στο 25% της παγκόσμιας παραγωγής και στο 20% του παγκόσμιου εμπορίου.

➤ **Εξοικονόμηση στο Διοικητικό Κόστος των Επιχειρήσεων.**

Ένα πιθανό σημαντικό όφελος λόγω της Ο.Ν.Ε. είναι η εξοικονόμηση στο διοικητικό κόστος των επιχειρήσεων που ασχολούνται με τη διαχείριση του συναλλαγματικού τους κινδύνου. Διαφορετικά ευρωπαϊκά νομίσματα και διακυμάνσεις μεταξύ τους σημαίνει ότι οι εταιρείες χρησιμοποιούν πόρους για να αντιμετωπίζουν την έκθεση τους σε συναλλαγματικούς κινδύνους και για την αναθεώρηση της τιμολογιακής στρατηγικής τους σε διαφορετικές ευρωπαϊκές αγορές. Το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα περιορίζει σημαντικά το κόστος αυτό.

➤ **Μεγαλύτερη Ρευστότητα και Ορθολογιστική Οργάνωση των Χρηματοοικονομικών Αγορών.**

Ένα λιγότερο αναφερόμενο αλλά σημαντικό όφελος της Ο.Ν.Ε. είναι πιθανό να προκύψει ως αποτέλεσμα της μεγαλύτερης ρευστότητας και ορθολογιστικής οργάνωσης των χρηματοοικονομικών αγορών. Μετά την ΟΝΕ όλα τα κυβερνητικά χρεόγραφα των χωρών μελών θα ορίζονται σε ευρώ, γεγονός που θα καταστήσει τις αγορές κυβερνητικών ομολόγων ακόμα πιο ρευστές και πιθανώς να οδηγήσει σε μείωση του κόστους συναλλαγών. Επίσης, είναι πιθανό να υπάρξει μια σημαντική ορθολογιστική οργάνωση των αγορών μετοχών, όταν οι εταιρικές μετοχές θα προσδιορίζονται στο ίδιο νόμισμα, με μετακίνηση της δραστηριότητας τους σε πιο αποτελεσματικές αγορές.

➤ **Μεγαλύτερη Διαφάνεια Τιμών.**

Ένα άλλο πιθανό όφελος από την ύπαρξη του ενιαίου νομίσματος είναι ότι οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις θα επωφεληθούν από τη διαφάνεια των τιμών. Ο ανταγωνισμός μπορεί να διασφαλίσει μια ενιαία τιμολογιακή πολιτική βασισμένη στο χαμηλότερο όριο των τρεχουσών τιμών στις διάφορες χώρες-μέλη της Ε.Ε. η οποία θα υιοθετηθεί από πολλές

εταιρείες. Αποτέλεσμα αυτού είναι η μείωση των τιμών σε πολλά προϊόντα και υπηρεσίες που χαρακτηρίζονται από συνθήκες έντονου ανταγωνισμού¹⁰.

1.4 Μειονεκτήματα της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.)

Τα περισσότερα από τα θεωρούμενα κόστη της Ο.Ν.Ε. δε σχετίζονται τόσο με την τελική επίτευξη της νομισματικής ένωσης όσο με το κόστος μετάβασης που σχετίζεται με την επίτευξη της.

➤ Απώλεια Νομισματικής Αυτονομίας

Ως κυριότερο μειονέκτημα της οικονομικής νομισματικής ένωσης εμφανίζεται η χρήση ενός κοινού νομίσματος με μια Ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα που καθορίζει τη νομισματική πολιτική και τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια του ευρώ. Αφού η Ο.Ν.Ε. περιλαμβάνει μόνιμα σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες και την εισαγωγή ενός ενιαίου νομίσματος χωρίς κεφαλαιακούς ελέγχους, τότε ένα ενιαίο βραχυπρόθεσμο επιτόκιο θα πρέπει να υπερισχύσει στα κράτη μέλη της Ε.Ε. Ένα κοινό επιτόκιο στη εποχή της Ο.Ν.Ε. μπορεί να μην είναι αρκετά υψηλό για να περιορίσει την οικονομική δραστηριότητα σε χώρες που είναι σε φάση οικονομικής προόδου, ενώ μπορεί να είναι αρκετά υψηλό για να βοηθήσει χώρες που βρίσκονται σε ύφεση.

➤ Απώλεια Μακροοικονομικής Πολιτικής

Ένα ακόμη σημαντικό επιχείρημα έναντι της Ο.Ν.Ε. είναι ότι η αποδοχή ενός ενιαίου νομίσματος σημαίνει πως οι χώρες μέλη δεν είναι πλέον ελεύθερες να καθορίσουν τις δικές τους νομισματικές και δημοσιονομικές πολιτικές.

➤ Απώλεια Φόρου Πληθωρισμού

Ο χαμηλότερος ρυθμός πληθωρισμού της Ο.Ν.Ε. συνεπάγεται ένα χαμηλότερο έσοδο λόγω φόρου πληθωρισμού για τις χώρες υψηλού πληθωρισμού, πράγμα που σημαίνει ότι οι

¹⁰Μαραβέγιας Ν. & Τσινισζέλης Μ. (2007), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτική: 50 χρόνια*, Θεμέλιο, Αθήνα.

κυβερνήσεις αυτές θα πρέπει να αντικαταστήσουν το χαμένο φόρο λόγω του πληθωρισμού με σαφείς άμεσους και έμμεσους φόρους.

➤ **Περιφερειακές Διαφορές και Κατανομή των Πλεονεκτημάτων**

Ενώ θεωρείται ότι η Ο.Ν.Ε. θα οδηγήσει σε οφέλη την Ε.Ε. ως σύνολο, δεν διασφαλίζεται η δίκαιη κατανομή των πλεονεκτημάτων αυτών με αποτέλεσμα ορισμένες περιφέρειες ή χώρες της Ένωσης να αποκομίσουν σημαντικά κέρδη, ενώ άλλες να υποστούν ζημιές. Οι αυξημένες μετακινήσεις κεφαλαίου και εργασίας που σχετίζονται με την Ο.Ν.Ε., καθώς οι πόροι μετακινούνται από περιοχές χαμηλής οριακής παραγωγικότητας σε περιοχές υψηλής οριακής παραγωγικότητας, μπορεί να καταστήσουν τις μετακινήσεις αυτές ως ένα περιφερειακό πρόβλημα με ανεπιθύμητες κοινωνικές συνέπειες¹¹.

➤ **Απώλεια του εργαλείου Συναλλαγματικής Πολιτικής**

Ένα άλλο μειονέκτημα της Ο.Ν.Ε είναι ότι οι χώρες μέλη συμφωνώντας σε μια σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία εντός της Ένωσης στερούνται τα εργαλεία της συναλλαγματικής και της νομισματικής πολιτικής. Η απώλεια του εργαλείου της συναλλαγματικής πολιτικής αφορά μόνο μεμονωμένες χώρες μέλη της Ε.Ε και όχι την Ε.Ε στο σύνολο της¹².

1.5 Η κεντρική τράπεζα

Η κεντρική τράπεζα είναι το θεσμικά υπεύθυνο και αρμόδιο δημόσιο όργανο για την άσκηση νομισματικής πολιτικής σε μια χώρα. Η νομισματική πολιτική αποτελεί ένα από τα βασικά συστατικά του συνολικού μείγματος μακροοικονομικής πολιτικής, μέσω της οποίας επιδιώκεται η επίτευξη συγκεκριμένων μακροοικονομικών στόχων. Η αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από την καλή λειτουργία, σταθερότητα και ασφάλεια του συστήματος πληρωμών, του τραπεζικού συστήματος και του συνολικού

¹¹ Μαραβέγιας Ν. & Τσινισιζέλης Μ. (2007), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτική: 50 χρόνια*, Θεμέλιο, Αθήνα.

¹² Μαραβέγιας Ν. & Τσινισιζέλης Μ. (2007), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτική: 50 χρόνια*, Θεμέλιο, Αθήνα.

πιστωτικού τομέα της οικονομίας. Γι' αυτό στην κεντρική τράπεζα ανατίθεται το καθήκον της διοικητικής εποπτείας των τραπεζών και του συστήματος πληρωμών. Οι αρμοδιότητες της παράλληλα με την άσκηση νομισματικής πολιτικής είναι η εποπτεία των άλλων τραπεζών και του συστήματος πληρωμών καθώς και το να συμβουλεύει το κράτος σε ζητήματα εποπτείας του ευρύτερου πιστωτικού τομέα και χρηματοοικονομικής διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών.

Η κεντρική τράπεζα αποτελεί δημόσιο όργανο, θεσμικά ανεξάρτητο από την εκτελεστική κρατική εξουσία και υπόλογο έναντι του κοινοβουλίου για τη νομισματική πολιτική και τις παράλληλες αρμοδιότητες που ασκεί. Ονομάζεται κεντρική, διότι λόγω των συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων της βρίσκεται στην καρδιά του νομισματικού και τραπεζικού συστήματος μιας χώρας. Ειδικότερα το εκδοτικό προνόμιο και η αρμοδιότητα της τραπεζικής εποπτείας παρέχουν στη κεντρική τράπεζα τη δύναμη και τα μέσα να ελέγχει τη ρευστότητα του συνολικού τραπεζικού συστήματος.

Η βασική διαφορά της κεντρικής τράπεζας από τις λοιπές τράπεζες που δραστηριοποιούνται σε μια χώρα βρίσκεται στους αντικειμενικούς στόχους. Ανώτερη επιδίωξη των άλλων τραπεζών, όπως και κάθε επιχείρησης, είναι η μεγιστοποίηση των κερδών τους. Αντίθετα, πρωταρχική επιδίωξη της κεντρικής τράπεζας είναι ο έλεγχος τη προσφοράς χρήματος και των λοιπών νομισματικών και πιστωτικών συνθηκών και μεγεθών, ανάλογα με τους στόχους της εκάστοτε ακολουθούμενης νομισματικής πολιτικής¹³.

1.6 Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Η Ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα, μια από τις μεγαλύτερες του κόσμου, έχει την αρμοδιότητα της ρύθμισης της νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και του Ευρώ, του ενιαίου νομίσματος που χρησιμοποιείται από τις 17 χώρες μέλη της νομισματικής ένωσης. Ιδρύθηκε την 1η Ιουνίου 1998 με έδρα την Φρανκφούρτη της Γερμανίας ενώ τα μοντέλο της στηρίζεται σε αυτό των Γερμανικών τραπεζών, της Bundesbank και της Landenbanken. Στην Ε.Κ.Τ. συμμετέχουν αντιπρόσωποι από τις κεντρικές τράπεζες των χωρών – μελών μέσω του Ευρωπαϊκού συστήματος κεντρικών τραπεζών.

¹³ http://el.wikipedia.org/wiki/Κεντρική_Τράπεζα

Πρώτος πρόεδρος της Ε.Κ.Τ. ήταν ο Βιμ Ντούιζενμπεργκ πρώην πρόεδρος της Ολλανδικής Τράπεζας και πρώην υπουργός οικονομικών της Ολλανδίας. Το Νοέμβριο του 2003 ανέλαβε ο Ζαν Κλωντ Τρισέ μέχρι το Νοέμβριο του 2011 όπου πρόεδρος έγινε ο Μάριο Ντράγκι, πρώην διοικητής της τράπεζας της Ιταλίας.

Σύμφωνα με τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας¹⁴ τα βασικά καθήκοντα¹⁵ της Ε.Κ.Τ. είναι ο καθορισμός και η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της ζώνης του Ευρώ, η διεξαγωγή πράξεων συναλλάγματος, η διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των χωρών της Ευρωζώνης, η προώθηση της ομαλής λειτουργίας του συστήματος πληρωμών. Επιπλέον αρμοδιότητες είναι έκδοση τραπεζογραμματίων εντός της ζώνης του Ευρώ, η συλλογή στατιστικών στοιχείων σε συνεργασία με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες, η χρηματοπιστωτική σταθερότητα και εποπτεία καθώς και η Διεθνής και Ευρωπαϊκή συνεργασία με φορείς και οργανισμούς¹⁶.

1.7 Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.

Το Ε.Σ.Κ.Τ. αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κύρια λειτουργία του Ε.Σ.Κ.Τ. αποτελεί η άσκηση της συνολικής νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η "Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας" και το "Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας" (Καταστατικό του ΕΣΚΤ) αποτελούν τη νομική βάση για το ΕΣΚΤ. Η Συνθήκη ρυθμίζει την εκτέλεση των λειτουργιών κεντρικής τράπεζας για τη ζώνη του ευρώ από την ΕΚΤ και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες (ΕθνΚΤ). Το Καταστατικό ορίζει ειδικότερα τα σχετικά καθήκοντα και λειτουργίες της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ.

Τα νομικά κείμενα που θεσπίζουν το ΕΣΚΤ – η "Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας" και το "Καταστατικό του ΕΣΚΤ" – συντάχτηκαν με γνώμονα ότι όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ θα υιοθετήσουν το ευρώ και, επομένως, το ΕΣΚΤ θα εκτελεί όλα τα

¹⁴ άρθρο 105.2

¹⁵ <http://www.ecb.eu/ecb/orga/tasks/html/index.en.html>.

¹⁶ <http://www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/index.el.html>

καθήκοντα που απορρέουν από το ενιαίο νόμισμα. Ωστόσο, έως ότου όλες οι χώρες της ΕΕ εισαγάγουν το ευρώ, το Ευρωσύστημα έχει αναλάβει τον ρόλο της νομισματικής αρχής. Ο όρος "Ευρωσύστημα" βοηθά να γίνει κατανοητή η διάρθρωση των κεντρικών τραπεζών στη ζώνη του ευρώ. Το Ευρωσύστημα, που είναι το σύστημα κεντρικών τραπεζών της ζώνης του ευρώ, περιλαμβάνει:

- την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), και
- τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ.

Η ζώνη του ευρώ περιλαμβάνει σήμερα 17 χώρες: την Αυστρία, το Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Κύπρο, το Λουξεμβούργο, τη Μάλτα, την Ολλανδία, την Πορτογαλία, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία, την Εσθονία και τη Φινλανδία(ΧΑΡΤΗΣ 2).

Στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών συμμετέχουν όχι μόνο οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν υιοθετήσει το ευρώ, αλλά όλων των κρατών-μελών. Από τα υφιστάμενα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τρία από αυτά -Μεγάλη Βρετανία, Δανία και Σουηδία- το καθένα για τους δικούς του λόγους παραμένουν εκτός ζώνης ευρώ¹⁷.

Η λειτουργική διάρθρωση του Ευρωσυστήματος λαμβάνει υπόψη την αρχή της αποκέντρωσης. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ) εκτελούν σχεδόν όλα τα λειτουργικά καθήκοντα του Ευρωσυστήματος. Έτσι, υλοποιούν τις αποφάσεις που λαμβάνει σε κεντρικό επίπεδο το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

Οι ΕθνΚΤ είναι υπεύθυνες για τις ακόλουθες ενέργειες¹⁸:

- **την εκτέλεση πράξεων νομισματικής πολιτικής:** αυτό σημαίνει ότι στην ουσία οι ΕθνΚΤ εκτελούν τις συναλλαγές, όπως την παροχή χρήματος κεντρικής τράπεζας στις εμπορικές τράπεζες.
- **τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ:** πρόκειται για τη διενέργεια και τον διακανονισμό συναλλαγών που είναι απαραίτητες για την επένδυση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ.
- **τη διαχείριση των ίδιων συναλλαγματικών διαθεσίμων:** οι προγραμματισμένες πράξεις των ΕθνΚΤ σε αυτόν τον τομέα υπόκεινται στην έγκριση της ΕΚΤ, εάν οι

¹⁷ https://www.ecb.int/ecb/educational/facts/orga/html/or_001.el.html

¹⁸ https://www.ecb.int/ecb/educational/facts/orga/html/or_014.el.html

συγκεκριμένες συναλλαγές θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις συναλλαγματικές ισοτιμίες ή τις εγχώριες συνθήκες ρευστότητας ή εάν υπερβαίνουν ορισμένα όρια που έχουν θεσπιστεί από τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ. Σκοπός είναι να διασφαλιστεί η συνέπεια με τη νομισματική και συναλλαγματική πολιτική της ΕΚΤ.

- **τη λειτουργία και την επίβλεψη των υποδομών των χρηματοπιστωτικών αγορών καθώς και των μέσων πληρωμής:** οι ΕθνΚΤ ενεργούν ως διαχειριστές των εθνικών συνιστωσών του TARGET2, του συστήματος πληρωμών για το ευρώ. Έτσι, οι αντίστοιχοι χρήστες σε εθνικό επίπεδο έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στο TARGET2. Κάποιες ΕθνΚΤ διαχειρίζονται επίσης συστήματα διακανονισμού τίτλων. Επιπλέον, οι ΕθνΚΤ συμμετέχουν στην επίβλεψη των υποδομών των χρηματοπιστωτικών αγορών.
- **την έκδοση τραπεζογραμματίων από κοινού με την ΕΚΤ:** τόσο η ΕΚΤ όσο και οι ΕθνΚΤ εκδίδουν τραπεζογραμμάτια ευρώ. Όλα τα τραπεζογραμμάτια τίθενται σε κυκλοφορία από τις ΕθνΚΤ, οι οποίες εξυπηρετούν τη ζήτηση για τραπεζογραμμάτια ευρώ μέσω ετήσιων παραγγελιών για την παραγωγή τραπεζογραμματίων και μέσω της λειτουργίας συστήματος διαχείρισης αποθεμάτων σε επίπεδο Ευρωσυστήματος. Και οι δύο αυτές δραστηριότητες συντονίζονται από την ΕΚΤ. Οι ΕθνΚΤ λαμβάνουν μέτρα για την επίτευξη υψηλής ποιότητας τραπεζογραμματίων σε κυκλοφορία και την ανάλυση πλαστών.
- **τη συλλογή στατιστικών στοιχείων και την παροχή συνδρομής στην ΕΚΤ:** η ΕΚΤ χρειάζεται ένα ευρύ φάσμα οικονομικών και χρηματοπιστωτικών στοιχείων για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής και για την εκπλήρωση των λοιπών καθηκόντων του Ευρωσυστήματος. Με τη συλλογή στοιχείων από τα εθνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, οι ΕθνΚΤ συνδράμουν την ΕΚΤ στους ακόλουθους τομείς: i) αγορές χρήματος, τραπεζικές και χρηματοπιστωτικές αγορές, ii) στατιστικά στοιχεία για το ισοζύγιο πληρωμών και τα διεθνή διαθέσιμα του Ευρωσυστήματος και iii) χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί.
- **την άσκηση καθηκόντων εκτός του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ):** οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν επίσης να ασκούν καθήκοντα πέραν των όσων προσδιορίζονται στο Καταστατικό, εκτός εάν το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίσει, με πλειοψηφία δύο τρίτων, ότι αυτά αντίκεινται στους στόχους και τα

καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Τα καθήκοντα αυτά εκτελούνται με ευθύνη των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

Οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών-μελών που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ δεν αποκλείονται από τα δρώμενα στο χρηματοοικονομικό χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφού, αν και ακολουθώντας ειδικό καθεστώς, είναι μέλη του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Το ειδικό αυτό καθεστώς δεν τους επιτρέπει να έχουν λόγο στη λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με την κοινή νομισματική πολιτική, αλλά παράλληλα δεν τους υποχρεώνει να εφαρμόζουν τις αποφάσεις αυτές. Μπορούν έτσι να διαφοροποιούν την εθνική νομισματική πολιτική από αυτή των μελών που συμμετέχουν στη ζώνη ευρώ¹⁹.

ΧΑΡΤΗΣ 3: Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών

ΠΗΓΗ: <http://www.bankofgreece.gr>

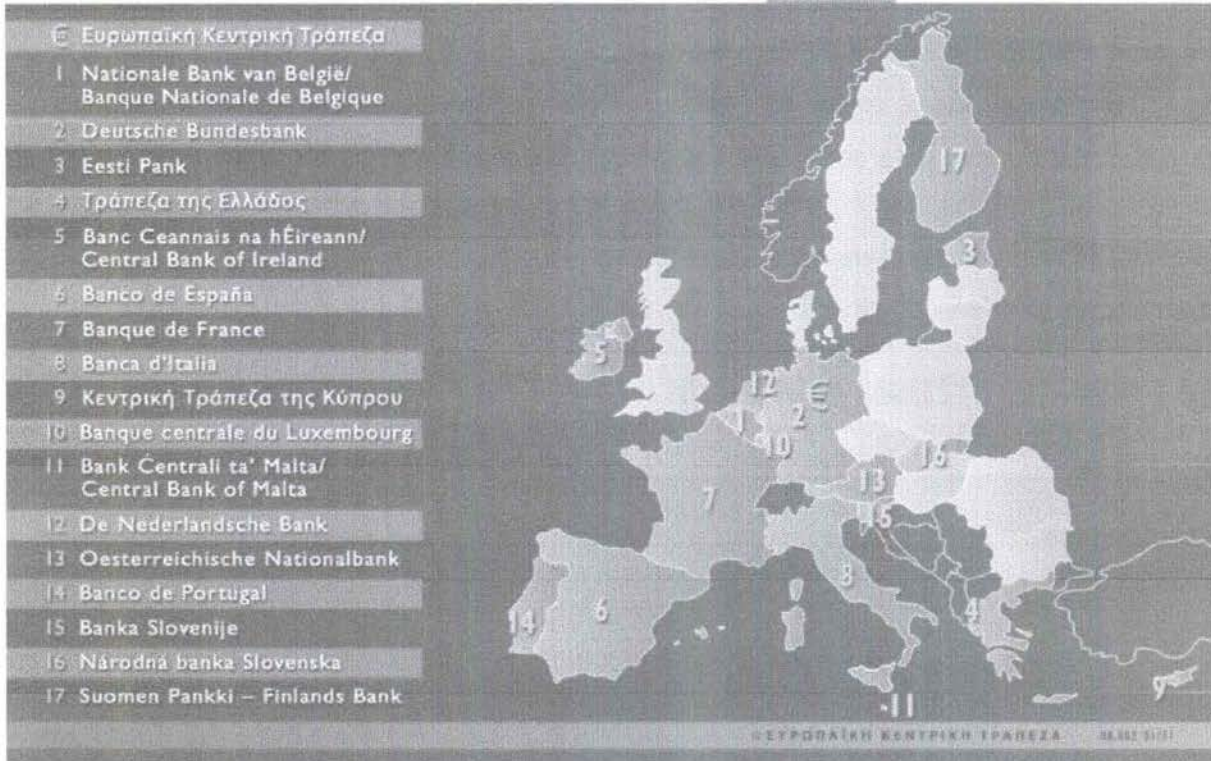
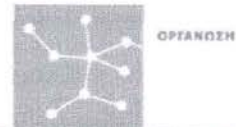

¹⁹ <http://www.ecb.int/ecb/html/index.el.html>

ΧΑΡΤΗΣ 4: Το Ευρωσύστημα

ΠΗΓΗ: <http://www.bankofgreece.gr>

ΤΟ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Η περίπτωση της Ελλάδας.

Η Ελλάδα είναι μια χώρα που βρίσκεται στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, στο Νοτιότερο άκρο της Βαλκανικής χερσονήσου. Συνορεύει στα βόρεια με τη Βουλγαρία και τα Σκόπια, στα Βορειοδυτικά με την Αλβανία και στα βορειοανατολικά με την Τουρκία. Βρέχεται Ανατολικά από το Αιγαίο πέλαγος στα Δυτικά από το Ιόνιο και στα Νότια από την Μεσόγειο θάλασσα. Έχει μακρά και πλούσια ιστορία με την οποία άσκησε μεγάλη πολιτισμική επίδραση σε τρεις

ηπείρους. Ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 10,7 εκατομμύρια. Διοικητικά διαιρείται σε 13 περιφέρειες. Το έδαφος της είναι κατά κύριο λόγο ορεινό ή λοφώδες. Μεγάλο μέρος του είναι ξηρό και βραχώδες ενώ μόνο το 20,45% είναι καλλιεργήσιμο. Χαρακτηρίζεται από το μεσογειακό τύπο του εύκρατου κλίματος και έχει ήπιους υγρούς χειμώνες και ζεστά ξηρά καλοκαίρια²⁰.

Η οικονομία της Ελλάδας ανήκει στην κατηγορία των ανεπτυγμένων του κόσμου. Είναι μία μικρή και ανοιχτή οικονομία με σχετικά χαμηλή βιομηχανική βάση. Αναπτύχθηκε ταχύτατα μετά το τέλος του δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου και του εμφυλίου.

Η Ελληνική οικονομία υπήρξε η 27^η μεγαλύτερη οικονομία παγκοσμίως με βάση το ονομαστικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν²¹ και η 34^η μεγαλύτερη σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (Purchasing power parity) σύμφωνα με τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας για το έτος 2009²². Το 2008 σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ η αύξηση του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 2,9%. Επίσης σύμφωνα το σχεδιάγραμμα 1 βλέπουμε την οικονομική ανάπτυξη (ποσοστό του ΑΕΠ) της Ελλάδας από το 1961 μέχρι το 2010. Στο σχεδιάγραμμα 2 βλέπουμε την οικονομική ανάπτυξη (ποσοστό του ΑΕΠ) της Ελλάδας σε σύγκριση με την Ευρωζώνη μεταξύ 1999 – 2013 καθώς και την μελλοντική πρόβλεψη που προκύπτει από το σχεδιάγραμμα όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας από το 2011 μέχρι το 2013.

Μία ανεπτυγμένη χώρα, με υψηλό βαθμό ποιότητας ζωής αλλά και ανθρώπινης ανάπτυξης η Ελλάδα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ευρωζώνης, του ΟΟΣΑ, του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας Μαύρη Θάλασσα. Η Ελλάδα έχει μικτή καπιταλιστική οικονομία, με το δημόσιο τομέα να συνεισφέρει περίπου στο μισό του Α.Ε.Π.. Ο δημόσιος τομέας αντιπροσωπεύει περίπου το 40% του ΑΕΠ. Ο τομέας των υπηρεσιών συνεισφέρει 78,5 % του συνολικού ΑΕΠ, της βιομηχανίας 17,6% και της γεωργίας 4%.

Οι κύριοι μεγάλοι κλάδοι της Ελληνικής οικονομίας είναι ο τουρισμός, η ναυτιλία, η βιομηχανική παραγωγή τροφίμων, και η επεξεργασία καπνού, τα προϊόντα μετάλλου, και οι μονάδες διύλισης πετρελαίου.

Η ναυτική βιομηχανία αποτέλεσε ένα σημαντικό στοιχείο της Ελληνικής οικονομικής δραστηριότητας από τα αρχαία χρόνια. Σήμερα το ναυτικό αποτελεί μια από τις σημαντικότερες

²⁰ <http://istoria.exnet.gr/hellas/13---/150---.html>

²¹ <http://data.worldbank.org/country/greece>

²² <http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/0,,menuPK:476823~pagePK:64165236~piPK:64165141~theSitePK:469372,00.html>

βιομηχανίες της χώρας. Κατά το 1960 το μέγεθος του Ελληνικού στόλου σχεδόν διπλασιάστηκε κυρίως από επενδύσεις που έγιναν από Έλληνες μεγιστάνες. Η βάση της μοντέρνα Ελληνικής ναυτικής βιομηχανίας δημιουργήθηκε μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Σύμφωνα με το BTS (υπηρεσία στατιστικών μεταφοράς) ο Ελληνικός στόλος σήμερα είναι ο μεγαλύτερος στο κόσμο με 3.079 πλοία να υπολογίζεται για το 18% της ικανότητας του παγκόσμιου με σύνολο dwt (Dead weight tonnage) από 141,931 χιλιάδες (142 εκατομμύρια dwt). Στις κατηγορίες πλοίων σύμφωνα με τα στατιστικά του 2001, η Ελλάδα κατατάσσεται πρώτη στα τάνκερ και στα μεταφορικά πλοία φορτίου (bulk carriers), τέταρτη στους αριθμούς κοντέινερ , και επίσης τέταρτη στα υπόλοιπα είδη πλοίων²³.

Ο τουρισμός αποτελεί βασικό πυλώνα της οικονομίας και παρουσιάζει μεγάλη ανάπτυξη, με πολύ επίπεδες επιπτώσεις στην κοινωνία, την οικονομία και το περιβάλλον. Ενώ είναι ένας από τους ελάχιστους τομείς της Ελληνικής οικονομίας ο οποίος είναι ανταγωνιστικός σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο Τουρισμός αποτελεί μία πολύ σημαντική βιομηχανία, που συνεισφέρει κι αυτή σε μεγάλο ποσοστό του Α.Ε.Π., και επίσης αποτελεί πηγή συναλλάγματος. Το 2004 η μεγαλύτερη βιομηχανία στην Ελλάδα με έσοδα γύρω στα 12 δισ. ευρώ ήταν η συνήθως σχετικά αφανής ναυτιλία. Η συμβολή της τουριστικής οικονομίας το 2010 στο ΑΕΠ της Ελλάδας φτάνει το 15,3%, ενώ η συνολική απασχόληση στην τουριστική οικονομία (746.200 θέσεις εργασίας) αντιστοιχεί στο 17,9% των απασχολούμενων, ενώ για το 2009 η συμβολή της τουριστικής οικονομίας στο ΑΕΠ της Ελλάδας φτάνει το 15,2%, το 2010 το 15,40% και το 2011 το 16,50% ενώ η συνολική απασχόληση στην τουριστική οικονομία (774.200 θέσεις εργασίας) αντιστοιχεί στο 18,5% των απασχολούμενων σύμφωνα με στοιχεία του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων²⁴.

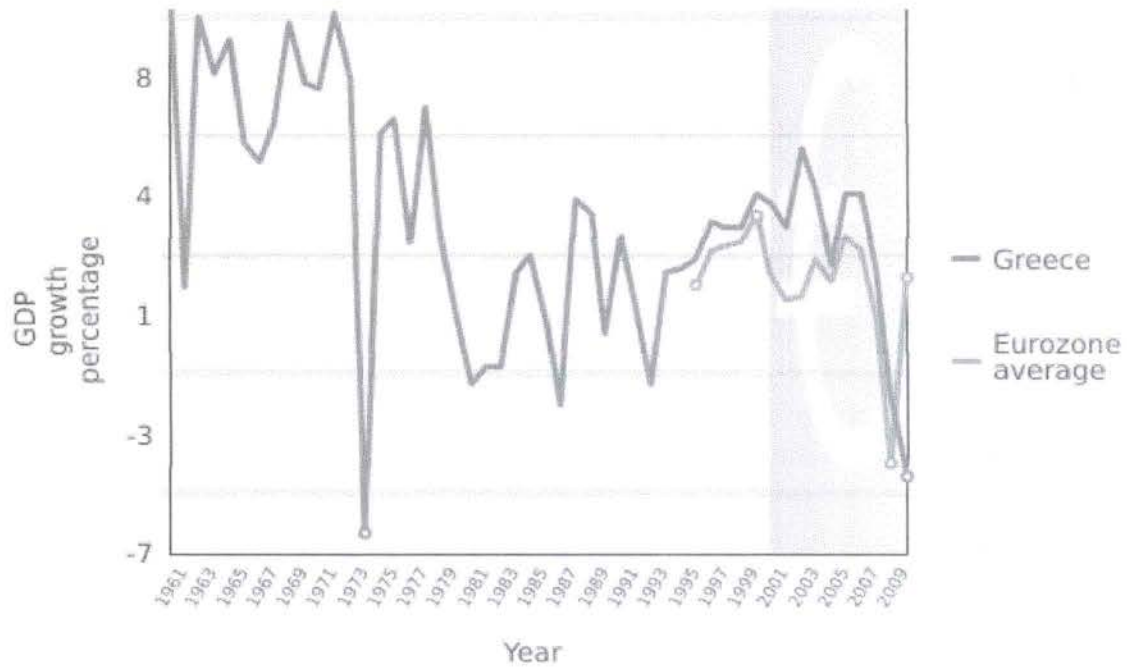
²³ <http://el.wikipedia.org/wiki/Ελλάδα>

²⁴ <http://www.sete.gr/default.php?pname=Statistics&la=1&cat=53>

ΣΕΤΕ, επεξεργασία στοιχείων της Τράπεζας της Ελλάδος και του World Travel & Tourism Council, Απρίλιος 2012

Σχεδιάγραμμα 1: Η οικονομική ανάπτυξη (ποσοστό του ΑΕΠ) της Ελλάδας από το 1961 μέχρι το 2010.

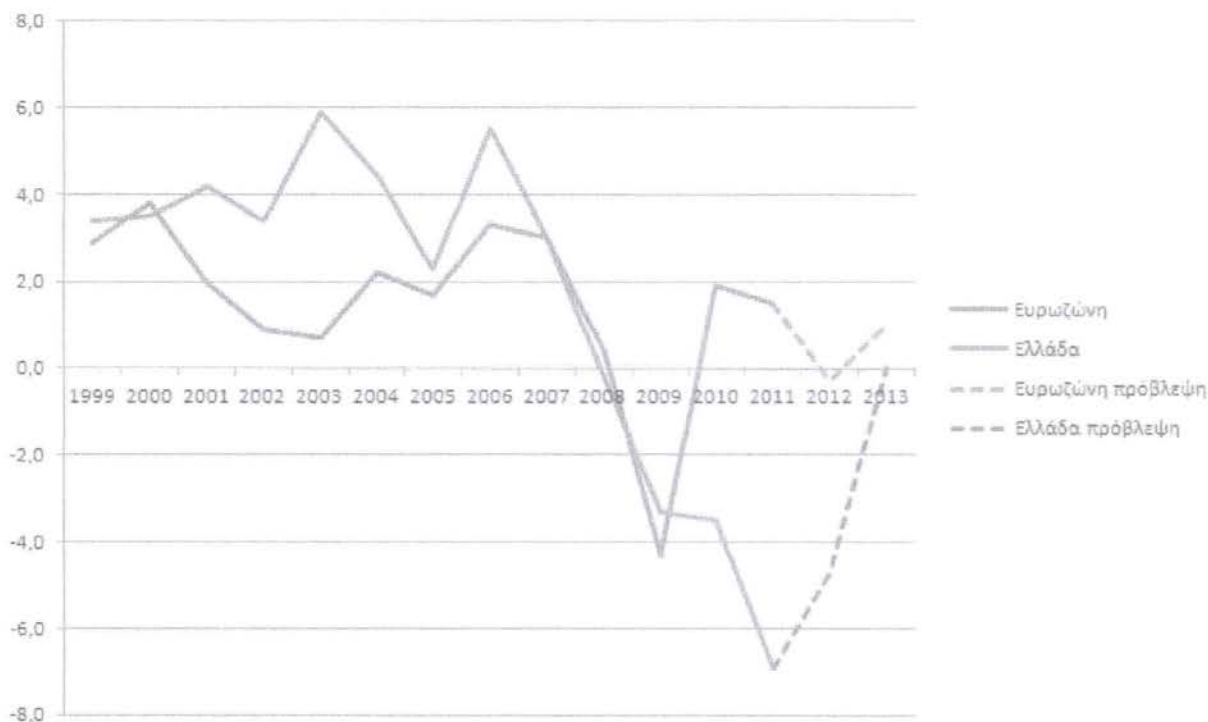
ΠΗΓΗ: Eurostat and World Bank [through Google public data viewer](#) : 1961-2009

World Bank and Eurostat

Σχεδιάγραμμα 2: Η οικονομική ανάπτυξη (ποσοστό του ΑΕΠ) της Ελλάδας σε σύγκριση με την Ευρωζώνη μεταξύ 1999 - 2013.

ΠΗΓΗ: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsicb020>

2.1 Βασικά μεγέθη Ελληνικής οικονομίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΜΕΓΕΘΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΗΓΕΣ: ECB, Ελ. Στατ.

Έτος	ΑΕΠ(Δις Ευρώ)	Πληθωρισμός (overall HICP)	Ανεργία(% εργατικού δυναμικού)	Χρέος γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	Έλλειμμα γενικής Κυβέρνησης(% ΑΕΠ)
1995	89,6	7,97	9	97	-9,06
1996	98,4	7,79	9,8	99,3	-6,64
1997	108,9	5,45	9,7	96,6	-5,89
1998	118,4	4,52	11,2	94,5	-3,82
1999	126,2	2,15	12,1	100,3	-3,09
2000	136,3	2,89	11,4	103,4	-3,73

2001	146,4	3,65	10,8	103,7	-4,44
2002	156,6	3,91	10,3	101,6	-4,83
2003	171,4	3,45	9,7	97,4	-5,71
2004	185,8	3,01	10,5	98,8	-7,42
2005	197,6	3,49	9,9	109	-5,34
2006	213,2	3,29	8,9	106,4	-6
2007	228,2	2,97	8,3	105,4	-6,39
2008	239,1	4,21	7,6	110,7	-9,75
2009	240,1	1,34	9,5	127	-15,4
2010	244,2	4,69	12,5	142,7	-10,51

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΜΕΓΕΘΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ σε δις δραχμές μέχρι το 2000 & σε εκατ. Ευρώ από το 2000 και μετά.

ΠΗΓΕΣ: Υπουργείο Οικονομικών, ΤτΕ, Ελ. Στατ.

Έτος	Κοινοτικοί πόροι	Άμεσοι & Έμμεσοι φόροι	Ρυθμός ανάπτυξης (% ΑΕΠ)
1981	9	389	-1,6
1982	41	550	-1,1
1983	73	679	-1,1
1984	84	848	2
1985	122	1.025	2,5
1986	182	1.359	0,5
1987	244	1.596	2,3
1988	260	1.786	4,3
1989	354	1.972	3,8
1990	475	2.699	0
1991	607	3.403	3,1
1992	815	4.116	0,7
1993	1.053	4.546	-0,7
1994	1.113	5.239	2
1995	1.077	5.948	2,1
1996	1.416	6.616	2,4
1997	1.297	7.601	3,2
1998	1.377	8.590	3,1
1999	1.547	9.882	3,4
2000	1.568	10.904	4,4
2001	4.025	33.000	4,5
2002	3.884	34.075	3,9
2003	3.063	36.881	5
2004	3.620	39.484	4,6
2005	3.231	42.093	3,8
2006	4.561	44.991	4,5

2007	4.009	48.405	4,5
2008	4.832	51.085	2
2009	2.021	49.724	-1,9
2010	4.344	51.912	-4,4

2.2 ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Εμπορικό Ισοζύγιο ποσά σε εκατ. Ευρώ.

ΠΗΓΗ: Τράπεζα της Ελλάδος

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ι.Α	ΕΜΠΟΡΙΚΟ	-21.927,5	-21.610,9	-22.708,7	-22.643,5	-25.435,8	-27.558,9	-35.286,3	-41.499,2	-	-	-	-
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ (44.048,8	30.767,3	28.279,6	27.229,
	Ι.Α.1 - Ι.Α.2)												
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ	-2.986,7	-2.996,6	-3.505,0	-4.035,8	-4.511,1	-6.629,2	-8.761,3	-9.219,6	-	-7.596,5	-8.627,2	-
	καυσιμίων									12.154,6			11.126,
	ΕΜΠΟΡΙΚΟ	-18.940,8	-18.614,3	-19.203,7	-18.607,7	-20.924,7	-20.929,7	-26.525,0	-32.279,6	-	-	-	-
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ									31.894,3	23.170,8	19.652,4	16.102,1
	χωρίς												
	καύσιμα												
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ	0,0	0,0	434,5	136,3	135,6	-723,0	-3.390,5	-5.520,3	-4.705,0	-3.356,9	-3.621,3	-3.261,2
	πλοίων												
	ΕΜΠΟΡΙΚΟ	-18.940,8	-18.614,3	-19.638,2	-18.744,0	-21.060,3	-20.206,7	-23.134,5	-26.759,3	-	-	-	-
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ									27.189,3	19.813,9	16.031,1	12.840,9
	χωρίς												
	καύσιμα και												
	πλοία												
Ι.Α.1	Εξαγωγές	11.098,6	11.545,4	10.433,6	11.113,6	12.653,3	14.200,9	16.154,3	17.445,5	19.812,9	15.318,0	17.081,5	20.230,
	αγαθών												
	<i>εκ των</i>												
	<i>οποίων:</i>												
	<i>Καύσιμα</i>	2.421,9	1.650,0	1.121,7	1.280,7	1.544,7	2.257,7	2.939,8	3.037,3	4.254,5	3.063,2	4.950,0	6.187,7
	<i>Πλοία</i>	0,0	0,0	531,0	260,5	1.291,4	1.602,2	1.631,8	2.275,4	1.582,0	771,7	798,6	754,
	<i>(πωλήσεις)</i>												
	<i>Λοιπά</i>	8.676,8	9.895,4	8.780,9	9.572,4	9.817,2	10.341,0	11.582,7	12.132,8	13.976,5	11.483,1	11.332,9	13.288,2
	<i>αγαθά</i>												
	Εμπορεύματα	10.039,9	10.109,3	9.412,1	10.352,6	11.677,8	12.941,6	14.822,6	16.143,5	16.936,1	13.304,7	15.352,6	18.674,
	Τριγωνικές	245,5	291,2	279,3	201,8	301,2	505,1	465,8	442,4	313,7	117,7	119,6	55,3
	συναλλαγές												
	Επεξεργασία	40,4	85,6	42,8	25,5	18,2	34,4	35,0	40,5	23,3	16,5	9,5	9,
	αγαθών												
	Επισκευές	60,4	60,9	88,4	62,6	73,4	85,1	81,1	124,0	159,1	182,4	153,7	128,
	αγαθών												
	Προμήθειες	712,4	998,3	610,9	471,1	582,7	634,7	749,9	695,1	2.380,8	1.696,7	1.446,1	1.363,1
	εφοδίων												

I. 2	Εισαγωγές αγαθών	33.026,1	33.156,3	33.142,3	33.757,1	38.089,0	41.759,8	51.440,6	58.944,8	63.861,7	46.085,3	45.361,0	47.459,6
	<i>εκ των οποίων:</i>												
	<i>Καύσιμα</i>	5.408,6	4.646,6	4.626,7	5.316,5	6.055,8	8.886,9	11.701,1	12.256,9	16.409,0	10.659,8	13.577,1	17.314,6
	<i>Πλοία (αγορές)</i>	0,0	0,0	96,5	124,2	1.155,8	2.325,2	5.022,3	7.795,7	6.286,9	4.128,6	4.419,9	4.015,9
	<i>Λοιπά αγαθά</i>	27.617,5	28.509,7	28.419,1	28.316,4	30.877,4	30.547,7	34.717,2	38.892,2	41.165,8	31.296,9	27.364,0	26.129,2
	Εμπορεύματα	32.032,5	32.362,3	32.618,4	33.286,0	37.434,1	40.738,7	49.921,0	57.602,7	62.130,2	44.934,4	43.930,7	45.197,1
	<i>Τριγωνικές συναλλαγές</i>	204,5	254,7	230,3	186,1	292,8	578,8	526,5	342,5	193,6	61,9	123,0	357,8
	<i>Επεξεργασία αγαθών</i>	24,9	28,1	23,8	30,2	42,3	39,0	44,7	47,0	39,9	33,8	28,4	35,2
	<i>Επισκευές αγαθών</i>	103,9	71,9	72,1	85,1	84,1	117,7	291,0	218,8	265,5	165,6	125,0	110,7
	<i>Προμήθειες εφοδίων</i>	660,3	439,3	197,5	169,7	235,8	285,6	657,4	733,8	1.232,6	889,5	1.154,0	1.758,8

2.3 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Πληθυσμός (σε χιλιάδες) ηλικίας 15 ετών και άνω, κατά κατάσταση απασχόλησης για τα έτη 1998 - 2010 ανά τρίμηνο (Σύνολο Χώρας).
ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Πληθυσμός (σε χιλιάδες) ηλικίας 15 ετών και άνω, κατά κατάσταση απασχόλησης για τα έτη 1998 - 2010 ανά τρίμηνο (Σύνολο Χώρας)						
Περίοδος αναφοράς	Απασχολούμενοι	Ποσοστό (%) του εργατικού δυναμικού	Άνεργοι	Ποσοστό (%) του εργατικού δυναμικού	ΜΕΣΟ ΕΤΗΣΙΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	Μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός
Β' τρίμηνο 1998	4.023,70	89,20	489,2	10,8	4.156,30	
Γ' τρίμηνο 1998	4.058,50	89,20	491,3	10,8	4.141,60	
Δ' τρίμηνο 1998	4.026,80	88,6	519,0	11,4	4.168,00	
Α' τρίμηνο 1999	4.040,70	87,8	558,9	12,2	12,1	4.134,90
Β' τρίμηνο 1999	4.040,40	88,1	543,3	11,9		4.171,00
Γ' τρίμηνο 1999	4.041,60	88,3	536,4	11,7		4.196,80
Δ' τρίμηνο 1999	4.002,80	87,3	580,4	12,7		4.211,00
Α' τρίμηνο 2000	4.025,70	87,7	565	12,30	11,4	4.222,70
Β' τρίμηνο 2000	4.097,90	88,8	519,3	11,20		4.213,60
Γ' τρίμηνο 2000	4.125,80	89,1	504,7	10,90		4.218,00
Δ' τρίμηνο 2000	4.104,50	89,0	504,9	11,00		4.257,30
Α' τρίμηνο 2001	4.076,20	88,8	515,4	11,2	10,8	4.291,80
Β' τρίμηνο 2001	4.103,20	89,6	478,4	10,4		4.316,90
Γ' τρίμηνο 2001	4.114,00	89,8	468,6	10,2		4.331,20
Δ' τρίμηνο 2001	4.051,80	88,8	513,4	11,2		4.364,60
Α' τρίμηνο 2002	4.076,50	88,6	524,0	11,40	10,3	4.343,50
Β' τρίμηνο 2002	4.190,20	90,1	462,1	9,90		4.305,40
Γ' τρίμηνο 2002	4.223,60	90,2	458,9	9,80		4.288,80
Δ' τρίμηνο 2002	4.212,80	89,8	476,0	10,20		4.295,30

Α' τρίμηνο 2003	4.224,5	89,6	487,7	10,4	9,7	4.284,60
Β' τρίμηνο 2003	4.286,6	90,7	441,8	9,3		4.280,50
Γ' τρίμηνο 2003	4.309,1	90,7	439,2	9,3		4.272,50
Δ' τρίμηνο 2003	4.277,9	90,1	471,1	9,9		4.284,20
Α' τρίμηνο 2004	4.249,1	88,7	543,8	11,3	10,5	4.251,90
Β' τρίμηνο 2004	4.330,5	89,8	492,7	10,2		4.233,70
Γ' τρίμηνο 2004	4.341,6	89,9	485,9	10,1		4.242,40
Δ' τρίμηνο 2004	4.331,4	89,6	500,4	10,4		4.250,70
Α' τρίμηνο 2005	4.325,0	89,6	502,4	10,4	9,9	4.267,10
Β' τρίμηνο 2005	4.381,9	90,4	466,9	9,6		4.253,90
Γ' τρίμηνο 2005	4.385,6	90,3	469,8	9,7		4.257,50
Δ' τρίμηνο 2005	4.383,4	90,3	470,9	9,7		4.268,00
Α' τρίμηνο 2006	4.400,0	90,3	473,1	9,7	8,9	4.262,90
Β' τρίμηνο 2006	4.452,8	91,2	427,4	8,8		4.269,90
Γ' τρίμηνο 2006	4.494,2	91,7	408,3	8,3		4.261,80
Δ' τρίμηνο 2006	4.462,1	91,2	429,1	8,8		4.287,90
Α' τρίμηνο 2007	4.461,20	90,9	445,7	9,1	8,3	4.288,50
Β' τρίμηνο 2007	4.519,90	91,9	398,0	8,1		4.288,80
Γ' τρίμηνο 2007	4.539,30	92,1	387,5	7,9		4.284,50
Δ' τρίμηνο 2007	4.519,10	91,9	396,5	8,1		4.300,40
Α' τρίμηνο 2008	4.511,60	91,7	406,5	8,3	7,6	4.304,50
Β' τρίμηνο 2008	4.582,50	92,8	357,1	7,2		4.290,80
Γ' τρίμηνο 2008	4.589,80	92,8	355,1	7,2		4.292,90
Δ' τρίμηνο 2008	4.553,60	92,1	392,7	7,9		4.299,50
Α' τρίμηνο 2009	4.485,80	90,7	462,3	9,3	9,5	4.304,50
Β' τρίμηνο 2009	4.531,90	91,1	442,6	8,9		4.287,90
Γ' τρίμηνο 2009	4.540,10	90,7	465,1	9,3		4.267,00
Δ' τρίμηνο 2009	4.476,80	89,7	514,4	10,3		4.291,20
Α' τρίμηνο 2010	4.425,60	88,3	586,8	11,7	12,5	4.279,80
Β' τρίμηνο 2010	4.427,00	88,2	594,0	11,8		4.280,50
Γ' τρίμηνο 2010	4.402,90	87,6	621,9	12,4		4.286,10
Δ' τρίμηνο 2010	4.299,00	85,8	712,1	14,2		4.309,40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

Η περίπτωση της Πορτογαλίας.

Η Πορτογαλία είναι η πιο νότιο-δυτική Ευρωπαϊκή χώρα. Την ονομασία αυτή τη πήρε κατά τον 11ο αιώνα μ. Χ. από την παλιότερη ονομασία της πόλης Πόρτο που ήταν Portus Cale ή Portucala ή Portucalia. Βρίσκεται στο Δυτικό άκρο της Ιβηρικής Χερσονήσου με την ηπειρωτική χώρα να καταλαμβάνει έκταση 91.985 km² και ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 10,6 εκατομμύρια. Πρωτεύουσα της χώρας είναι η Λισαβόνα με πληθυσμό 2.547.245 και έχει χαρακτηριστεί ως "Πόλη του Οδυσσέα", "Πόλη των μεγάλων θαλασσοπόρων - εξερευνητών", και "Πριγκίπισσα του Ωκεανού". Η χώρα συνορεύει στα βόρεια και ανατολικά με την Ισπανία ενώ στα νότια και δυτικά βρέχεται από τον Ατλαντικό ωκεανό. Συμπεριλαμβάνει εννέα νησιά: Santa Maria, Sao Miguel, Terceira, Graciosa, Sao Jorge, Pico, Faial, Flores και Corvo. Οι Αζόρες και το αρχιπέλαγος τους βρίσκονται στον Ατλαντικό Ωκεανό 760 μίλια μακριά από την Λισαβόνα, ενώ το αρχιπέλαγος της Μαδέρας (Μαδέρα, Πόρτο Σάντο και τα ερημονήσια) βρίσκεται επίσης στον Ατλαντικό Ωκεανό 566 μίλια μακριά από την Λισαβόνα.

Η Πορτογαλία είναι γνωστή για το καλό της κλίμα. Χάρη στη τοποθεσία του ο Πορτογαλικός καιρός επηρεάζεται από την ηπειρωτική Ευρώπη, τη Βόρεια Αφρική, τη Μεσόγειο και τα ρεύματα του Ατλαντικού. Η πορτογαλική γλώσσα είναι μία από τις πιο διαδεδομένες γλώσσες στο κόσμο, με περίπου 200 εκατομμύρια φυσικούς ομιλητές σε οκτώ χώρες. Πορτογαλία, Αγκόλα, Βραζιλία, Πράσινο Ακρωτήριο, Γουινέα Μπισσάου, Μοζαμβίκη, Σάο Τομέ, και το Ανατολικό Τιμόρ.

Η χώρα στην αρχαιότητα αναφερόταν ως Λουζιτανία και οι ελληνικές πηγές ανέφεραν τους κατοίκους ως Βακκαϊούς, Καλλαϊκούς και Ουετονούς. Τα παράλια της χώρας είχαν αποικισθεί από τους Φοίνικες και τους Καρχηδόνιους. Η χώρα κατακτήθηκε ύστερα από σκληρή αντίσταση, από τους Ρωμαίους, που την κράτησαν στην κατοχή τους περίπου 500 χρόνια. Το 409 μ. Χ. η χώρα κατακτήθηκε από βόρειους λαούς, τους Αλανούς, και τελικά τους Βησιγότθους. Τον 8ο αιώνα μ. Χ. κατακτήθηκε από τους Σαρακηνούς και αποτέλεσε χαλιφάτο²⁵.

Το 953 μ. Χ. οι ηγεμόνες της Αστουρίας έδιωξαν τους κατακτητές και απελευθέρωσαν την Λισαβόνα. Ο Φερδινάνδος της Καστίλης κατάκτησε όλη τη χώρα και της έδωσε το όνομα

²⁵ <http://el.wikipedia.org/wiki/Πορτογαλία>

"Πορτογαλία". Γύρω στο 1110 ο Αλφόνσο ο ΣΤ βασιλιάς της Καστίλλης παραχώρησε την Πορτογαλία ως κομητεία στον γαμπρό του, Ερρίκο της Βουργουνδίας. Ο Ερρίκος σταδιακά ανεξαρτητοποιήθηκε πλήρως και ο διάδοχός του, όταν νίκησε τους Άραβες το 1136 ανακηρύχθηκε από το στράτευμα βασιλιάς. Από τότε ξεκινά η ανεξάρτητη ιστορία της Πορτογαλίας, που γρήγορα εξελίχτηκε σε μεγάλη ναυτική και αποικιοκρατική δύναμη.

Το 1526 εδραιώθηκε στην Πορτογαλία η Ιερά Εξέταση και αυτό ανέστειλε την πολιτισμική άνθιση της χώρας, αλλά προκάλεσε και κοινωνικά προβλήματα, που σε συνδυασμό με την παραμέληση της γεωργίας και την άνοδο των ισπανικών δυνάμεων, οδήγησε στην κατάληψη της χώρας από τον Ισπανό βασιλιά Φίλιππο Β΄ και μέχρι το 1640 η Πορτογαλία κυβερνιόταν από αντιβασιλέα, εκπρόσωπο του βασιλιά της Καστίλης.

Το 1640, με την ευκαιρία της επανάστασης της Καταλονίας, επαναστάτησαν εναντίον των Ισπανών και οι Πορτογάλοι. Ανέκτησαν την ανεξαρτησία τους, αλλά ακολούθησε 25ετής πόλεμος με την Ισπανία. Ανέκτησε τη Βραζιλία και τις αφρικανικές της αποικίες, αλλά αναγκάστηκε να παραχωρήσει τη Βομβάη των Ινδιών στη Βρετανία και τη Θεούτα, στα βόρεια παράλια του Μαρόκου, στην Ισπανία. Το 1775 η Πορτογαλία ταύτισε την εξωτερική της πολιτικής με της Αγγλίας και συμμετείχε σε όλους τους πολέμους εναντίον της Γαλλίας με αποτέλεσμα το 1807 να κατακτηθεί από τα νικηφόρα τότε γάλλο - ισπανικά στρατεύματα.

Όταν αποχώρησαν τα γάλλο - ισπανικά στρατεύματα στην Πορτογαλία άρχισε μια μακρά περίοδος κοινωνικών και δυναστικών ταραχών, με βασικότερο αίτιο του τριγμού της οικονομίας την ανεξαρτησία της Βραζιλίας το 1822²⁶.

3.1 Ο Ευρωπαϊκός και παγκόσμιος ρόλος της Πορτογαλίας.

Σύμφωνα με το χάρτη των Ηνωμένων εθνών ως προς την ενεργό συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς, στρατηγικός στόχος της εξωτερικής πολιτικής της κυβέρνησης της Πορτογαλίας είναι να προωθείται η ποιο ενεργή συμμετοχή από την Πορτογαλία στα διεθνή φόρουμ και να προωθεί την εικόνα ενός σύγχρονου μοντέρνου και ισχυρού κράτους.

²⁶ <http://el.wikipedia.org/wiki/Πορτογαλία>

Κύριοι στόχοι της είναι: Το να συμβάλει δυναμικά στην επίλυση διεθνών προβλημάτων και απειλών όπως φτώχεια, αρρώστιες, περιβαλλοντικά θέματα, παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τρομοκρατία, πόλεμοι, οργανωμένο έγκλημα.

Η υπεράσπιση του χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η υποστήριξη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις. Η αφιέρωση στη σχεδίαση και τελειοποίηση του διεθνούς δικαίου ιδίως όσον αφορά τη συμφωνία του Κιότο, το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Ορισμένοι στόχοι της ως προς την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι:

- Η εδραίωση του προγράμματος της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης με την αποτελεσματική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.
- Η αύξηση της συμβολής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια. Η ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και ΗΠΑ.
- Η επίτευξη του κοινού στόχου για ελευθερία δικαιοσύνη ασφάλεια.
- Η αναθεώρηση του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης προκειμένου να καταστεί πιο αποτελεσματικό και χρήσιμο εργαλείο.

Όσον αφορά την οικονομική διεθνοποίηση στόχος είναι να συνεχιστεί η διαδικασία οικονομικής ολοκλήρωσης στην Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια αγορά, η παροχή κατάλληλης πολιτικής υποστήριξης για την ενθάρρυνση της διεθνοποίησης των Πορτογαλικών επιχειρήσεων, η μεταρρύθμιση των γραφειοκρατικών διαδικασιών όπως φορολογία και νομοθεσία με στόχο την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, η προώθηση της Πορτογαλίας σε διεθνές επίπεδο.

Για την αναπτυξιακή βοήθεια στόχοι είναι η ενίσχυση της Διεθνούς δέσμευσης για αναπτυξιακή βοήθεια ιδίως σε σχέση με τους στόχους των Ηνωμένων Εθνών, η έμφαση στην πολυμερή προσέγγιση, η ενίσχυση των πολιτικών και διπλωματικών σχέσεων με την CPLP (κοινότητα πορτογαλόφωνων χωρών)²⁷.

Ως προς την πολιτιστική εξωτερική πολιτική οι στόχοι που έχουν τεθεί είναι η προώθηση με τη βοήθεια των άλλων χωρών μελών της CPLP, για την χρησιμοποίηση της Πορτογαλικής γλώσσας ως διεθνούς γλώσσας, η διδασκαλία της Πορτογαλικής γλώσσας και του Πορτογαλικού πολιτισμού σε Πορτογάλους μετανάστες δεύτερης και τρίτης γενιάς στο εξωτερικό, η προώθηση

²⁷ http://www.missionofportugal.org/pmop/index.php?option=com_content&view=article&id=80&Itemid=74

στο εξωτερικό των γραμμάτων, της τέχνης και της επιστήμης, η συστηματική μετάφραση Πορτογάλων συγγραφέων στα Αγγλικά.

Σε σχέση με τις Πορτογαλικές κοινότητες οι στόχοι αφορούν την αύξηση της στήριξης σε Πορτογαλικές κοινότητες του Εξωτερικού, την ενθάρρυνση των εταιρικών σχέσεων δικτύων μεταξύ Πορτογάλων επιχειρηματιών απόδημων και εθνικών επιχειρήσεων και τέλος την βελτίωση του Πορτογαλικού διπλωματικού δικτύου για την εξυπηρέτηση των Πορτογαλικών κοινοτήτων.

3.2 Βασικά μεγέθη Πορτογαλικής οικονομίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Βασικά μεγέθη Πορτογαλικής οικονομίας
ΠΗΓΕΣ: Τράπεζα της Πορτογαλίας, Στατιστική υπηρεσία Πορτογαλίας, ECB

Έτος	ΑΕΠ(Δις Ευρώ)	Πληθωρισμός (overall HICP)	Ανεργία(% εργατικού δυναμικού)	Χρέος γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	Έλλειμμα γενικής Κυβέρνησης(% ΑΕΠ)
1995	87,5	3,39	7,2	59,2	-5
1996	93,087	2,95	7,25	58,2	-4,5
1997	100,9	1,9	6,73	54,4	-3,3
1998	110,1	2,21	5	50,3	-3,4
1999	118,37	2,15	4,46	49,5	-2,7
2000	127	2,8	3,9	48,4	-2,9
2001	134,13	4,25	4,04	51,1	-4,3
2002	140,14	3,68	5,08	53,8	-2,9
2003	143,01	3,26	6,3	55,8	-3
2004	148,8	2,5	6,75	57,6	-3,4
2005	153,7	2,12	7,7	62,7	-5,8
2006	160,2	3,05	7,78	69,5	-4

2007	168,7	2,42	8,1	68,2	-3,1
2008	172,02	2,64	7,7	71,5	-3,5
2009	168,07	-0,89	9,6	82,9	-10,1
2010	172,83	1,32	10,9	93	-9,1

3.3 Εξωτερικό Εμπόριο Πορτογαλίας

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της πορτογαλικής στατιστικής υπηρεσίας τόσο οι πορτογαλικές εξαγωγές όσο και οι εισαγωγές αγαθών μειώθηκαν κατά 18% το 2009 και αντίστοιχα μειώθηκε και το εμπορικό έλλειμμα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Εξωτερικό Εμπόριο Πορτογαλίας Εισαγωγές-Εξαγωγές
ΠΗΓΗ: Πορτογαλική στατιστική υπηρεσία
Ποσά: εκατομμύρια ευρώ

Σύνολο	2006	2007	2008	2009	Μεταβολή %
Εξαγωγές Fob	34.511,10	37.544,40	37.961	31.053	-18,2
Εισαγωγές Cif	53.100,30	57.014,40	61.175	49.968	-18,32
Ισοζύγιο	-18.589,30	-19.470,00	-23.214	-18.915	-18,52
Κάλυψη %	65	65,9	62	62	
Ε.Ε					
Εξαγωγές Fob	26.722,40	28.819,80	28.006	23.226	-17,07
Εισαγωγές Cif	40.155,30	43.015,90	44.987	38.970	-13,37
Ισοζύγιο	-13.432,90	-14.196,10	-16.981	-15.744	-7,28
Κάλυψη %	66,5	67	62,2	60	
Τρίτες Χώρες					
Εξαγωγές Fob	7.788,60	8.724,60	9.955	7.827	-21,38
Εισαγωγές Cif	12.945,00	13.998,60	16.187	10.998	-32,06
Ισοζύγιο	-5.107,90	-5.274,00	-6.232	-3.171	-49,12

Κάλυψη %	60,2	62,3	61,4	71	
----------	------	------	------	----	--

Οι εξαγωγές μέσης και χαμηλής τεχνολογίας που το 2008 απετέλεσαν το 30% του συνόλου μειώθηκαν κατά 20%. Τα αγαθά μέσης-υψηλής τεχνολογίας με συμμετοχή επίσης περί το 30% επί του συνόλου σημείωσαν κάμψη 25% και η μείωση αφορούσε κυρίως σε εξοπλισμό. Στα καταναλωτικά αγαθά η πτώση υπήρξε χαμηλότερη (-10%)²⁸.

Όσον αφορά στις χώρες προορισμού, η πτωτική τάση υπήρξε γενική και η μεν μείωση προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν 16,9% ενώ προς τις τρίτες χώρες εντονότερη, 21,4%. Ειδικότερα για τις χώρες ΕΕ, σημαντικότερη κάμψη σημείωσαν οι εξαγωγές προς την Ισπανία, τη Γερμανία και τη Γαλλία. Οι εξαγωγές προς τις αφρικανικές χώρες PALOP (χώρες με επίσημη γλώσσα την πορτογαλική, πρώην αποικίες) που κατά τα προηγούμενα έτη είχαν αναπτύξει σχετικό δυναμισμό μειώθηκαν κατά 1,1%.

Κατά 18,1% συρρικνώθηκαν και οι πορτογαλικές εισαγωγές το 2009 μετά από αύξηση 8% το 2008. Κατά αναλογία προς την εξέλιξη των εξαγωγών και των ακαθαρίστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, οι εισαγωγές ενδιάμεσων αγαθών μειώθηκαν κατά 20% και οι εισαγωγές εξοπλισμού κατά 16,7%.

Η πτώση των εισαγωγών αφορούσε όλους τους προμηθευτές και υπήρξε ιδιαίτερα έντονη στις περιπτώσεις της Ισπανίας, της Γερμανίας και της Γαλλίας²⁹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV.

Σύγκριση Ελλάδας – Πορτογαλίας.

Η Ελλάδα και η Πορτογαλία είναι δύο χώρες με κοινά χαρακτηριστικά αλλά ταυτόχρονα παρουσιάζουν και μεγάλες διαφορές. Δύο χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου μικρές σε έκταση και πληθυσμό εν συγκρίσει με κράτη του Βορρά, με μακρόχρονη ιστορία και τεράστια συμβολή στο παγκόσμιο πολιτισμό. Παραδοσιακά ναυτικές δυνάμεις με έντονα ανεπτυγμένο τουρισμό. Η Ευρωπαϊκή τους πορεία ξεκινάει την ίδια δεκαετία, αυτή του 1980 (1981 για την Ελλάδα και το 1986 για την Πορτογαλία), με την είσοδο τους στην ΕΟΚ και αφού έχουν αντιμετωπίσει τις προηγούμενες δεκαετίες έντονα πολιτικά προβλήματα όπως το πραξικόπημα των

²⁸ www.agora.mfa.gr/.../rad0A1BB2.Εξωτερικό%20εμπόριο%20Πορτογαλία

²⁹ www.agora.mfa.gr/.../rad0A1BB2.Εξωτερικό%20εμπόριο%20Πορτογαλία

συνταγματαρχών στην Ελλάδα που διήρκεσε επτά χρόνια και την δικτατορία των αριστερών στρατιωτικών αξιωματικών με διάρκεια αρκετών δεκαετιών, που έληξε με τη λεγόμενη «επανάσταση των γαρυφάλλων», στη Πορτογαλία.

Στην εργασία αυτή γίνεται μια προσπάθεια σύγκρισης των δύο χωρών ξεκινώντας από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, βασιζόμενη σε ανάλυση συγκεκριμένων οικονομικών δεικτών και μεγεθών. Οι δείκτες αυτοί είναι αντιπροσωπευτικοί της οικονομίας των δύο κρατών και μας δείχνουν την πραγματική τους κατάσταση.

4.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Πρώτος δείκτης είναι αυτός του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) ή GDP (Gross Domestic Product), του συνόλου δηλαδή όλων των προϊόντων και των αγαθών που παράγει μια οικονομία εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Η συνολική αξία δηλαδή όλων των τελικών αγαθών υλικών και άυλων που παράχθηκαν εντός μια χώρας σε διάστημα ενός έτους ακόμα και αν μέρος αυτού που παράχθηκε από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Nominal GDP list by the International Monetary Fund^{III} (sortable; in billions of \$US)
ΠΗΓΗ: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_European_countries_by_GDP**

2010 Rank	2011 Rank	Country	2007	2008	2009	2010	2011
—	—	<i>World</i>	55,678	61,166	57,76	63,075	69,66
—	—	 Europe	20,103	22,246	19,282	19,92	—
—	—	<i>European Union</i>	16,994	18,342	16,36	16,259	17,578
1	1	Germany	3,333	3,651	3,338	3,315	3,557
2	2	France	2,598	2,865	2,656	2,582	2,776
3	3	United Kingdom	2,812	2,679	2,178	2,247	2,418
4	4	Italy	2,119	2,307	2,118	2,055	2,199
5	5	Russia	1,299	1,666	1,231	1,465	1,85
6	6	Spain	1,444	1,601	1,467	1,409	1,494
7	7	Netherlands	783	877	796	783	840
8	8	Turkey	649	730	614	741	778

9	9	<u>Switzerland</u>	434	502	491	523	636
12	10	<u>Sweden</u>	462	487	406	455	538
10	11	<u>Poland</u>	425	529	430	468	514
11	12	<u>Belgium</u>	459	506	472	465	513
13	13	<u>Norway</u>	387	446	378	414	484
14	14	<u>Austria</u>	372	416	382	376	419
15	15	<u>Denmark</u>	310	340	310	310	333
16	16	<u>Greece</u>	310	351	330	305	303
17	17	<u>Finland</u>	246	271	238	239	266
18	18	<u>Portugal</u>	231	253	233	229	239
19	19	<u>Ireland</u>	259	264	222	204	218
20	20	<u>Czech Republic</u>	174	216	190	195	215
21	21	<u>Romania</u>	170	204	161	158	190
24	22	<u>Kazakhstan</u>	103	135	107	129	178
22	23	<u>Ukraine</u>	142	180	117	136	164
23	24	<u>Hungary</u>	138	155	129	132	140
25	25	<u>Slovakia</u>	75	95	88	87	96
26	26	<u>Croatia</u>	58	69	67	60	64
29	27	<u>Azerbaijan</u>	33	46	43	54	62
28	28	<u>Luxembourg</u>	51	57	52	54	58
27	29	<u>Belarus</u>	45	60	48	54	55
31	30	<u>Bulgaria</u>	39	49	47	47	53
30	31	<u>Slovenia</u>	47	54	48	47	50
32	32	<u>Serbia</u>	39	48	42	38	45
33	33	<u>Lithuania</u>	39	47	37	36	43
34	34	<u>Latvia</u>	28	33	25	24	28
35	35	<u>Cyprus</u>	21	25	23	23	25
36	36	<u>Estonia</u>	21	23	19	19	22
37	37	<u>Bosnia and Herzegovina</u>	15	18	17	16	18
40	38	<u>Georgia</u>	10	12	10	11	14
38	39	<u>Iceland</u>	20	16	12	12	14
39	40	<u>Albania</u>	10	12	12	11	13
41	41	<u>Macedonia</u>	8	9	9	9	10
42	42	<u>Armenia</u>	9	11	8	9	10

43	43	<u>Malta</u>	7	8	8	8	8
45	44	<u>Moldova</u>	4	6	5	5	7
44	45	<u>Kosovo</u>	4	5	5	5	6
46	46	<u>Montenegro</u>	3	4	4	4	5

Το 2010, το Κατά Κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), εκφραζόμενο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης PPS (PPS: αποτελεί τεχνητή νομισματική μονάδα, η οποία εξαλείφει τις διαφορές του επιπέδου τιμών ανάμεσα στις χώρες. Έτσι με μία μονάδα PPS αγοράζει κάποιος την ίδια ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών σε όλες τις χώρες. Αυτή η μονάδα επιτρέπει σημαντικές συγκρίσεις του όγκου των οικονομικών δεικτών ανάμεσα σε όλες τις χώρες), ποικίλει από 44% έως 271% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (27) μεταξύ των Κρατών – Μελών για το 2010³⁰.

Πίνακας 7: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ των κρατών-μελών της Ε.Ε. και σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης και με το σύνολό τους =100 τα έτη 1995 και 2011 ΠΗΓΗ: http://www.3comma14.gr/pi/?survey=11889						
	Σε ΜΑ			Ε.Ε.-27=100		
	1995 (€)	2011 (€)	Μεταβολή	1995 (€)	2011 (€)	Μεταβολή
Βέλγιο	18.900	29.800	57,70%	128,6	118,7	-7,70%
Δανία	19.300	31.200	61,70%	131,3	124,3	-5,30%
Γερμανία	18.900	30.000	58,70%	128,6	119,5	-7,00%
Ιρλανδία	15.000	31.800	112,00%	102	126,7	24,20%
Ελλάδα	12.200	20.500	68,00%	83	81,7	-1,60%
Ισπανία	13.400	24.900	85,80%	91,2	99,2	8,80%
Γαλλία	17.000	26.800	57,60%	115,6	106,8	-7,70%
Ιταλία	17.700	24.900	40,70%	120,4	99,2	-17,60%
Λουξεμβούργο	32.700	67.900	107,60%	222,4	270,5	21,60%
Ολλανδία	18.100	33.600	85,60%	123,1	133,9	8,70%
Αυστρία	19.700	32.100	62,90%	134	127,9	-4,60%
Πορτογαλία	11.300	19.700	74,30%	76,9	78,5	2,10%
Φινλανδία	15.800	29.400	86,10%	107,5	117,1	9,00%
Σουηδία	18.400	31.500	71,20%	125,2	125,5	0,30%
Ην. Βασίλειο	16.500	28.300	71,50%	112,2	112,7	0,40%

³⁰ www.esee.gr/UploadFiles/Documents/.../kata_kefalin_aep_2010.doc

Βουλγαρία	4.700	11.100	136,20%	32	44,2	38,30%
Τσεχία	11.200	20.700	84,80%	76,2	82,5	8,20%
Εσθονία	5.300	17.200	224,50%	36,1	68,5	90,10%
Κύπρος	12.800	24.100	88,30%	87,1	96	10,30%
Λετονία	4.600	13.500	193,50%	31,3	53,8	71,90%
Λιθουανία	5.200	15.600	200,00%	35,4	62,2	75,70%
Ουγγαρία	7.500	15.900	112,00%	51	63,3	24,20%
Μάλτα	12.700	20.800	63,80%	86,4	82,9	-4,10%
Πολωνία	6.300	16.100	155,60%	42,9	64,1	49,70%
Ρουμανία	4.800	11.400	137,50%	32,7	45,4	39,10%
Σλοβενία	10.900	21.400	96,30%	74,1	85,3	15,00%
Σλοβακία	7.000	18.900	170,00%	47,6	75,3	58,10%
E.E.-27	14.700	25.100	70,70%	100	100	

Πίνακας 8: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ

Πηγή Δημοσίευσης: Οργανισμοί / Eurostat

ΕΤΟΣ	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU27:EU (27 countries)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100 ^b	100	100	100	100	100	100
EU15:EU (15 countries)	116	115	115	115	115	115	115	114	114	113	113 ^b	112	111	111	110	110	110
EA17:Euro area (17 countries)	114	113	113	113	113	112	112	111	110	109	109 ^b	109	109	109	109	108	108
BE:Belgium	128	126	126	123	123	126	124	125	123	121	120 ^b	118	116	116	118	119	118
BG:Bulgaria	32	28	26	27	27	28	30	32	34	35	37 ^b	38	40	44	44	44	45
CZ:Czech Republic	77	78	76	73	72	71	73	73	77	78	79 ^b	80	83	81	82	80	80
DK:Denmark	131	132	133	132	131	132	128	128	124	126	124 ^b	124	123	125	123	127	125
DE:Germany	129	127	124	122	121	118	116	114	116	115	116 ^b	115	116	116	116	118	120
EE:Estonia	36	38	42	42	42	45	46	50	55	57	62 ^b	66	70	69	64	64	67
IE:Ireland	103	109	116	122	127	132	133	139	142	143	145 ^b	146	148	133	128	127	127
EL:Greece	84	83	84	83	83 ^p	84 ^p	86 ^p	90 ^p	93 ^p	94 ^p	91 ^{bp}	92 ^p	90 ^p	92 ^p	94 ^p	90 ^p	82 ^p
ES:Spain	91	92	93	95	96	97	98	100	101	101	102 ^b	105	105	104	103	100	99
FR:France	116	114	114	115	115	115	115	115	111	110	110 ^b	108	108	107	108	108	107
IT:Italy	121	121	119	120	118	118	118	112	111	107	105 ^b	105	104	104	104	100	101
CY:Cyprus	87	86	85	86	87	88	90	88	88	90	92 ^b	92	93	98	98	95	92
LV:Latvia	31	32	34	36	36	36	38	41	43	46	48 ^b	51	56	56	51	55 ^b	58
LT:Lithuania	35	37	39	40	39	40	42	44	49	51	53 ^b	56	59	61	55	57	62

LU:Luxembourg	223	221	215	218	238	245	234	240	248	253	255 ^b	270	275	279	266	271	274
HU:Hungary	51	51	52	54	54	54	58	61	63	63	63 ^b	63	62	64	65	65	66
MT:Malta	86	79	80	80	81	85	79	81	80	78	78 ^b	76	76	79	82	82	83
NL:Netherlands	123	125	127	128	131	134	134	133	129	129	131 ^b	131	132	134	132	133	131
AT:Austria	134	134	132	132	132	132	126	127	128	128	125 ^b	126	124	124	125	126	129
PL:Poland	43	45	47	48	48	48	47	48	49	51	51 ^b	52	54	56	61	63	65
PT:Portugal	77	77	78	79	81	81	80	80	79	77	80 ^b	79	79	78	80	80	77
RO:Romania	33	33	29	27	26	26	28	29	31	34	35 ^b	38	42	47	47	47	49
SI:Slovenia	74	76	78	79	81	80	80	82	84	87	87 ^b	88	88	91	87	85	84
SK:Slovakia	47	50	51	52	50	50	52	54	55	57	60 ^b	63	68	73	73	73	73
FI:Finland	107	106	110	114	115	117	115	115	113	116	114 ^b	114	118	119	115	115	116
SE:Sweden	125	125	124	123	126	128	122	122	124	126	122 ^b	123	125	124	120	124	126
UK:United Kingdom	113	115	118	117	118	119	120	120	122	124	122 ^b	120	116	112	111	112	108
IS:Iceland	133	133	137	140	139	132	132	130	125	131	130 ^b	123	121	124	118	111	110
NO:Norway	135	143	147	138	145	165	161	155	156	165	177 ^b	185	182	192	176	181	189
CH:Switzerland	152	150	150	149	146	144	139	139	136	134	132 ^b	134	139	143	144	147	151
ME:Montenegro	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	31 ^b	36	40	43	41	41	43
HR:Croatia	46	50	50	51	48	50	51	52	55	56	57 ^b	58	61	63	62	61	61
MK:Former Yugoslav Republic of Macedonia, the	:	:	27	27	27	27	25	25	26	27	29 ^b	30	31	34	36	36	36
RS:Serbia	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	32 ^b	32	33	36	36	34	35
TR:Turkey	30	31	32	43	40	42	37	36	36	40	42 ^b	44	45	47	46	49	52
AL:Albania	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	22 ^b	23	23	26	28	28	31 [*]
BA:Bosnia and Herzegovina	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	25 ^b	27	28	30	31	30	29
US:United States	159	160	160	160	162	161	156	154	156	157	159	154	151	147	146	147	148
JP:Japan	130	131	129	123	119	118	115	114	114	114	113	109	108	105	103	106	105

Στον επόμενο πίνακα δίνεται η εξέλιξη του ΑΕΠ των δύο κρατών από το 1995 και μετά ενώ ταυτόχρονα γίνεται σύγκριση ανάμεσα στα δύο κράτη. Εμφανής είναι η διαφορά του ΑΕΠ ανάμεσα στις δύο χώρες με αυτό της Ελλάδος να είναι πολύ μεγαλύτερο έναντι αυτού της Πορτογαλίας.

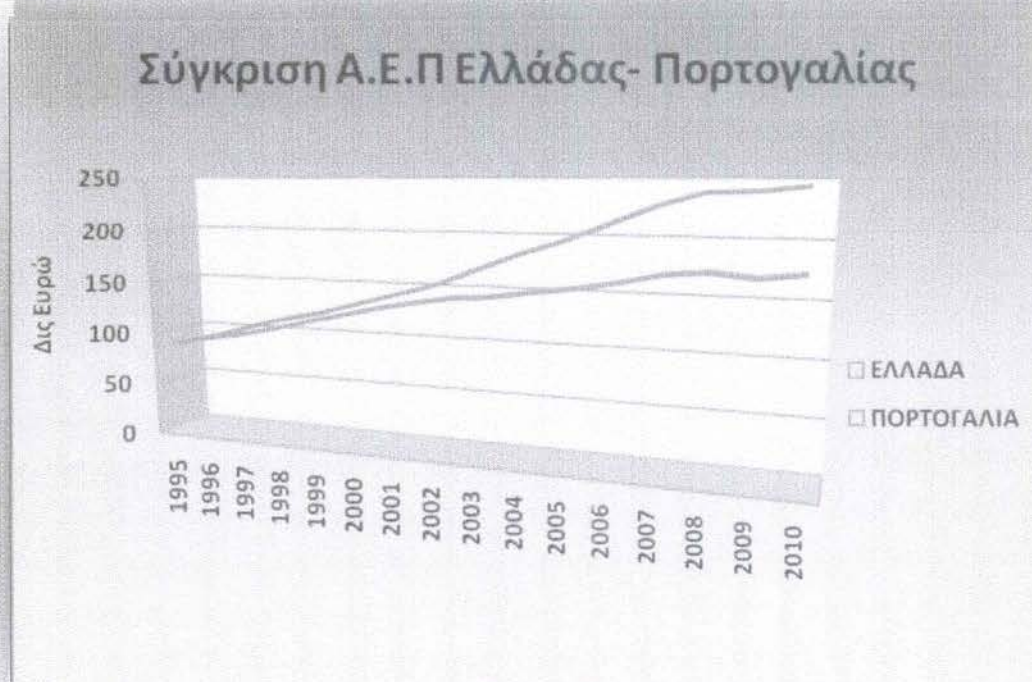
ΠΙΝΑΚΑΣ 9: Α.Ε.Π Ελλάδας-
Πορτογαλίας Σε δις Ευρώ
Πηγή: Eurostat

ΑΕΠ ΣΕ Δις Ευρώ		
ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ
1995	89,6	87,5
1996	98,4	93,087
1997	108,9	100,9
1998	118,4	110,1
1999	126,2	118,37
2000	136,3	127
2001	146,4	134,13
2002	156,6	140,14
2003	171,4	143,01
2004	185,8	148,8
2005	197,6	153,7
2006	213,2	160,2
2007	228,2	168,7
2008	239,1	172,02
2009	240,1	168,07
2010	244,2	172,83

Σχεδιάγραμμα 3: Σύγκριση κατά κεφαλήν Α.Ε.Π Ελλάδας-Πορτογαλίας α.

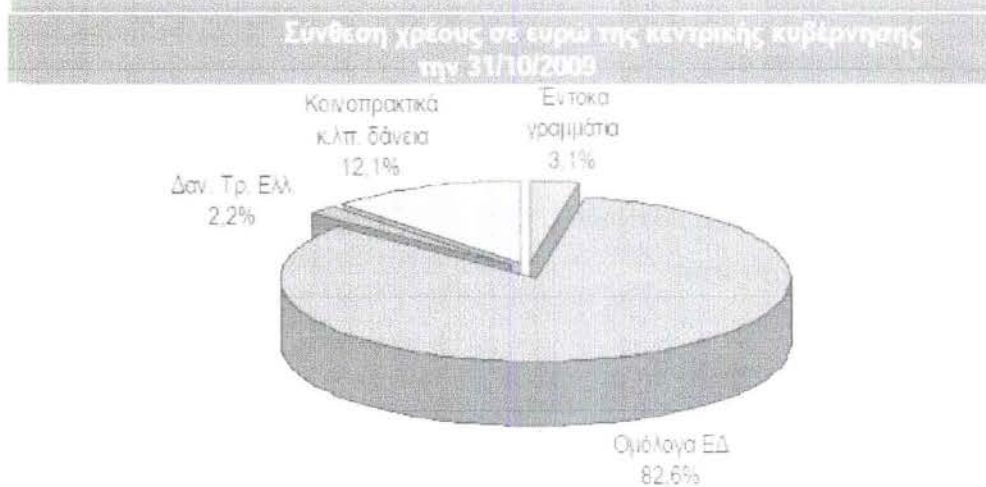
Σχεδιάγραμμα 4: Σύγκριση Α.Ε.Π Ελλάδας-Πορτογαλίας β.

4.2 Χρέος

Το δημόσιο χρέος είναι το σύνολο της οφειλής σε χρηματικές μονάδες του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Υπό την έννοια ευρύτερος δημόσιος τομέας συμπεριλαμβάνονται όλα τα επίπεδα δημόσιας διοίκησης όπως κυβέρνηση, περιφέρειες, δήμοι κλπ. Το δημόσιο χρέος αυξάνεται από έτος σε έτος κατά το ποσό που ο ετήσιος κρατικός προϋπολογισμός παρουσιάζει έλλειμμα, ή αντιστρόφως μειώνεται κατά το ποσό που παρουσιάζει πλεόνασμα. Το δημόσιο χρέος της Ευρώπης φαίνεται εμφανέστατα στο παρακάτω χάρτη 5 με τις κατηγορίες χρέους που ανήκει η κάθε χώρα. Ειδικά για το χρέος της κεντρικής κυβέρνησης σε ευρώ, στις 31/10/2009 τα ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου εξακολουθούσαν να αποτελούν τον κύριο όγκο του χρέους της κεντρικής κυβέρνησης φθάνοντας το 82,6% του συνόλου. Τα έντοκα γραμμάτια αποτελούν μικρό ποσοστό το οποίο ανέρχεται σε 3,1%, ενώ τα κοινοπρακτικά και λοιπά ομολογιακά δάνεια ανέρχονται σε υψηλότερο ποσοστό που φτάνει το 12,1%. Το υπόλοιπο ποσοστό, 2,2%, αντιπροσωπεύει κυρίως δάνεια από την Τράπεζα της Ελλάδος. Το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζει τις προβλέψεις του χρέους της κεντρικής κυβέρνησης σε ευρώ με ημερομηνία 31/10/2009³¹.

Σχεδιάγραμμα 5: Σύνθεση χρέους σε ευρώ της Ελλάδας

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

³¹ <http://www.aueb.gr/users/gecon/Public%20Debt%20in%20Greece.pdf>

Χάρτης 5 : Το δημόσιο Χρέος στην Ευρώπη.

Το δημόσιο χρέος διακρίνεται σε :

- ✓ Εσωτερικό Χρέος: δηλαδή από πιστωτές που βρίσκονται εντός της συγκεκριμένης χώρας.
- ✓ Εξωτερικό Χρέος: Χρέος καταγράφει τις υποχρεώσεις της Ελλάδας έναντι άλλων χωρών, κατανεμημένες κατά τομέα οικονομίας, κατά είδος χρηματοοικονομικού μέσου και κατά αρχική διάρκεια υποχρεώσεων³².

³² Παγκόσμια κατάρρευση σε 10 χρόνια; Δημόσιο Χρέος: Η τελευταία ευκαιρία. Attali Jacques, Εκδόσεις Παπαδόπουλος, Αθήνα 2010

Το 2010 όπως φαίνεται στον πίνακα 8, έκλεισε με το χρέος να αγγίζει το 142,8% του ΑΕΠ και το έλλειμμα στο 10,5%. Παράλληλα η οικονομία συρρικνώθηκε 4,5%.

Πίνακας 10: Ιστορία του ελληνικού χρέους και των ελλειμμάτων(1999-σήμερα)														
Πηγή: Eurostat														
	1999	2000	2001 ¹	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 (προβλέψεις)	2012 (προβλέψεις)
€ διαθεσίμων	122.3	141	151.9	159.2	168	183.2	195.4	224.2	239.4	262.3	298.7	328.6	-	-
% σε ποσοστό του ΑΕΠ	94	103.4	103.7	101.7	97.4	98.6	100	106.1	105.4	110.7	127.1	142.8	157.7 (▲ 10.4%)	166.1 (▲ 5.3%)
Ανάπτυξη	3.4	4.5	4.2	3.4	5.9	4.4	2.3	5.2	4.3	1.0	-2.0	-4.5	-3.5	1.1
Έλλειμμα	-	-3.7	-4.5	-4.8	-5.6	-7.5	-5.2	-5.7	-6.4	-9.8	-15.4	-10.5	-9.5	-9.3

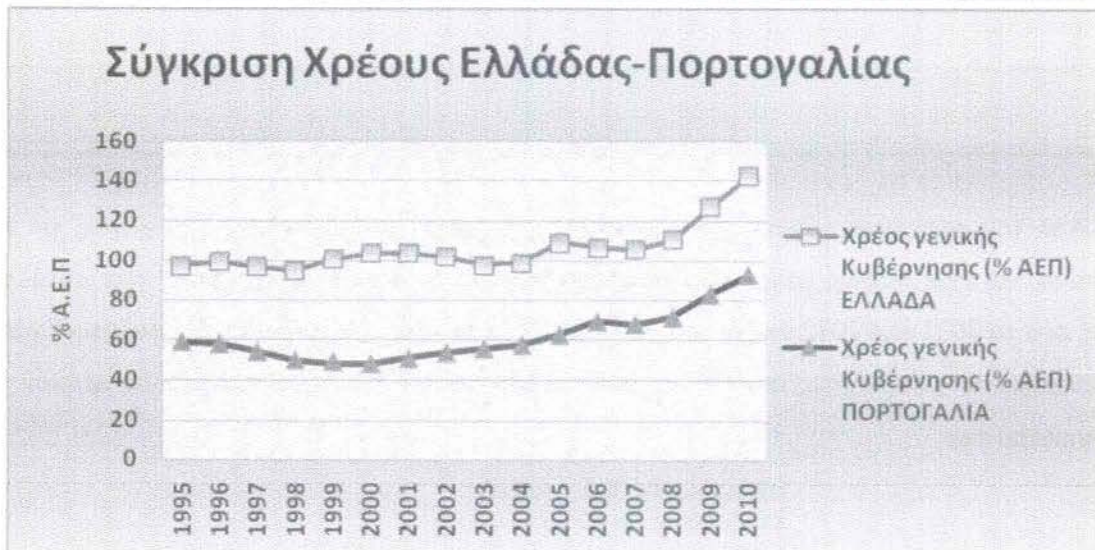
Από τον παρακάτω πίνακα είναι εμφανής η διαφορά ανάμεσα στις δύο χώρες, με την Πορτογαλία να έχει σαφώς μικρότερο ποσοστό χρέους το οποίο όμως, όπως και αυτό της Ελλάδος που το 2011 και 2012 αυξάνεται στο 157,7 % και 166,1 %, παρουσιάζει αυξητική τάση, με αποτέλεσμα οι κυβερνήσεις των δύο κρατών να οδηγηθούν στη λήψη πρόσθετων μέτρων για τον περιορισμό του.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11: Χρέος γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ) Ελλάδα-Πορτογαλία
Πηγή: Eurostat

Χρέος γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)		
ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ
1995	97	59,2
1996	99,3	58,2
1997	96,6	54,4
1998	94,5	50,3
1999	100,3	49,5
2000	103,4	48,4

2001	103,7	51,1
2002	101,6	53,8
2003	97,4	55,8
2004	98,8	57,6
2005	109	62,7
2006	106,4	69,5
2007	105,4	68,2
2008	110,7	71,5
2009	127	82,9
2010	142,7	172,83

Σχεδιάγραμμα 6: Σύγκριση Χρέους Ελλάδας-Πορτογαλίας

4.3 Έλλειμμα.

Όταν τα έσοδα του ετήσιου κρατικού προϋπολογισμού είναι μικρότερα από τα έξοδα τότε παρουσιάζετε έλλειμμα. Το αντίθετο του ελλείμματος του προϋπολογισμού είναι το πλεόνασμα του προϋπολογισμού.

Το έλλειμμα αποτελείτε: α) από το δημόσιο χρέος, δηλαδή τον ετήσιο δανεισμό μαζί με τα προηγούμενα δάνεια και διακρίνεται σε εσωτερικό χρέος, δηλαδή από πιστωτές που βρίσκονται εντός της συγκεκριμένης χώρας, και σε εξωτερικό χρέος, δηλαδή από πιστωτές που εδρεύουν στο εξωτερικό. β) Από το δανεισμό, δηλαδή χρεολύσια και τόκους.

Ως πρωτογενές έλλειμμα ορίζεται η διαφορά μεταξύ των σημερινών δαπανών της κυβέρνησης και τα συνολικά τρέχοντα έσοδα από όλους τους τύπους των φόρων. Ενώ συνολικό έλλειμμα είναι οι δαπάνες συν τις πληρωμές τόκων δανείων μείον τα φορολογικά έσοδα³³.

Μια χώρα ακόμα και αν τα έσοδα της υπερκαλύπτουν τα έξοδα μπορεί να υπάρχει έλλειμμα. Στην πραγματικότητα το έλλειμμα των χωρών είναι μάλλον ο κανόνας, ενώ και τα πρωτογενή ακόμα πλεονάσματα σπανίζουν. Τι σημαίνει αυτό; **Πως στην πράξη οι περισσότερες χώρες ακόμα και αν έχουν αρκετά έσοδα να καλύψουν τα έξοδα τους, το πιο πιθανό είναι πως δε θα έχουν αρκετά έσοδα να καλύψουν και την εξυπηρέτηση του χρέους.**

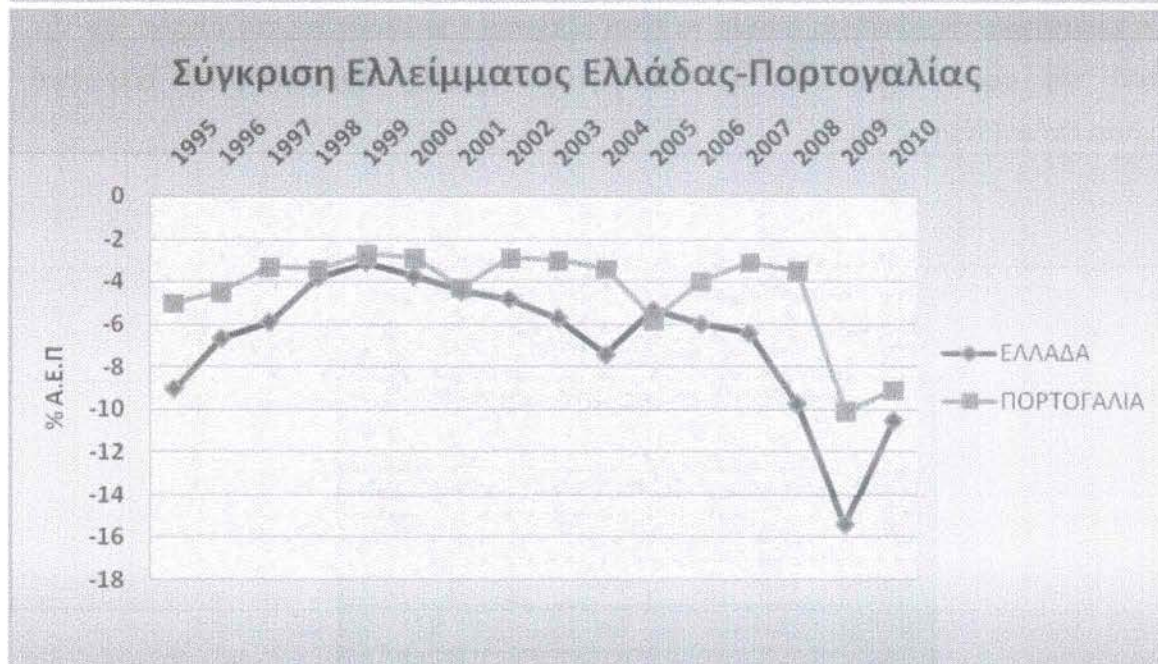
Στην Ελλάδα όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα 8 από το -10,5 το 2012 το έλλειμμα έχει μειωθεί στο -9,5 το 2011 και στο -9,3 το 2012 σύμφωνα όμως πάντα με τις προβλέψεις. Στον παρακάτω πίνακα παρατηρούμε τη διαχρονική πορεία του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό % επί του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Εμφανής είναι η διαφορά στα ποσοστά ανάμεσα στις δύο χώρες με την Πορτογαλία να έχει σαφώς μικρότερο έλλειμμα. Επίσης διακρίνεται η μείωση του ελλείμματος στα μέσα της πρώτης δεκαετίας της νέας χιλιετίας, ενώ προς το τέλος η αύξηση και για τις δύο χώρες είναι ραγδαία.

³³http://el.wikipedia.org/wiki/Δημόσιο_Έλλειμμα

ΠΙΝΑΚΑΣ 12: Έλλειμμα γενικής
Κυβέρνησης (% ΑΕΠ) Ελλάδα-
Πορτογαλία
Πηγή: Eurostat

Έλλειμμα γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)		
ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ
1995	-9,06	-5
1996	-6,64	-4,5
1997	-5,89	-3,3
1998	-3,82	-3,4
1999	-3,09	-2,7
2000	-3,73	-2,9
2001	-4,44	-4,3
2002	-4,83	-2,9
2003	-5,71	-3
2004	-7,42	-3,4
2005	-5,34	-5,8
2006	-6	-4
2007	-6,39	-3,1
2008	-9,75	-3,5
2009	-15,4	-10,1
2010	-10,51	-9,1

Σχεδιάγραμμα 7: Σύγκριση Ελλείμματος Ελλάδας-Πορτογαλίας.

4.4 Ανεργία.

Επόμενος δείκτης είναι αυτός της ανεργίας, της κατάσταση δηλαδή ενός ατόμου που είναι ικανό, πρόθυμο και διαθέσιμο να εργαστεί και δεν δύναται να βρει εργασία, ο οποίος παρουσιάζει αρκετές αυξομειώσεις για τα δύο κράτη σε βάθος δεκαετίας³⁴. Η Πορτογαλία έχει σαφώς μικρότερο ποσοστό ανεργίας από την Ελλάδα όπως φαίνεται στον Πίνακα 9 το οποίο όμως αυξάνετε συνεχώς και για τις δύο χώρες τα τελευταία τρία χρόνια. Το 2010 η ανεργία στην Ευρωζώνη των 17 κρατών είναι στο 10% ενώ για την Ευρώπη των 27 στο 9,5%. Για την Ελλάδα το ποσοστό αγγίζει το 12,5% σημειώνοντας μεγάλη αύξηση ενώ για την Πορτογαλία παραμένει στα επίπεδα του 10,9%.

Η ύπαρξη των υψηλών αυτών ποσοστών ανεργίας έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια παραγωγικών δυνάμεων, δηλαδή της εργασίας των ανέργων, η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγική διαδικασία. Επίσης σημαίνει απώλεια εισοδήματος για τον άνεργο και την οικογένεια του, ενώ επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, λόγω της παροχής των επιδομάτων ανεργίας προς τους ανέργους. Φυσικά οι συνέπειες της ανεργίας είναι ευρύτερες

³⁴ <http://el.wikipedia.org/wiki/Ανεργία>.

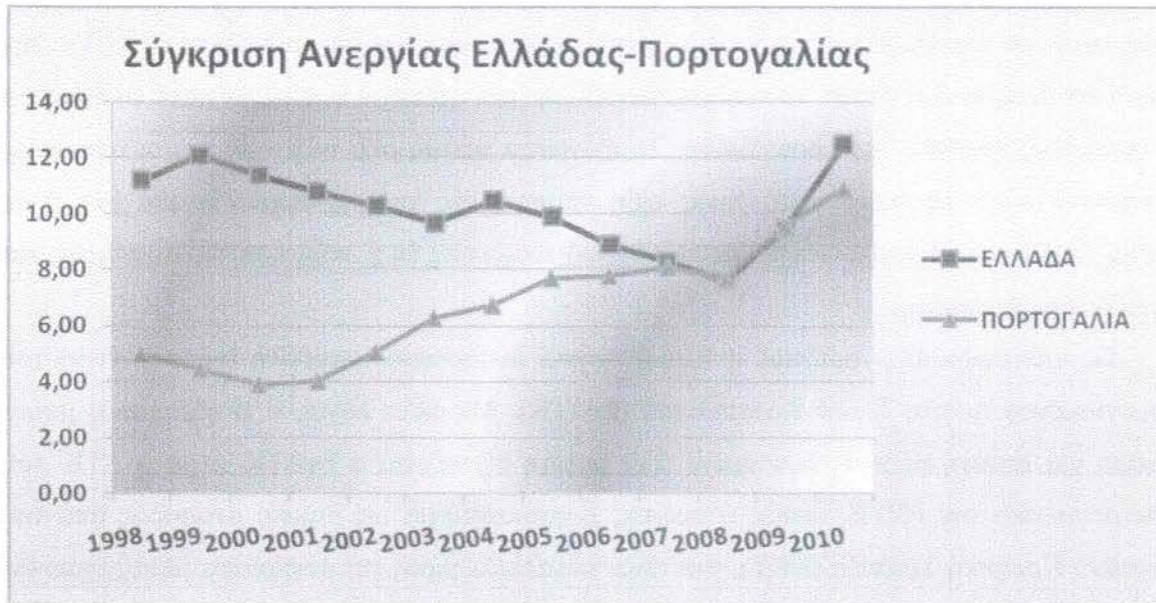
, γιατί η κατάσταση της ανεργίας μπορεί να είναι εξαιρετικά επώδυνη για τον άνεργο και την οικογένειά του αφού, εκτός από την έλλειψη εισοδήματος, δημιουργούνται κοινωνικά προβλήματα και ανισότητες³⁵.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13: Σύγκριση Ανεργίας(%Ποσοστό εργατικού δυναμικού) Ελλάδας-Πορτογαλίας – Ευρωζώνης
Πηγές: Eurostat, ΕΛΣΤΑΤ

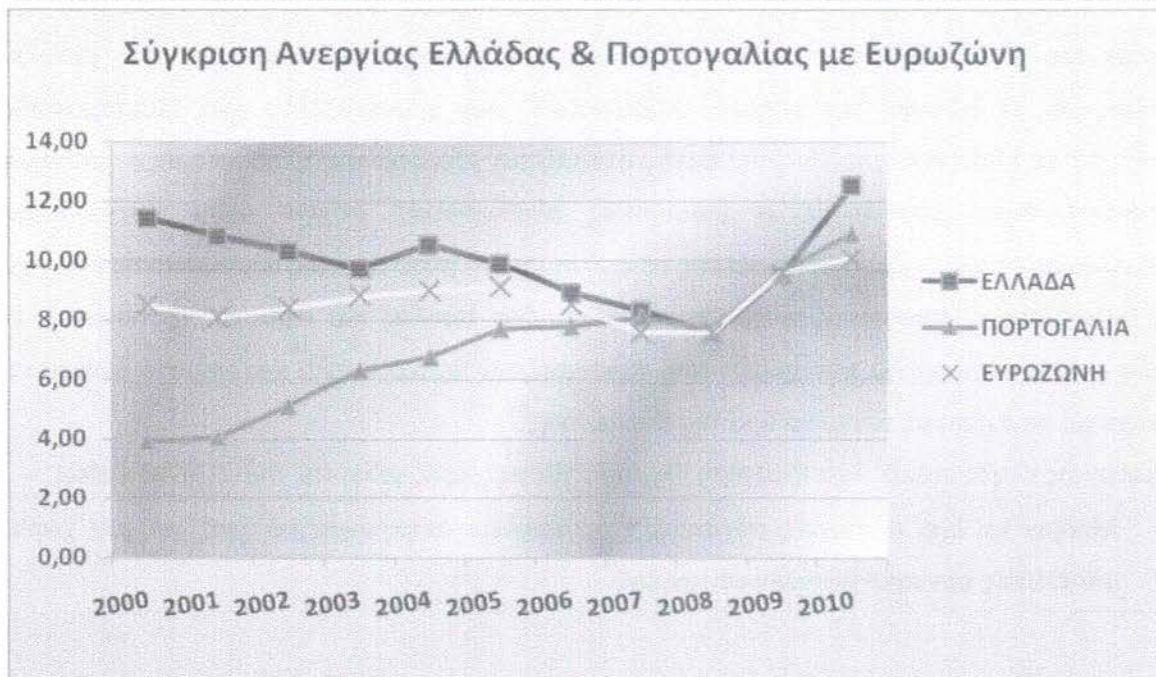
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)			
ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	ΕΥΡΩΖΩΝΗ
1998	11,2	5	
1999	12,1	4,46	
2000	11,4	3,9	8,5
2001	10,8	4,04	8,1
2002	10,3	5,08	8,4
2003	9,7	6,3	8,8
2004	10,5	6,75	9
2005	9,9	7,7	9,1
2006	8,9	7,78	8,5
2007	8,3	8,1	7,6
2008	7,6	7,7	7,6
2009	9,5	9,6	9,6
2010	12,5	10,9	10,1

³⁵ www.euretirio.com/2010/04/anergia.html.

Σχεδιάγραμμα 8: Σύγκριση Ανεργίας Ελλάδας-Πορτογαλίας.

Σχεδιάγραμμα 9: Σύγκριση Ανεργίας Ελλάδας & Πορτογαλίας με Ευρωζώνη.

4.5 Πληθωρισμός.

Ένας ακόμη δείκτης είναι αυτός του πληθωρισμού, δηλαδή της συνεχής αύξησης του γενικού επιπέδου των τιμών μιας οικονομίας μέσα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Για την μέτρηση του λαμβάνεται υπόψη το ποσοστό μεταβολής του επιπέδου των τιμών κατά τη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου. Επίσης λαμβάνονται υπόψη όλα τα αγαθά και οι υπηρεσίες που καταναλώνουν τα νοικοκυριά, όπως: είδη καθημερινής χρήσης διαρκή αγαθά (π.χ. είδη ένδυσης, ηλεκτρονικοί υπολογιστές και πλυντήρια) υπηρεσίες (π.χ. κομμωτήρια, ασφάλειες και ενοικιαζόμενες κατοικίες).

Ως «πληθωρισμός» ορίζεται η θετική ετήσια ποσοστιαία μεταβολή (year-on-year) του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ). Με άλλα λόγια, ο πληθωρισμός μετρά την τάση για συνεχή αύξηση των τιμών. Στη μελέτη εξετάζεται ο ΕνΔΤΚ παρά ο ΔΤΚ που προσφέρεται από την ΕΣΥΕ, καθώς ο πρώτος χρησιμοποιείται ως σημείο αναφοράς από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), ενώ είναι καταλληλότερος για συγκρίσεις μεταξύ χωρών. Επιπλέον, οι διάφοροι εγχώριοι ΔΤΚ αποσκοπούν να μετρήσουν το «κόστος ζωής» ενώ ο ΕνΔΤΚ αποσκοπεί σε απλή καταγραφή της εξέλιξης των τιμών³⁶.

Κατά την δεκαετία του 1990 υπήρξε σύγκλιση των εθνικών πληθωρισμών των χωρών-μελών. Τα επίπεδα του πληθωρισμού στην Ευρωζώνη σήμερα είναι τα χαμηλότερα από την δεκαετία του 1950. Ωστόσο, από το 2000 και μετά υπάρχει μια απόκλιση των ρυθμών πληθωρισμού. Η διαφορά του ρυθμού πληθωρισμού μιας χώρας-μέλους μιας Νομισματικής Ένωσης με το μέσο όρο της Ένωσης αυτής ονομάζεται «διαφορικός πληθωρισμός» (inflation differential). Με άλλα λόγια, ο διαφορικός πληθωρισμός δείχνει πόσο γρηγορότερα μεταβάλλονται οι τιμές μιας χώρας-μέλους σε σχέση με τον μέσο όρο της νομισματικής ένωσης. Στην Ευρωζώνη, ο διαφορικός πληθωρισμός παραμένει υψηλός και επίμονος (persistent). Η Ελλάδα ανήκει στην ομάδα των χωρών που παρουσιάζουν θετικό υψηλό και επίμονο διαφορικό πληθωρισμό σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης³⁷.

Ο διαφορικός πληθωρισμός έχει ιδιαίτερη σημασία για τις χώρες-μέλη της Ευρωζώνης καθώς:

- Μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες (πχ. απώλεια ανταγωνιστικότητας για μια χώρα, αποκλίσεις των πραγματικών επιτοκίων).

³⁶ http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/measuring_el.htm

³⁷ Οι λουπές χώρες είναι η Ιρλανδία, η Ισπανία και η Πορτογαλία

- Εάν είναι επίμονος, λειτουργεί σφρευτικά στις τιμές. Διαφορικός πληθωρισμός που συστηματικά κυμαίνεται μεταξύ μιας και δύο ποσοστιαίων μονάδων θα οδηγήσει σύντομα σε αποκλίσεις τιμών της τάξης των δέκα με δεκαπέντε ποσοστιαίων μονάδων.
- Η ετερογένεια του πληθωρισμού δυσκολεύει το έργο της ΕΚΤ η οποία ασκεί ενιαία πολιτική για το σύνολο της Ευρωζώνης.
- Θα μπορούσε να οδηγήσει στην απόφαση για έξοδο μιας χώρας από τη νομισματική ένωση καθώς και να αποτελέσει ανασταλτικό παράγοντα για την είσοδο μιας άλλης.
- Μπορεί να οδηγήσει στην δημιουργία πραγματικού αποπληθωρισμού σε ορισμένες χώρες³⁸.

Ως πληθωρισμός ορίζεται η συνεχής άνοδος του γενικού επιπέδου των τιμών. Συνεπώς πληθωρισμός δεν σημαίνει ένα υψηλό επίπεδο τιμών αλλά ένα συνεχές ανερχόμενο επίπεδο τιμών. Η συνεχής πτώση του επιπέδου τιμών ορίζεται ως αντιπληθωρισμός. Η σταθερότητα των τιμών (πολύ μικρό επίπεδο πληθωρισμού) αποτελεί βασική επιδίωξη κάθε οικονομίας, προκειμένου να αποφευχθούν οι αρνητικές συνέπειες από την ύπαρξη υψηλού πληθωρισμού.

Ο πληθωρισμός συνεπάγεται τη μείωση της αγοραστικής δύναμης του χρήματος, η οποία έχει δυσμενείς επιπτώσεις στη διανομή του εισοδήματος. Συγκεκριμένα, όσο ψηλότερο είναι το επίπεδο των τιμών, τόσο μικρότερο είναι το πραγματικό εισόδημα των ατόμων.

Δηλαδή:

$$YR = YM/P$$

Όπου:

- **YR= πραγματικό εισόδημα,**
- **YM= χρηματικό εισόδημα,**
- **P = γενικό επίπεδο τιμών.**

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι ο πληθωρισμός πλήττει τα άτομα που το χρηματικό τους εισόδημα YM είναι σταθερό ή αυξάνεται με ρυθμό μικρότερο από το ρυθμό του πληθωρισμού³⁹.

Τέτοια άτομα είναι κυρίως οι μισθωτοί και συνταξιούχοι των οποίων οι συμβάσεις εργασίας και συντάξεις ανανεώνονται σε αραιά χρονικά διαστήματα και οι χρηματικές αμοιβές δεν αναπροσαρμόζονται σύμφωνα με το ρυθμό αύξησης των τιμών.

³⁸ Ευθυμιάδης Τηλέμαχος (2008), «Αποκλίσεις πληθωρισμών στην Ευρωζώνη» Οικονομία & Αγορές, Τόμος 3, Τεύχος 3, Μάρτιος 2008.

³⁹ es.scribd.com/doc/52318784/27/Περί-πληθωρισμού

Αντίθετα ο πληθωρισμός αυξάνει το πραγματικό εισόδημα των επιχειρηματιών δεδομένου ότι οι τιμές των προϊόντων αυξάνονται πιο γρήγορα από τις παραγωγικές δαπάνες.

Επίσης ο πληθωρισμός μειώνει την αξία των αποταμιεύσεων, γεγονός που πλήττει τους μικρούς αποταμιευτές, οι οποίοι δεν έχουν εναλλακτική τοποθέτηση των χρημάτων τους. Επειδή ο πληθωρισμός αποτελεί αντικίνητρο προς αποταμίευση, σε περιόδους έντονου πληθωρισμού αυξάνεται η κατανάλωση και μειώνεται η αποταμίευση⁴⁰.

Οι επιπτώσεις του πληθωρισμού δεν περιορίζονται μόνο στην αναδιανομή του εισοδήματος. Δημιουργεί προβλήματα και στην οικονομική ανάπτυξη αφού η μείωση της αποταμίευσης έχει ως συνέπεια τη μείωση των διαθέσιμων πόρων για επενδύσεις και την αύξηση του επιτοκίου δανεισμού. Εξάλλου δημιουργείται κλίμα αβεβαιότητας στην οικονομία που επηρεάζει τη δράση των οικονομούντων ατόμων, με δυσμενείς συνέπειες στη δημιουργία επενδύσεων αφού μεγαλώνει ο επιχειρηματικός κίνδυνος⁴¹.

Τέλος, ο πληθωρισμός δημιουργεί προβλήματα και στο ισοζύγιο πληρωμών. Αν ο πληθωρισμός μιας χώρας υπερβαίνει τον πληθωρισμό των χωρών με τις οποίες έχει εμπορικές συναλλαγές, τα προϊόντα της χώρας αυτής γίνονται πιο ακριβά, με αποτέλεσμα τη μείωση των εξαγωγών και την αύξηση των εισαγωγών.

Η κλασική θεωρία προσπάθησε μέσα από την ποσοτική θεωρία περί χρήματος να εξηγήσει πως διαμορφώνεται το επίπεδο τιμών και πως μεταβάλλεται. Η θεωρία αυτή συνέδεσε την ποσότητα χρήματος στην οικονομία με το επίπεδο τιμών, μέσα από την εξίσωση του Fisher. Η εξίσωση Fisher είναι μια ταυτότητα σύμφωνα με την οποία η ποσότητα του χρήματος (M) πολλαπλασιαζόμενη με την ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος (V), ισούται με τον όγκο των συναλλαγών (T) επί το γενικό επίπεδο των τιμών(P).

Δηλαδή:

$$MV \equiv PT,$$

Όπου:

M = ποσότητα χρήματος,

V = ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος,

P = επίπεδο τιμών,

T = όγκος συναλλαγών.

⁴⁰ http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/consequences_el.html.

⁴¹ Ευθυμιάδης Τηλέμαχος (2008), «Αποκλίσεις πληθωρισμών στην Ευρωζώνη» Οικονομία & Αγορές, Τόμος 3, Τεύχος 3, Μάρτιος 2008.

Η ταυτότητα αυτή μας λέει ότι η αξία των αγαθών που αγοράζονται (MV) είναι ίση με την αξία των αγαθών που πωλούνται (PT)⁴².

Εφόσον η οικονομία βρίσκεται σε πλήρη απασχόληση, θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι ο όγκος των συναλλαγών παραμένει βραχυχρόνια σταθερός. Η ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος (για πόσο χρονικό διάστημα τα άτομα κρατούν στην κατοχή τους το χρήμα που διαθέτουν) θεωρείται και αυτή σταθερή γιατί εξαρτάται από θεσμικούς παράγοντες, όπως το τραπεζικό σύστημα, οι συνθήκες πληροφοριών κ.α. Από αυτό προκύπτει ότι μια μεταβολή της ποσότητας του χρήματος θα μεταβάλει κατά το ίδιο ποσοστό το επίπεδο των τιμών ($\Delta M = \Delta P$).

Από την εξίσωση Fisher καταλαβαίνουμε ότι η πληθωριστική διαδικασία δεν μπορεί να συντηρηθεί αν δεν τροφοδοτείται με συνεχείς αυξήσεις της ποσότητας χρήματος (την ποσότητα χρήματος τη ρυθμίζει η Κεντρική Τράπεζα κάθε κράτους)⁴³.

Τα αίτια του πληθωρισμού ταξινομούνται σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

(α) Στα αίτια που δημιουργούν υπερβάλλουσα ζήτηση, όταν η συνολική ενεργός ζήτηση υπερβαίνει τη συνολική προσφορά των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας,

(β) στα αίτια, που οφείλονται στις ατέλειες της αγοράς, τα οποία επιδρούν αυξητικά στο κόστος παραγωγής και εν συνεχεία στις τιμές. Έτσι δημιουργούνται δύο κατηγορίες πληθωρισμού: ζήτησης και κόστους.

Ο Πληθωρισμός ζήτησης δημιουργείται όταν η συνολική ενεργός ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες υπερβαίνει τη συνολική προσφορά της οικονομίας, υπό συνθήκες πλήρους απασχόλησης. Η άποψη αυτή αποτελεί την κενϋσιανή ερμηνεία του φαινομένου του πληθωρισμού.

Όπως αναλύσαμε στην ποσοτική θεωρία περί χρήματος, η πληθωριστική διαδικασία δεν μπορεί να συνεχίζεται χωρίς τη συνεχή αύξηση της ποσότητας χρήματος. Αυτή είναι και η θέση των νεοκλασικών και των μονεταριστών.

Η βασική διαφορά των δύο προσεγγίσεων είναι ότι η μεν κενϋσιανή σχολή θεωρεί την υπερβάλλουσα ζήτηση ως τη γενεσιουργό αιτία του πληθωρισμού, ενώ η νεοκλασική σχολή θεωρεί την αύξηση της ποσότητας χρήματος (σε καθεστώς πλήρους απασχόλησης) ως το βασικό αίτιο του.

Η καταπολέμηση του πληθωρισμού ζήτησης γίνεται με συσταλτική νομισματική και δημοσιονομική πολιτική. Μείωση της νομισματικής βάσης, μείωση της προσφοράς χρήματος με

⁴² es.scribd.com/doc/52318784/27/Περί-πληθωρισμού

⁴³ Ευθυμιάδης Τηλέμαχος (2008), «Αποκλίσεις πληθωρισμών στην Ευρωζώνη» Οικονομία & Αγορές, Τόμος 3, Τεύχος 3, Μάρτιος 2008.

πολιτική ανοικτής αγοράς, μείωση των δημοσίων δαπανών και αύξηση των φορολογικών συντελεστών συγκαταλέγονται μεταξύ την συνηθέστερων οικονομικών μέτρων εναντίον του πληθωρισμού ζήτησης⁴⁴.

Ο πληθωρισμός κόστους οφείλεται κυρίως στις ατέλειες της αγοράς αγαθών με τα μονοπώλια, τα олиγοπώλια και τις ατελώς ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και της αγοράς εργασίας με τις εργατικές ενώσεις. Έτσι, ανάλογα με την προέλευση του διακρίνεται σε πληθωρισμό ποσοστιαίων προσαυξήσεων και σε πληθωρισμό διαπραγματευτικής δύναμης. Προέρχεται επίσης και από αυξήσεις των τιμών εισαγωγών και από διαρθρωτικές μεταβολές στη ζήτηση.

Ο πληθωρισμός κόστους μπορεί να δημιουργηθεί ανεξάρτητα ή όχι από τον πληθωρισμό ζήτησης⁴⁵.

Ο πληθωρισμός ποσοστιαίων προσαυξήσεων προέρχεται κυρίως από την πλευρά των ατελώς ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, οι οποίες εκμεταλλευόμενες τη μονοπωλιακή θέση τους στην αγορά επιδιώκουν τη μεγιστοποίηση των κερδών τους επιβάλλοντας τιμή πώλησης μεγαλύτερη από το οριακό κόστος τους (όπως ορίζει η οικονομική θεωρία). Οι δυνατότητες των επιχειρήσεων αυτών να προσαυξάνουν τις τιμές των προϊόντων τους εξαρτάται από το βαθμό της μονοπωλιακής τους δύναμης στην αγορά, την οικονομική συγκυρία, κ.λ.π⁴⁶.

Ο πληθωρισμός διαπραγματευτικής δύναμης είναι το αποτέλεσμα της σχετικής διαπραγματευτικής δύναμης των εργαζομένων απέναντι στους εργοδότες τους, κατά τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, για τον προσδιορισμό των μισθών και των λοιπών πρόσθετων παροχών. Η σχετική διαπραγματευτική δύναμη των εργαζομένων είναι μεγάλη σε περιόδους χαμηλής ανεργίας, ενώ είναι μικρή σε περιόδους υψηλής ανεργίας.

Κατά τις διαπραγματεύσεις, αν συμφωνηθούν αυξήσεις αμοιβών και λοιπών παροχών το πολύ ίσες με το ποσοστό αύξησης της μέσης παραγωγικότητας της εργασίας, τότε η συμμετοχή του εργατικού κόστους στο παραγόμενο προϊόν δεν αναμένεται να δημιουργήσει προβλήματα στις επιχειρήσεις. Αν όμως το ποσοστό αύξησης του χρηματικού μισθού υπερβεί το ποσοστό αύξησης της παραγωγικότητας ανά εργαζόμενο, τότε το κόστος ανά μονάδα προϊόντος αυξάνεται. Σε περίπτωση που η μέση αύξηση του χρηματικού μισθού ξεπεράσει τη μέση αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, τότε το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος σ' ολόκληρη τη χώρα θα αυξηθεί. Αυτό σημαίνει ότι αργά ή γρήγορα οι επιχειρηματίες θα μετακυλήσουν το

⁴⁴ http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/measuring_el.htm

⁴⁵ [://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/measuring_el.htm](http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/measuring_el.htm)

⁴⁶ Ευθυμιάδης Τηλέμαχος (2008), «Αποκλίσεις πληθωρισμών στην Ευρωζώνη» Οικονομία & Αγορές, Τόμος 3, Τεύχος 3, Μάρτιος 2008.

αυξημένο κόστος εργασίας στην κατανάλωση προσαυξάνοντας τις τιμές. Έτσι όμως το κόστος ζωής αυξάνεται. Το γεγονός αυτό γίνεται αισθητό στην κοινωνία με κάποια χρονική υστέρηση. Τότε, οι εργατικές ενώσεις θα επανέλθουν και θα πιέσουν για νέες μισθολογικές αυξήσεις, οι εργοδότες με τη σειρά τους θα ξαναμετακυλήσουν το αυξημένο κόστος στις τιμές, κ.ο.κ. Η πληθωριστική αυτή διαδικασία είναι γνωστή ως σπειροειδής εξέλιξη μισθών - τιμών, διότι δείχνει ότι οι αυξήσεις των τιμών προέρχονται από τους μισθούς⁴⁷.

Για την καταπολέμηση του πληθωρισμού το κράτος μπορεί να χρησιμοποιήσει εκτός από τα μέτρα Δημοσιονομικής πολιτικής και μέτρα Νομισματικής πολιτικής τα οποία βρίσκουν εφαρμογή στην καταπολέμηση των πληθωρισμών ζήτησεως και κόστους. Τα μέτρα Νομισματικής Πολιτικής μπορούν να εφαρμοσθούν είτε αυτοτελώς είτε σε συνδυασμό με μέτρα Δημοσιονομικής Πολιτικής.

Τα κυριότερα μέτρα Νομισματικής Πολιτικής των οποίων η εφαρμογή χρησιμοποιείται για την ανάσχεση του πληθωρισμού είναι:

- Η αύξηση του προεξοφλητικού τόκου και των επιτοκίων καταθέσεων. Η αύξηση του τόκου με τον οποίο η Κεντρική Τράπεζα της Ελλάδας δανείζει χρήματα στις εμπορικές τράπεζες, αναγκάζει τις τελευταίες να προσφέρουν δάνεια με μεγαλύτερα επιτόκια με αποτέλεσμα η ζήτηση δανειακών κεφαλαίων από τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες να ελαττώνεται.
- Η αύξηση του ποσοστού υποχρεωτικών διαθεσίμων των εμπορικών τραπεζών. Με την αύξηση αυτή περιορίζεται η δανειοδοτική ικανότητα των εμπορικών τραπεζών και κατ' επέκταση η κυκλοφορία δανειακών κεφαλαίων στην οικονομία.
- Η πώληση χρεογράφων από την Κεντρική Τράπεζα. Η πολιτική πώλησης χρεογράφων, η οποία ονομάζεται και πολιτική της ανοικτής αγοράς εκ μέρους της Κεντρικής Τράπεζας, είναι δυνατό να λάβει δεσπόζουσα μορφή όταν το κράτος προβαίνει στην πώληση σε μεγάλη έκταση σημαντικά ελκυστικών χρεογράφων στο χρηματιστήριο και στις άλλες αγορές χρήματος και απορροφά με τον τρόπο αυτό χρήμα.
- Η πολιτική πιστωτικών ελέγχων και περιορισμών. Οι νομισματικές αρχές μπορεί να φθάσουν στο σημείο, να καθορίσουν με διοικητικές πράξεις ή με νόμο το ύψος του

⁴⁷ www.teicrete.gr/domikoi/pol_oik.pdf

επιτοκίου στην πιστωτική αγορά και τα όρια των χορηγήσεων των εμπορικών τραπεζών προκειμένου να καταπολεμήσουν τον πληθωρισμό⁴⁸.

Η μέτρηση του πληθωρισμού, που παραπάνω τον ορίσαμε ως τη μεταβολή του επιπέδου των τιμών, μετράτε με τον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ). Ο ΔΤΚ αποτελεί έναν σταθμικό μέσο των τιμών των Ο υψηλός και ευμετάβλητος πληθωρισμός προκαλεί αβεβαιότητα και αυξάνει τους κινδύνους, παρεμποδίζοντας έτσι την οικονομική ανάπτυξη. Ο πληθωρισμός οδηγεί σε απώλεια της αγοραστικής δύναμης των πολιτών, μπορεί να κάνει τους πολίτες πιο φτωχούς. Ο υψηλός πληθωρισμός ή οι προσδοκίες υψηλού πληθωρισμού μπορεί να εξωθήσουν τις εταιρίες να αποφεύγουν την ανάληψη κινδύνου και να είναι λιγότερο πρόθυμες να προβούν σε μακροπρόθεσμες επενδύσεις⁴⁹.

Επιδίωξη των φορέων της οικονομικής πολιτικής είναι η σταθερότητα των τιμών κατά μέσον όρο, η αύξηση του οποίου όχι μόνο δε συνδέεται με τα επιθυμητά αποτελέσματα, αλλά αντίθετα με σοβαρές δυσμενείς επιπτώσεις, οι οποίες αναφέρονται κυρίως στην κατανομή του πραγματικού εισοδήματος και πλούτου, στην οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη, στα δημόσια έσοδα, καθώς και στο ισοζύγιο πληρωμών.

Η ελληνική οικονομία έχασε το 10% της ανταγωνιστικότητας από το 2005 έως σήμερα και το 2,7% μέσα σε έναν μόνο χρόνο. Ο εναρμονισμένος πληθωρισμός τον Σεπτέμβριο διαμορφώθηκε στο 0,3%, ενώ για το α' εννιάμηνο του 2012 κυμαίνεται στο 1,2%. Η εξέλιξη αυτή έχει ως αποτέλεσμα να καταγράφεται στην Ελλάδα το χαμηλότερο επίπεδο πληθωρισμού μεταξύ των χωρών- μελών της ευρωζώνης-17, ο μέσος όρος της οποίας κυμαίνεται στο 2,6%, αμετάβλητος σε σχέση με πέρυσι. Το 2012 ο πληθωρισμός θα διαμορφωθεί στην περιοχή του 1,5% μειωμένος σχεδόν κατά δύο εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Έτσι, στην Ελλάδα θα καταγράφεται, σε αντίθεση με τα προηγούμενα χρόνια, ο χαμηλότερος πληθωρισμός στην ευρωζώνη-17, ο μέσος όρος της οποίας αναμένεται να διαμορφωθεί στο 2,6%⁵⁰.

Πρόκειται για πτώση-ρεκόρ σε επίπεδο ευρωζώνης και καταγράφεται από τις επίσημες μετρήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αυτό που φταίει σύμφωνα με τις κοινοτικές μετρήσεις, το πρόβλημα δεν είναι οι εργαζόμενοι, αφού οι μισθολογικές τους αυξήσεις είναι τόσο χαμηλές που λειτουργούν αυξητικά στην ανταγωνιστικότητα. Το όφελος όμως εξανεμίζεται γιατί κράτος και επιχειρήσεις παράγουν το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα: το Δημόσιο δεν μπορεί να συγκρατήσει

⁴⁸ http://el.wikibooks.org/wiki/H_αλληλεπίδραση_της_οικονομικής_κρίσης_και_του_πληθωρισμού

⁴⁹ http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/inflation_in_daily_life_across_the_eu_el.htm

⁵⁰ IOBE (2007), Η Ελληνική Οικονομία, Τριμηνιαία Έκθεση Αρ. Τεύχους 49, Σεπτέμβριος 2007.

τον πληθωρισμό, ενώ οι εταιρείες δεν γίνονται παραγωγικότερες. Το τελικό αποτέλεσμα είναι να μειώνεται η ανταγωνιστικότητα. Η ελεύθερη πτώση στις ελληνικές επιδόσεις εξηγεί την τόσο μεγάλη διεύρυνση των εξωτερικού μας ελλείμματος, την ανυπαρξία ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα αλλά και τους τριγμούς σε πολλούς βιομηχανικούς κλάδους⁵¹.

Πέρα όμως από τις επιχειρήσεις υπάρχουν και οι πολίτες, που σύμφωνα με τα στοιχεία πληρώνουν το τίμημα των χαμηλών μισθών ακριβώς λόγω της έλλειψης ανταγωνιστικότητας (που οδηγεί σε λίγες θέσεις εργασίας για πολλούς) προκαλώντας έναν φαύλο κύκλο: μικρή κατανάλωση και περιορισμένοι πόροι για επενδύσεις που θα βελτίωναν τη θέση της οικονομίας

Ο υψηλός και ευμετάβλητος πληθωρισμός προκαλεί αβεβαιότητα και αυξάνει τους κινδύνους, παρεμποδίζοντας έτσι την οικονομική ανάπτυξη. Ο πληθωρισμός οδηγεί σε απώλεια της αγοραστικής δύναμης των πολιτών, μπορεί να κάνει τους πολίτες πιο φτωχούς. Ο υψηλός πληθωρισμός ή οι προσδοκίες υψηλού πληθωρισμού μπορεί να εξωθήσουν τις εταιρίες να αποφεύγουν την ανάληψη κινδύνου και να είναι λιγότερο πρόθυμες να προβούν σε μακροπρόθεσμες επενδύσεις⁵².

Επιδίωξη των φορέων της οικονομικής πολιτικής είναι η σταθερότητα των τιμών κατά μέσον όρο, η αύξηση του οποίου όχι μόνο δε συνδέεται με τα επιθυμητά αποτελέσματα, αλλά αντίθετα με σοβαρές δυσμενείς επιπτώσεις, οι οποίες αναφέρονται κυρίως στην κατανομή του πραγματικού εισοδήματος και πλούτου, στην οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη, στα δημόσια έσοδα, καθώς και στο ισοζύγιο πληρωμών.

Στον παρακάτω πίνακα και στα σχεδιαγράμματα παρουσιάζετε η εξέλιξη του πληθωρισμού τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια στα δύο κράτη και από το 2000 στην Ευρωζώνη. Επίσης γίνεται σύγκριση ανάμεσα σε Ελλάδα και Πορτογαλία αλλά και των δύο κρατών με το μέσο όρο της Ευρωζώνης.

⁵¹ IOBE (2007), Η Ελληνική Οικονομία, Τριμηνιαία Έκθεση Αρ. Τεύχους 49, Σεπτέμβριος 2007.

⁵² http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/measuring_el.htm

ΠΙΝΑΚΑΣ 14: Πληθωρισμός Ελλάδα-
Πορτογαλίας –Ευρωζώνης
Πηγή: ECB

Πληθωρισμός (overall HICP)			
ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	ΕΥΡΩΖΩΝΗ
1995	7,97	3,39	
1996	7,79	2,95	
1997	5,45	1,9	
1998	4,52	2,21	
1999	2,15	2,15	
2000	2,89	2,8	1,6
2001	3,65	4,25	0,3
2002	3,91	3,68	3,28
2003	3,45	3,26	2,13
2004	3,01	2,5	2,18
2005	3,49	2,12	2,19
2006	3,29	3,05	2,15
2007	2,97	2,42	2,1
2008	4,21	2,64	2,24
2009	1,34	-0,89	2,33
2010	4,69	1,32	2,09

Από τον παραπάνω πίνακα γίνεται εύκολα αντιληπτή η προσπάθεια της Ελλάδας να μειώσει τον πληθωρισμό της έτσι ώστε να φτάσει τα επίπεδα που ορίζονται από τα κριτήρια εισόδου στην ΟΝΕ, γεγονός που κατάφερε αφού από το 7,97 το 1995 ο πληθωρισμός έπεσε στο 2,89 το 2000. Η Πορτογαλία εξ αρχής είχε χαμηλά ποσοστά πληθωρισμού τα οποία και προσπάθησε διαχρονικά να διατηρήσει σε χαμηλά επίπεδα (Σχεδιάγραμμα 8).

Σχεδιάγραμμα 10: Σύγκριση Πληθωρισμού Ελλάδας-Πορτογαλίας.

Σχεδιάγραμμα 11: Σύγκριση Πληθωρισμού Ελλάδας & Πορτογαλίας με Ευρωζώνη.

4.6 Ομόλογα.

Το ομόλογο είναι ένα χρεόγραφο στο οποίο υπάρχει ενσωματωμένο δικαίωμα είσπραξης από τον κάτοχο του ορισμένου ποσού το οποίο θα καταβληθεί από τον εκδότη του σε προκαθορισμένο χρόνο έως τη λήξη του. Το ποσό που θα καταβληθεί ισούται με την αναγραφόμενη στο ομόλογο ονομαστική του αξία και πιθανόν, ανάλογα με τα ειδικότερα χαρακτηριστικά του, πλέον κάποιων ποσών (κουπονιών ή τοκομεριδίων). Το ομόλογο αποτελεί τμήμα ενός ομολογιακού δανείου. Η ονομαστική αξία του ομολόγου προκύπτει από τη διαίρεση του συνολικού ύψους του ομολογιακού δανείου με τον αριθμό των ομολόγων, δηλαδή των ισόποσων τμημάτων, που ο εκδότης του έχει επιλέξει να διαιρέσει το ομολογιακό δάνειο. Η διαίρεση αυτή του ομολογιακού δανείου διευκολύνει τη διάθεση του.

Από χρηματοοικονομική άποψη το ομόλογο αποτελεί για μεν τον κάτοχο του επένδυση, και κατά συνέπεια στοιχείο του ενεργητικού του, για δε τον εκδότη του δανεισμό ή μέσο άντλησης κεφαλαίων και επομένως στοιχείο του παθητικού του.

Τα ομόλογα μπορούν να κατηγοριοποιηθούν καταρχάς στα ομόλογα του δημοσίου και στα ομόλογα των επιχειρήσεων.

Οι μορφές των ομολόγων της μιας ή της άλλης κατηγορίας είναι πολλές και τα χαρακτηριστικά τους προσδιορίζονται από τον εκδότη και την ανάγκη εύκολης διάθεσης αυτών. Κύριοι παράγοντες λαμβανόμενοι υπόψη για τη συγκεκριμενοποίηση της μορφής και της διαμόρφωσης των όρων, άρα και της λειτουργίας, ενός ομολόγου είναι η μαθηματική του προσέγγιση και το υφιστάμενο σχετικό θεσμικό πλαίσιο. Έτσι, δημιουργούνται ομόλογα σταθερής απόδοσης, ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου, ομόλογα κυμαινόμενου επιτοκίου, ομόλογα τιμαριθμοποιημένα, ομόλογα με τοκομερίδιο, δημοτικά ομόλογα, ομόλογα εισοδήματος, ανακλήσιμα ομόλογα, ομόλογα του δημοσίου, μετατρέψιμα ομόλογα, εξασφαλισμένα ομόλογα, ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης, ομόλογα δύο νομισμάτων, ευρωομόλογα, αποταμιευτικά ομόλογα και άλλα⁵³.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η απόδοση των ομολόγων διάρκειας δέκα (10) ετών, που εκδίδει το Γερμανικό Δημόσιο έχει καθιερωθεί ως σημείο αναφοράς για τα ίδιας διάρκειας ομόλογα έκδοσης του Δημοσίου των υπολοίπων κρατών μελών της. Η διαφορά της απόδοσης των εν λόγω ομολόγων αντανακλά το κόστος δανεισμού του Δημοσίου του κράτους μέλους

⁵³ <http://www.hrima.gr/article.asp?view=359&ref=343>.

έκδοσης σε σχέση με αυτό του Γερμανικού Δημοσίου, στο οποίο ενσωματώνεται, μεταξύ άλλων, και η διαφορά του κινδύνου χώρας (country risk)⁵⁴.

Οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων του Γερμανικού Δημοσίου και των αντίστοιχων του Ελληνικού Δημοσίου, όπως διαμορφώθηκαν την προηγούμενη εργάσιμη ημέρα κατά το κλείσιμο των αγορών (8/11/2012) και η μεταξύ τους διαφορά είχαν ως εξής:

Απόδοση 10-ετούς ομολόγου Γερμανικού Δημοσίου:	1,354%
Απόδοση 10-ετούς ομολόγου Ελληνικού Δημοσίου:	17,99%
Διαφορά:	16,63 %

ΠΙΝΑΚΑΣ 15: Απόδοση 10ετούς ομολόγου Ελλάδας-Πορτογαλίας.
Πηγή: ΤτΕ, ECB

Απόδοση 10ετούς ομολόγου			
Έτος	Ελλάδα		Πορτογαλία
	τιμή ⁵⁵	απόδοση %	απόδοση %
2000	98,01	6,6	5,97
2001	103,6	5,35	4,93
2002	100,35	5,23	4,97
2003	102,97	4,43	4,27
2004	101,21	4,37	4,25
2005	106,29	3,69	3,56
2006	100,24	3,6	3,45
2007	98,16	4,27	4,18
2008	99,18	4,4	4,31
2009	92,8	5,59	4,32
2010	99,78	6,02	4,17
2011	69,63	11,73	6,95

⁵⁴ <http://www.hba.gr/epitokia/omologa.asp>

⁵⁵ Για κάθε τίτλο αναφοράς παρατίθενται οι καθαρές τιμές επί ονομαστικής αξίας αναφοράς ίσης με 100 Ευρώ

ΠΙΝΑΚΑΣ 16: Απόδοση 10ετούς ομολόγου Γερμανίας.
Πηγή: ECB

Απόδοση 10ετούς ομολόγου	
Γερμανία	
Έτος	απόδοση %
2000	5,54
2001	4,8
2002	4,86
2003	4,18
2004	4,17
2005	3,56
2006	3,32
2007	4,02
2008	4,03
2009	3,07
2010	3,26
2011	3,02

4.7 Επενδύσεις.

Οι επενδύσεις σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα για την Ελλάδα κατά το έτος 2010 ανέρχονται σε 14,55 % επί του ΑΕΠ γεγονός που κατατάσσει την χώρα μας στην 158η θέση παγκοσμίως, ενώ αντίστοιχα η Πορτογαλία κατατάσσεται στην 120η θέση παγκοσμίως με τις επενδύσεις να φτάνουν στο 18,62% επί του ΑΕΠ. Ο μέσος όρος επενδύσεων σε ποσοστό επί του ΑΕΠ ανά τον κόσμο για το ίδιο έτος ανέρχεται σε 21,7 %.

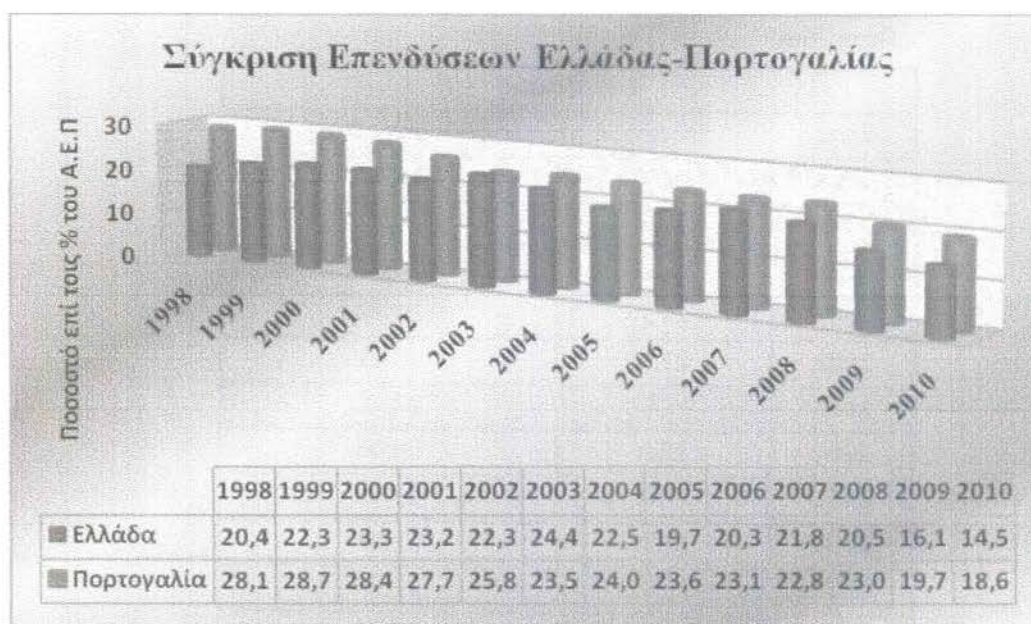
ΠΙΝΑΚΑΣ 17: Επενδύσεις Ελλάδας-Πορτογαλίας σε ποσοστό % επί του ΑΕΠ
 Πηγή: IMF

Επενδύσεις		
Έτος	Ελλάδα	Πορτογαλία
1998	20,49	28,17
1999	22,3	28,78
2000	23,31	28,49
2001	23,2	27,78
2002	22,3	25,81
2003	24,47	23,56
2004	22,5	24,06
2005	19,74	23,63
2006	20,38	23,13
2007	21,86	22,89
2008	20,51	23,06
2009	16,1	19,72
2010	14,55	18,62

Η Ελλάδα διαχρονικά φαίνεται πως υπολείπεται σε έναν κρίσιμο και σημαντικό τομέα όπως αυτός των επενδύσεων εν συγκρίσει με την Πορτογαλία και οι δύο χώρες όμως ακολουθούν πτωτική πορεία. Σύμφωνα με το οικονομικό περιοδικό Forbes⁵⁶ και τις σχετικές λίστες που καταρτίζει, στις διεθνείς αγορές η Ελλάδα γίνεται κάθε μέρα λιγότερο ανταγωνιστική αλλά και λιγότερο ελκυστικός προορισμός για επενδύσεις. Στην σχετική λίστα η Ελλάδα είναι η χειρότερη χώρα από πλευράς ανταγωνιστικότητας και «φιλικότητας» προς το επενδυτικό κεφάλαιο. Βρίσκεται στην 68η θέση διεθνώς ως επενδυτικός προορισμός, ενώ στα αρνητικά της οικονομίας συγκαταλέγονται η αδυναμία προστασίας των επενδυτών, η γραφειοκρατία, η απόδοση της χρηματαγοράς, ενώ καλύτερες είναι οι επιδόσεις στην τεχνολογία και στα δικαιώματα ιδιοκτησίας.

⁵⁶ <http://www.forbes.com/forbes/2009/0803/international-invest-guide-foreign-stocks-buy-un-american.html>

Σχεδιάγραμμα 12: Σύγκριση Επενδύσεων Ελλάδας & Πορτογαλίας.

4.8 Χρηματιστηριακοί Δείκτες.

Σημαντικός για την κατανόηση και μελέτη των οικονομιών της Ελλάδας και της Πορτογαλίας είναι η ανάλυση των χρηματιστηριακών δεικτών. Ο δείκτης αυτοί αποτελούνται από μετοχές εταιρειών εισηγμένων στη χρηματιστηριακή αγορά. Ο οικονομικός ρόλος των Χρηματιστηρίων είναι:

- ✓ Διευκολύνουν τις συναλλαγές ,γιατί επιτρέπουν στους εκπροσώπους της προσφοράς και της ζήτησης να βρίσκονται ταυτόχρονα στον συγκεκριμένο τόπο διαπραγμάτευσης.
- ✓ Επιτρέπουν την ελεύθερη διαμόρφωση τιμών των αγαθών με βάση τον θεμελιώδη νόμο της προσφοράς και της ζήτησης. Με αυτόν τον τρόπο περιορίζεται ο κίνδυνος της δημιουργίας τεχνητών τιμών.
- ✓ Επιτρέπει στους οικονομικούς παράγοντες του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα να αντλήσουν κεφάλαια σε μεγάλη κλίμακα μέσω της έκδοσης και της διάθεσης τίτλων στο ευρύ κοινό, αλλά και στους επενδυτές να μπορούν να διαθέσουν τα χρήματα που έχουν στην επένδυσή τους σε τίτλους, με την προσδοκία του κέρδους, συμβάλλοντας έτσι στην

τόνωση της παραγωγικότητας και γενικότερα στην ανάπτυξη της χώρας που λειτουργεί το χρηματιστήριο⁵⁷.

Στην Ελλάδα, ο Γενικός Δείκτης του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών είναι αυτός που οι επενδυτές παρακολουθούν και χρησιμοποιούν για να εκτιμήσουν τα επίπεδα των τιμών της αγοράς και τις τάσεις της⁵⁸. Μέσα από τις διακυμάνσεις του Δείκτη, αξιολογείται η εμπιστοσύνη του επενδυτικού κοινού στις τιμές των μετοχών. Υπάρχουν και άλλοι δείκτες όπως ο FTSE 20 ή ο FTSE 40 που παρακολουθούν τη συμπεριφορά συγκεκριμένων μετοχών-εταιριών διαφορετικών κλάδων⁵⁹.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζεται η πορεία των χρηματιστηριακών δεικτών των δύο χωρών, του psi 20 της Λισσαβόνας και του Δείκτη του Χρηματιστηρίου Αξιών της Αθήνας από τον Μάρτιο του 1998 έως τον Μάρτιο του 2011. Ο δείκτης PSI-20 (το σύμβολο του δείκτη του πορτογαλικού χρηματιστηρίου), αποτελεί σημείο αναφοράς δείκτη τιμών μετοχών των εταιρειών που είναι εισηγμένες στο Euronext της Λισσαβόνας, το βασικό χρηματιστήριο της Πορτογαλίας. Ο δείκτης αναφέρεται σε τιμές των είκοσι εταιριών μεγαλύτερης κεφαλαιοποίησης της αγοράς και τον κύκλο εργασιών του μεριδίου της PSI Geral, που είναι η γενική χρηματιστηριακή αγορά του χρηματιστηρίου της Λισσαβόνας. Είναι ένας από τους κύριους εθνικούς δείκτες του πανευρωπαϊκού ομίλου χρηματιστηρίων Euronext, όπως παράλληλα συμβαίνει στις Βρυξέλλες με τον δείκτη BEL20, το Παρίσι με τον CAC 40 και το Άμστερνταμ με τον δείκτη AEX. Ο Portuguese stock index (psi) ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 1992 με τιμή βάσης τις 3,000 μονάδες. Δείκτης βίωσε μια έντονη μεταβλητότητα σε σχέση με ό,τι συνέβη στις παγκόσμιες χρηματιστηριακές αγορές μεταξύ 1998 και 2000, προκαλώντας αβεβαιότητα στον κόσμο των αγορών. Πιο συγκεκριμένα υπήρξε μια απότομη αύξηση άνω του 50% της αξίας του PSI-20 κατά τους πρώτους τέσσερις μήνες του 1998, ενώ στην συνέχεια ακλούθησε μια μείωση ανάλογου μεγέθους μεταξύ Ιουλίου και Οκτωβρίου του ίδιου έτους. Μια άλλη αύξηση των τιμών προκλήθηκε στην τέλος του 1999, όπου κορυφώθηκε με το υψηλότερη τιμή του δείκτη μέχρι και σήμερα, φτάνοντας στις 14.822 μονάδες, που τέθηκε το Μάρτιο του 2000⁶⁰.

Ένας χρηματιστηριακός δείκτης λειτουργεί ως εξής: Εάν οι μετοχές που αποτελούν το Δείκτη ανεβαίνουν σε αξία, τότε ανεβαίνει και ο Δείκτης, ενώ εάν οι μετοχές πέφτουν, τότε

⁵⁷ <http://el.wikipedia.org/wiki/Χρηματιστήριο>

⁵⁸ <http://www.naftemporiki.gr/finance/athexStream>

⁵⁹ http://www.derivatives.gr/index.php?option=com_php&Itemid=378&lang=el

⁶⁰ <http://en.wikipedia.org/wiki/PSI-20>

πέφτει και ο Δείκτης. Υπάρχει και η περίπτωση, μερικές από αυτές τις μετοχές να προοδεύουν ενώ άλλες να χάνουν την αξία τους με αποτέλεσμα η τιμή του Δείκτη να μη μεταβάλλεται ή να μεταβάλλεται λίγο, παρόλο που όλες οι μετοχές που τον αποτελούν υπέστησαν μεταβολή στην αξία τους, ακόμη και μεγάλη. Αυτό συμβαίνει διότι ο Δείκτης χαρακτηρίζει το μέσο όρο της αξίας των μετοχών που τον αποτελούν⁶¹.

Από τον παρακάτω πίνακα εύκολα διακρίνεται η διαφορά στη τιμή του δείκτη των δύο χωρών, ενώ είναι εμφανής και η αυξομείωση του κατά την πορεία των ετών, γεγονός που οφείλεται στις διάφορες οικονομικές και πολιτικές συγκυρίες, αλλά και στην οικονομική πολιτική των νομισματικών αρχών των δύο κρατών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: Χρηματιστηριακοί Δείκτες Ελλάδας-Πορτογαλίας .

Πηγή: <http://markets.ft.com/research/Markets/Tearsheets/Constituents?s=586201&http://www.naftemporiki.gr/markets/quotehistdata>.

Έτος	psi 20 Lis	XAA
1998	12,833	1445,65
1999	10,664	3340,39
2000	13,127	5116,98
2001	9,76	3154,82
2002	7,796	2419,51
2003	5,305	1611,97
2004	7,54	2437,29
2005	7,784	3074,71
2006	10,263	4029,02
2007	11,653	4376,3
2008	10,496	4053,06
2009	6,175	1510,99
2010	7,612	2014,55
2011	7,753	1579,85

⁶¹ http://www.derivatives.gr/index.php?option=com_php&Itemid=378&lang=el

4.9 Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας.

Επόμενος δείκτης είναι αυτός της Παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας⁶² ο οποίος καταρτίζεται από το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (world economic forum) και δημοσιεύεται κάθε χρόνο μέσω της έκθεσης για την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα (Global Competitiveness Report). Ο δείκτης αυτός ενσωματώνει τις μακροοικονομικές και μικροοικονομικές πτυχές της ανταγωνιστικότητας σε ένα δείκτη. Η έκθεση προσπαθεί να αξιολογήσει την ικανότητα των χωρών να παρέχουν υψηλά επίπεδα ενημερίας για τους πολίτες τους, το οποίο εξαρτάται από το πόσο παραγωγικά αξιοποιεί μια χώρα τους διαθέσιμους πόρους. Ως εκ τούτου μετρά το σύνολο των θεσμικών οργάνων, των πολιτικών και των παραγόντων που θέτουν ως εφικτή την τρέχουσα και σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο οικονομική ευημερία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 19: Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας (Θέση) Ελλάδα-Πορτογαλία.

Πηγή: Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (WEF)

Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας		
Έτος	Ελλάδα	Πορτογαλία
2011	90	45
2010	81	46
2009	71	43
2008	67	43
2007	65	40
2006	47	34
2005	47	31
2004	37	24
2003	35	25
2002	38	23
2001	36	25
2000	34	23

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η Πορτογαλία βρίσκεται σε υψηλότερη θέση από την Ελλάδα τα τελευταία έντεκα χρόνια ενώ και οι δύο χώρες υποχωρούν στην Παγκόσμια κατάταξη χάνοντας δεκάδες θέσεις. Χαρακτηριστική είναι η

⁶² <http://www.weforum.org/reports>

υποχώρηση της Ελλάδας την τελευταία πενταετία όπου από την 47η θέση το 2006 βρίσκεται στην 90η για το τρέχον έτος. Αντιστοίχως και η Πορτογαλία παρουσιάζει μεγάλη πτώση αφού στην αρχή της νέας χιλιετίας βρίσκονταν στην 23η θέση ενώ τώρα στην 45η.

4.10 Δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης.

Ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης Human Development Index (HDI)⁶³ αποτελεί μέτρο σύγκρισης του προσδόκιμου ηλικίας, του αλφαριθμητισμού, της εκπαίδευσης και της ποιότητας ζωής ανά τον κόσμο. Με βάση αυτόν το Δείκτη, γίνεται χαρακτηρισμός μιας χώρας σε υπανάπτυκτη ή αναπτυσσόμενη ή αναπτυγμένη. Η Ελλάδα για το 2010 κατατάσσεται στην 22η θέση ενώ η Πορτογαλία στην 40η. Το 2009 βρίσκονται στην 25η και 34η αντίστοιχα. Για αρκετά χρόνια η Ελλάδα βρίσκεται στην 24η θέση όπως το 2000, το 2004 και το 2005 ενώ η Πορτογαλία για τα ίδια έτη βρίσκεται στην 28η, 28η και 29η θέση. Οι θέσεις που κατέχουν οι δύο χώρες αντιστοιχούν στην κατηγορία Αναπτυσσόμενες ή αλλιώς με πολύ υψηλή ανθρώπινη ανάπτυξη. Ενδεικτικός είναι ο παρακάτω πίνακας :

ΠΙΝΑΚΑΣ 20: Δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης (Θέση) Ελλάδας-Πορτογαλίας.
Πηγή: UNDP

Δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης		
Έτος	Ελλάδα	Πορτογαλία
2011	29	41
2010	22	40
2009	25	34
2005	24	29
2004	24	28
2002	24	26
2001	24	23
2000	24	28
1999	23	28

⁶³ <http://hdr.undp.org/en/reports/research/>

Την πρώτη θέση στη κατηγορία κατέχει για το 2011 η Νορβηγία ενώ στην 4η θέση ακολουθούν οι Ηνωμένες Πολιτείες, στην 9η η Γερμανία, στην 20η η Γαλλία, 28ο το Ηνωμένο Βασίλειο ενώ η Κύπρος είναι στην 31η θέση⁶⁴.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V.

Η Διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 και η οικονομική ύφεση του 2008

78 χρόνια μετά την μεγάλη Παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929 και με αφετηρία τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής το ευρύτερο χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό σύστημα διέρχεται σε οικονομική κρίση. Όλα ξεκίνησαν με τα προβλήματα της αγοράς real estate και ειδικότερα στην αγορά στεγαστικών δανείων χαμηλής εξασφάλισης και την αλόγιστη χρήση δομημένων επενδυτικών προϊόντων που εξαρτιόνταν άμεσα από τη δυνατότητα αποπληρωμής των δανείων από τα οποία παράγονταν. Η προσπάθεια απομάκρυνσης του πιστωτικού και επιτοκιακού κινδύνου από τις τράπεζες, η μετατροπή στάσιμων κεφαλαίων σε εμπορεύσιμους τίτλους, προκάλεσαν αλυσιδωτές αντιδράσεις στον Αμερικανικό και Ευρωπαϊκό τραπεζικό και κτηματομεσιτικό τομέα.

Χαρακτηριστικός ήταν ο κίνδυνος κατάρρευσης τραπεζών ή η πώληση τους σε ιδιαίτερα χαμηλό τίμημα και η άσκηση νομισματικής πολιτικής από τις κεντρικές τράπεζες με σκοπό τη διάσωση του χρηματοοικονομικού συστήματος. Έντονη ήταν η κρίση εμπιστοσύνης και ρευστότητας από το Φθινόπωρο του 2007 έως την Άνοιξη του 2008. Οι κεντρικές τράπεζες μεσολάβησαν συντονισμένα για την τόνωση της χρηματοπιστωτικής αγοράς με «ενέσεις» ρευστότητας και σταθεροποίηση των διακυμάνσεων στα βραχυπρόθεσμα επιτόκια. Το Σεπτέμβριο του 2008 πτωχεύει ο Αμερικανικός κολλοσός Lehman Brothers ενώ ταυτόχρονα παγώνει η διατραπεζική αγορά και ακολουθεί ντόμινο πτωχεύσεων. Άμεση ήταν η παρέμβαση των κυβερνήσεων αλλά και των κεντρικών τραπεζών με μείωση του Ευρωεπιτοκίου στο 3,75% ενώ στη Ελλάδα λαμβάνονται μέτρα για την διασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών⁶⁵.

⁶⁴ http://www.travelstyle.gr/portal/gr/destination_articles.php?dest_id=1248&id=6007

⁶⁵ www.marketzone.gr/sites/blogs/tseligas/pages/postview.aspx?pid=55

Η πιστωτική κρίση από την έλλειψη ρευστότητας έγινε εμφανής στους χρηματοπιστωτικούς δείκτες των ανεπτυγμένων χωρών, ενώ πολλά χρηματιστήρια παραμένουν κλειστά λόγω των μεγάλων απωλειών από τις πωλήσεις των επενδυτών. Σημαντικοί κλάδοι επλήγησαν όπως αυτός του εμπορίου, των ασφαλειών, των αυτοκινητοβιομηχανιών, των τραπεζών και του real estate με άμεσα αποτελέσματα στα οικονομικά μεγέθη των οικονομιών όπως αύξηση της ανεργίας, πληθωριστικές πιέσεις και υποτίμηση νομισμάτων⁶⁶.

5.1 Η επιρροή στη Ευρώπη

Το μεγαλύτερο χτύπημα από την κρίση δέχτηκε η Ισλανδία, με μεγάλη έκθεση των τραπεζών της στα τοξικά ομόλογα. Παρά τα μεγάλα χρηματικά αποθέματα της η Βρετανία ακολούθησε το Αμερικανικό μοντέλο και ήταν από τις πρώτες χώρες που επλήγησαν από την κρίση. Πολλές τράπεζες κρατικοποιήθηκαν και άλλες συγχωνεύτηκαν. Η Γαλλία ομοίως είχε υιοθετήσει τέτοια προϊόντα, ενώ ανακατατάξεις παρατηρήθηκαν σε Βέλγιο, Ιταλία, Λουξεμβούργο και Ολλανδία. Οι Ελληνικές τράπεζες δηλώνουν πως δεν είχαν επενδύσει όμως μετακύλησαν τα υψηλά διατραπεζικά επιτόκια στα παραδοσιακά προϊόντα τους. Σε συνέντευξη του, ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Γ. Προβόπουλος επιβεβαίωσε τη συντηρητικότητα των Ελληνικών τραπεζών⁶⁷. Παράλληλα στην Ευρώπη παρατηρείται τεράστια ζήτηση στην αγορά χρηματοκιβωτίων και μετακίνηση των καταθέσεων σε ράβδους ή νομίσματα χρυσού.

Τα οικονομικά ιδρύματα που επηρεάστηκαν περισσότερο από την κρίση αφορούσαν εκμετάλλευση ακινήτων (real estate), χωρίς να απουσιάζουν προβλήματα σε τραπεζικές ή ασφαλιστικές υπηρεσίες. Τα πραγματικά προβλήματα της κρίσης διαφάνηκαν στην Ελληνική οικονομία, με την άνοδο των επιτοκίων και το συντηρητισμό του χρηματοπιστωτικού συστήματος να πλήττει δανειολήπτες, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, την αγοραστική συμπεριφορά των καταναλωτών και άλλες πτυχές της αγοράς, με άμεσο αντίκτυπο στην οικονομία⁶⁸.

Η διεθνής οικονομική κρίση είναι γεγονός και κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης την βιώνει με διαφορετικό τρόπο, σε διαφορετική ένταση και έκταση, ανάλογα με τη δομή της και

⁶⁶http://el.wikipedia.org/wiki/Παγκόσμια_οικονομική_ύφεση_2008.

⁶⁷http://el.wikipedia.org/wiki/Διεθνής_χρηματοπιστωτική_κρίση_2007-2008.

⁶⁸http://el.wikipedia.org/wiki/Διεθνής_χρηματοπιστωτική_κρίση_2007-2008.

την οικονομική διάρθρωση. Διαφορετικά βιώνει η Γαλλία και η Γερμανία την κρίση και διαφορετικά οι χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου όπως η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ελλάδα.

Έτσι, κάθε χώρα δρα στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της, στο μέτρο των αναγκών και των προβλημάτων της και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της. Οι αρνητικές επιδόσεις της Ελληνικής οικονομίας επιβάλλουν να εντοπίσουμε και να κατανοήσουμε τα αίτια που οδήγησαν στη σημερινή πραγματικότητα για να ασκηθούν οι κατάλληλες και αποτελεσματικές πολιτικές για την αντιμετώπιση τους.

Τα αίτια της κρίσης πρέπει να αναζητηθούν αφενός στα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα και τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν αλλά και στη διεθνή συγκυρία της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης που τα ανέδειξε με εντονότερο τρόπο και οξύτερο τρόπο.

Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της Ελληνικής οικονομίας είναι η ύπαρξη διαρθρωτικών προβλημάτων πολύ πριν την εμφάνιση της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, τα οποία διογκώθηκαν τα τελευταία χρόνια με την εμμονή στην άσκηση πολιτικών στην κατεύθυνση των αυτορυθμιζόμενων αγορών.

Η κρίση στη χώρα μας αναμένεται να έχει μεγαλύτερο βάθος και διάρκεια από ότι σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακριβώς γιατί η δομή και τα διαρθρωτικά της προβλήματα όχι μόνο είναι διαφορετικά, αλλά διατηρούνται και καθημερινά γίνονται μεγαλύτερα και οξύτερα κάτω από τις συνθήκες της διεθνούς κρίσης. Η παραγωγική βάση της Ελληνικής οικονομίας είναι ισχνή καθώς στηρίχθηκε, σε αντίθεση με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, σε τομείς όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία και η οικοδομή, κλάδοι που πλήττονται πρώτοι και με ιδιαίτερη ένταση από την κρίση. Τα ελλείμματα, το δημόσιο χρέος, η άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών και του παραγόμενου πλούτου και τα άλλα διαρθρωτικά προβλήματα της χώρας δεν είναι μονοσήμαντα αίτια, αλλά η συνέπεια χρόνιων διαρθρωτικών αδυναμιών και πολιτικών που εφαρμόστηκαν, τα οποία στη συνέχεια ως δευτερογενή αίτια αναπαράγουν και ανατροφοδοτούν την κρίση της οικονομίας. Έτσι, βασικό χαρακτηριστικό της κρίσης είναι η ανατροφοδότηση της που δημιουργεί νέα προβλήματα και ανισότητες, σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο⁶⁹.

Η Ελληνική κρίση ξεκίνησε από την οικονομική δυσπραγία, που εισήχθη στην Ελλάδα λόγω της Διεθνούς ύφεσης και φανέρωσε την υπερχρέωση του Ελληνικού δημοσίου και την πιθανή αδυναμία ελέγχου του διογκούμενου χρέους του. Μετατράπηκε σε κρίση της Ευρωζώνης,

⁶⁹ www.oe-e.gr/publ/ecocr/ecocr.pdf

όταν οι αγορές συνειδητοποίησαν ότι το Ελληνικό πρόβλημα είναι η κορυφή του παγόβουνου σε μια νομισματική ένωση η οποία δεν στηρίζεται σε σταθερά δημοσιονομικά θεμέλια.

Στην Ευρωζώνη, η αύξηση του χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ δεν είναι συγκριτικά τόσο δραματική. Μάλιστα είναι μια νομισματική περιοχή με πλεόνασμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Η ένταση δεν αφορούσε το σύνολο της Ευρωζώνης αλλά επιμέρους χώρες. Έως την έλευση της κρίσης οι αγορές δεν διαφοροποιούσαν σημαντικά τις χώρες της Ευρωζώνης μεταξύ τους, τώρα όμως τις διαφοροποιούν αναφορικά με τον πιστωτικό κίνδυνο της καθεμιάς. Ο κίνδυνος χώρας, που αντικατοπτρίζεται στα περιθώρια επιτοκίων δανεισμού της κάθε μιας Ευρωπαϊκής χώρας σε σχέση με τα αντίστοιχα Γερμανικά ή και στα επιτόκια ασφάλισης των δανειστών της χώρας (cds), είναι τώρα πλέον συνάρτηση του δημοσίου και ιδιωτικού χρέους της κάθε χώρας, αλλά και άλλων παραγόντων, όπως οι πολιτικές εξελίξεις, η σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος κλπ. Η διαφοροποίηση ανάμεσα στα επιτόκια δανεισμού των χωρών της Ευρωζώνης θέτει σε κίνδυνο τη σταθερότητα αλλά και την ύπαρξη της Ευρωζώνης, όπως τουλάχιστον την ξέρουμε σήμερα⁷⁰.

Το μέγεθος του δημοσιονομικού προβλήματος της Ελληνικής οικονομίας έγινε γνωστό από το Οκτώβριο του 2009, όταν έγινε φανερό ότι το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης είχε ξεπεράσει το 12% του ΑΕΠ και έδειχνε ότι η οικονομία έμπαινε σε περίοδο δημοσιονομικής κρίσης, με δεδομένο και το υψηλό δημόσιο χρέος. Η δυσκολία αναχρηματοδότησης του δημόσιου χρέους άρχισε να εκδηλώνεται με την άνοδο των διαφορικών επιτοκίων (spreads), πράγμα που οδήγησε την κυβέρνηση να ζητήσει βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα και το Διεθνές νομισματικό ταμείο. Οι Ευρωπαίοι εταίροι κινήθηκαν να διασώσουν την Ελλάδα φοβούμενοι κυρίως την τύχη των δικών τους τραπεζικών συστημάτων, αφού τα περισσότερα Ελληνικά κρατικά ομόλογα βρίσκονται σε ιδιωτικές τράπεζες της Ευρωζώνης⁷¹. Μία νέα τραπεζική κρίση στην Ευρωζώνη έθετε σε κίνδυνο και το ίδιο το Ευρώ. Το μνημόνιο (memorandum of understanding) υπογράφηκε στις 5 Μαΐου 2010. Η παρέμβαση της ΕΕ και του ΔΝΤ οδήγησε τόσο στην σύνταξη ενός προγράμματος που έχει ως βασικό στόχο τόσο την κάλυψη των δανειακών αναγκών της Ελλάδας για περίπου τρία χρόνια όσο και στη δημιουργία ενός αναπτυξιακού προτύπου που θα επιτρέπει την έξοδο της χώρας από την κρίση και την επιστροφή της σε διατηρήσιμους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Το μνημόνιο περιλαμβάνει πόρους 80 δις ευρώ διακρατικών δανείων από τους εταίρους της

⁷⁰ http://web.xrh.unipi.gr/attachments/131_Hardouvelis_Crises_Feb_2011.pdf.σελ.30-31

⁷¹ http://web.xrh.unipi.gr/attachments/131_Hardouvelis_Crises_Feb_2011.pdf.σελ.30

Ευρωζώνης πλην της Σλοβακίας και 30 δις Ευρώ από το ΔΝΤ. Τα χρήματα θα δίνονται με δόσεις, αφού πρώτα θα αξιολογείται η πορεία υλοποίησης των μέτρων που περιλαμβάνονται στο μνημόνιο. Το κόστος δανεισμού από την ΕΕ είναι περίπου 4% - 5% ενώ το κόστος δανεισμού από το ΔΝΤ είναι περίπου 3,3%. Η αξιολόγηση είναι τριμηνιαία, ενώ περιλαμβάνονται μεταρρυθμίσεις στο ασφαλιστικό, στις εργασιακές σχέσεις, στο δημόσιο τομέα και στο σύστημα υγείας⁷².

5.2 Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Δημοσιονομικής Σταθεροποίησης

Μετά από συνεδρίαση στις Βρυξέλλες που τη Δευτέρα 10 Μαΐου 2010, το Συμβούλιο οικονομικών και δημοσιονομικών υποθέσεων (ECOFIN) πέτυχε μια συμφωνία για συμφωνία για έναν Ευρωπαϊκό μηχανισμό δημοσιονομικής σταθεροποίησης. Ο μηχανισμός περιλαμβάνει μια δυνατότητα ενίσχυσης των ισοζυγίων πληρωμών ύψους 60 δισεκατομμυρίων ευρώ, με τους ίδιους πόρους της Ένωσης ως εγγύηση, συν 440 δισεκατομμύρια σε δάνεια ή εγγυήσεις που θα παρέχονται από τα κράτη μέλη της ευρωζώνης, καθώς και 250 Δις από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ).

Οι χρηματοοικονομικά πιο εύρωστες χώρες μέλη της ευρωζώνης θα δανείζουν τις πιο αδύναμες χώρες ή θα εγγυώνται τα δάνεια που αυτές συνάπτουν. Το ΔΝΤ θα παρέχει επιπλέον τουλάχιστον το ήμισυ της παροχής της ΕΕ. Η Επιτροπή θα παίζει τον ρόλο τραπεζίτη, δανειζόμενη στο όνομά της με την εγγύηση των κρατών μελών και θα δανείζει τα κράτη που αντιμετωπίζουν δυσκολίες.

Το συμφωνηθέν πακέτο ενίσχυσης θα προστεθεί στα 110 δισεκατομμύριο ευρώ που έχουν συμφωνηθεί για τη διάσωση της Ελλάδας και τα οποία οι Ευρωπαίοι και το ΔΝΤ θα αρχίσουν να πληρώνουν άμεσα⁷³.

Ο μηχανισμός θα περιλαμβάνει μια ουσιαστική χρηματοδότηση από το ΔΝΤ και μια μεγαλύτερη χρηματοδότηση από τα κράτη μέλη της ευρωζώνης, τα οποία δηλώνουν την ετοιμότητά τους να συνεισφέρουν με συντονισμένα διμερή δάνεια. Αυτός ο μηχανισμός θα

⁷² Σύμφωνα με το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής, στο δάνειο των Ευρωπαίων: «ο τόκος υπολογίζεται με βάση κυμαινόμενο επιτόκιο (Euribor τριών μηνών) με περιθώριο 300 μονάδων βάσης για τα πρώτα τρία έτη (400 μονάδων βάσης μετέπειτα). Τα κράτη μέλη θα χρεώσουν επίσης προκαταβαλλόμενη προμήθεια ίση με 50 μονάδες βάσης». Λεπτομέρειες για τον τρόπο υπολογισμού των κόστους δανεισμού από το ΔΝΤ βρίσκονται στις ιστοσελίδες: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/sba.htm> και <http://www.imf.org/external/np/exr/faq/greecefaqs.htm#q25>.

⁷³ <http://www.europedia.moussis.eu/discus/discus-1273655018-77332-3923.tkl?lang=gr>

πρέπει να θεωρείται ως έσχατη λύση όταν η χρηματοδότηση από τις αγορές είναι ανεπαρκής. Οποιαδήποτε εκταμίευση αυτών των διμερών δανείων θα αποφασίζεται από τις χώρες μέλη της ευρωζώνης ομόφωνα και υπό αυστηρές προϋποθέσεις οι οποίες θα βασίζονται στην αξιολόγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Αναμένουμε από τα κράτη μέλη της ευρωζώνης να συνεισφέρουν ανάλογα με τη συμμετοχή τους στην ΕΚΤ.

Στόχος αυτού του μηχανισμού δεν θα είναι να παράσχει χρηματοδότηση με τα επιτόκια του μέσου όρου της ευρωζώνης, αλλά να θεσπίσει κίνητρα για επιστροφή στη χρηματοδότηση από τις αγορές, το συντομότερο δυνατόν με τα κατάλληλα επιτόκια κινδύνου. Τα επιτόκια δεν θα είναι συμβατικά, δηλαδή δεν θα περιλαμβάνουν οποιοδήποτε στοιχείο στήριξης. Οι αποφάσεις για αυτό το μηχανισμό θα λαμβάνονται σε πλήρη συμμόρφωση με το πλαίσιο της Συνθήκης και τις εθνικές νομοθεσίες⁷⁴.

5.3 Μόνιμος Μηχανισμός Στήριξης από το 2013

Από τα μέσα του 2013, θα πραγματοποιηθεί η δημιουργία ενός μόνιμου Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, ο οποίος θα επιφορτιστεί με τη στήριξη, υπό αυστηρές προϋποθέσεις, χωρών με δημοσιονομικά προβλήματα, αποφάσισαν οι 27 Ευρωπαίοι ηγέτες κατά τη Σύνοδο Κορυφής της ΕΕ, που ολοκληρώθηκε στις Βρυξέλλες.

Ειδικότερα, όπως αναφέρεται στα συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής της ΕΕ, οι 27 Ευρωπαίοι ηγέτες δεσμεύθηκαν να αναλάβουν αποφασιστική δράση για να προφυλαχτεί η χρηματοοικονομική σταθερότητα και να επανέλθει η βιώσιμη ανάπτυξη, ώστε η ΕΕ και η ευρωζώνη να αναδυθούν ισχυρότερες από την κρίση.

Στο κείμενο των συμπερασμάτων της Συνόδου Κορυφής της ΕΕ, επισημαίνεται επίσης ότι οι προοπτικές της ανάπτυξης ενισχύονται, ενώ τα βασικά μεγέθη της ευρωπαϊκής οικονομίας παραμένουν υγιή. Σύμφωνα με τους Ευρωπαίους ηγέτες, τα προσωρινά μέσα σταθερότητας τα οποία θεσπίστηκαν νωρίτερα κατά το 2010 αποδείχθηκαν χρήσιμα, αλλά η κρίση κατέδειξε ότι δεν μπορούμε να εφησυχάσουμε.

⁷⁴ www.taxheaven.gr/news/news/view/id/5753/print/word.

Για το λόγο αυτό συμφώνησαν ως προς το κείμενο περιορισμένης τροποποίησης της Συνθήκης που αφορά τη σύσταση ενός μελλοντικού μόνιμου μηχανισμού για τη διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας του συνόλου της ευρωζώνης⁷⁵.

Στόχος είναι η τροποποίηση αυτή να τεθεί σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2013. Οι "27" σημειώνουν, επίσης, τη δέσμευσή τους να καταλήξουν σε συμφωνία ως προς τις νομοθετικές προτάσεις περί οικονομικής διακυβέρνησης έως τα τέλη του Ιουνίου 2011 προκειμένου να ενισχυθεί ο οικονομικός πυλώνας της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και να συνεχιστεί η εφαρμογή της στρατηγικής για την Ευρώπη του 2020.

Ειδικότερα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε ότι η Συνθήκη θα πρέπει να τροποποιηθεί προκειμένου να θεσπιστεί μόνιμος μηχανισμός από τα κράτη μέλη της ευρωζώνης, ο οποίος θα διασφαλίζει τη χρηματοοικονομική σταθερότητα του συνόλου της ευρωζώνης (Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας). Ο εν λόγω μηχανισμός θα αντικαταστήσει το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης (EFSM), που θα εξακολουθήσουν να ισχύουν έως τον Ιούνιο του 2013.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να δρομολογήσει την απλοποιημένη διαδικασία αναθεώρησης που προβλέπεται στο άρθρο 48 παράγραφος 6 της Συνθήκης. Η διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα θεσμικά όργανα θα πρέπει να ολοκληρωθεί εγκαίρως, ώστε να καταστεί δυνατή η τυπική έκδοση της απόφασης τον Μάρτιο του 2011, η ολοκλήρωση των εθνικών διαδικασιών έγκρισης ως το τέλος του 2012 και η έναρξη ισχύος της την 1η Ιανουαρίου 2013⁷⁶.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε επίσης τους Υπουργούς Οικονομικών της ευρωζώνης και την Επιτροπή να ολοκληρώσουν έως τον Μάρτιο του 2011 τις εργασίες της διακυβερνητικής ρύθμισης σχετικά με τη σύσταση του μελλοντικού μηχανισμού, ενσωματώνοντας τα γενικά χαρακτηριστικά που εκτίθενται στη δήλωση της Ευρώ ομάδας της 28ης Νοεμβρίου 2010, την οποία επικύρωσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ο μηχανισμός θα ενεργοποιηθεί με αμοιβαία συμφωνία των κρατών μελών της ευρωζώνης σε περίπτωση κινδύνου της σταθερότητας του συνόλου της ευρωζώνης.

Τα κράτη μέλη τα οποία δεν έχουν υιοθετήσει ως νόμισμα το ευρώ θα συμμετάσχουν, εφόσον το επιθυμούν, στις εργασίες αυτές. Μπορούν να αποφασίσουν να συμμετάσχουν σε ad hoc βάση σε εργασίες που θα κινητοποιήσει ο μηχανισμός.

⁷⁵ <http://www.nooz.gr/economy/dimiourgia-monimou-mixanismo-i-apo-mesa-2013>

⁷⁶ http://www.peristerinews.gr/sub/die8ni/dimiourgia_europaakou_mixanismou_sta8erotitas.html

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε την επιτάχυνση των εργασιών ως προς τις έξι νομοθετικές προτάσεις περί οικονομικής διακυβέρνησης, βάσει των συστάσεων της ειδικής ομάδας που προσυπογράφηκαν τον περασμένο Οκτώβριο και διατηρώντας σε υψηλά επίπεδα τις φιλοδοξίες, ούτως ώστε να εγκριθούν έως τον Ιούνιο του 2011. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε ικανοποίηση για την έκθεση του Συμβουλίου σχετικά με τη μεταχείριση της συστημικής μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού συστήματος δυνάμει του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και ζήτησε η έκθεση να αντικατοπτριστεί στις προδιαγραφές για τη για την εφαρμογή του αναθεωρημένου Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης⁷⁷.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI.

6.1 Προοπτικές.

Η ανάπτυξη είναι τη στιγμή αυτή το κύριο ζητούμενο για την Ελληνική και Πορτογαλική οικονομία. Η έξοδος από την ύφεση και η γρήγορη επαναφορά σε θετικούς ρυθμούς ανόδου του ΑΕΠ αφενός θα περιορίσουν την ένταση των αρνητικών επιπτώσεων στην απασχόληση και στα εισοδήματα και αφετέρου θα διευκολύνουν τη στρατηγική μείωσης του λόγου χρέους προς ΑΕΠ.

Η ανάπτυξη όμως είναι το τελικό αποτέλεσμα της συνέργειας πλήθους παραγόντων, που συγκλίνουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας και στη δημιουργία περιβάλλοντος ευνοϊκού για την επιχειρηματική δραστηριότητα. Αντίστοιχα, η αναπτυξιακή πολιτική, για να είναι αποτελεσματική, πρέπει να επενεργεί θετικά σε όλους τους παράγοντες που συνδιαμορφώνουν αυτό το περιβάλλον.

Σήμερα, οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη είναι:

- Ταχύτερος περιορισμός των δημόσιων ελλειμμάτων όχι μόνο για δημοσιονομικούς, αλλά και για αναπτυξιακούς λόγους.
- Στοχευμένες επιλογές για την ενίσχυση της ανάπτυξης με βάση ένα δεσμευτικό, συνεκτικό Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη.

⁷⁷ <http://www.europedia.moussis.eu/discus/discus-1293524562-708994-27227.tkl?lang=gr>.

- Εφαρμογή σαρωτικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που θα ανατρέψουν παρωχημένες δομές και θα βελτιώσουν την ανταγωνιστική λειτουργία της οικονομίας. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές αφορούν την υλοποίηση μέτρων που αποσκοπούν στην ενίσχυση της ευελιξίας στην αγορά εργασίας και την αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης, την αναβάθμιση της εκπαίδευσης, την απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης των επιχειρήσεων, το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων, τη διαμόρφωση πιο ανταγωνιστικών συνθηκών στις αγορές, την άρση των εμποδίων για τη δημιουργία περιβάλλοντος φιλικού προς την επιχειρηματικότητα. Όσο πιο γρήγορα και σωστά προωθηθούν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, τόσο πιο γρήγορα θα έλθει η ανάπτυξη.
- Ενεργητικές πολιτικές για την ενίσχυση των επενδύσεων, με την αξιοποίηση των νέων νόμων για τα κίνητρα επενδύσεων και το ETEAN, ταχύτερη απορρόφηση των κοινοτικών πόρων μέσω του ΕΣΠΑ και ενθάρρυνση της αποταμίευσης.

Οι κυβερνήσεις Ελλάδας και Πορτογαλίας πρέπει να κινηθούν σε εντελώς διαφορετικές κατευθύνσεις, σε αντίθεση με το πρόσφατο παρελθόν, σε σχέση με την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα των οικονομιών τους, αλλά και τις επενδύσεις.

Κινήσεις που θα δώσουν προοπτικές και όραμα για έξοδο από την δυσμενή οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκονται τώρα και που θα αποτελέσουν τα θεμέλια για γερή οικονομία και σταθερή πορεία στο μέλλον.

Υπάρχουν ελπιδοφόροι τομείς που παραμένουν ανεκμετάλλευτοι και ανεξερεύνητοι ενώ μπορούν να προσφέρουν τα μέγιστα στις οικονομίες των δύο χωρών όπως αυτός του τουρισμού, των ξένων επενδύσεων από χώρες αναπτυσσόμενες και οικονομικά εύρωστες όπως η κίνα, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με τη δημιουργία αιολικών και φωτοβολταϊκών πάρκων αφού επικρατούν ευνοϊκές, για την ανάπτυξη τους, καιρικές συνθήκες στη μεγαλύτερη διάρκεια του χρόνου.

Οι δύο χώρες είτε λόγω της γεωγραφίας τους, αφού βρίσκονται σε ιδανική τοποθεσία στον Ευρωπαϊκό Νότο όπου επικρατούν ευχάριστες καιρικές συνθήκες ενώ παράλληλα βρέχονται από τη θάλασσα του Ατλαντικού η μεν Πορτογαλία και από το Αιγαίο και το Ιόνιο η Ελλάδα, με τα πολυάριθμα νησιά τους. Είτε λόγω της πολύχρονης ιστορίας τους μπορούν να αποτελέσουν τον ιδανικό τουριστικό προορισμό. Επίσης υπάρχουν εναλλακτικές ιδέες για την ανάπτυξη του τουρισμού όπως η διοργάνωση στο παρελθόν παγκόσμιων αθλητικών γεγονότων με τους ολυμπιακούς αγώνες του 2004 στην Αθήνα και την τελική φάση του Uefa Euro cup το ίδιο έτος στη Πορτογαλία. Ακόμη η δημιουργία εκθεσιακών και συνεδριακών κέντρων

παγκοσμίου εμβέλειας θα μπορέσει να δώσει νέα ώθηση στην ανάπτυξη του τομέα βάζοντας τις σε προνομιακή θέση έναντι των ανταγωνιστών.

Στον τομέα των ξένων επενδύσεων θα πρέπει να γίνουν γενναία και αποφασιστικά βήματα μέσα από διαρθρωτικές αλλαγές έτσι ώστε Ελλάδα και Πορτογαλία να καταστούν ελκυστικός προορισμός επενδυτικών κολοσσών αλλά και πολυεθνικών εταιρειών. Η δομή και η λειτουργία του κρατικού συστήματος θα πρέπει να αλλάξει με σκοπό την άμεση εισροή κεφαλαίων στις οικονομίες χωρίς καθυστερήσεις και γραφειοκρατικά προβλήματα, όπως συνέβαινε στο παρελθόν.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της World Investment Report 2011 - WIR 2011, που αφορούν την Ελλάδα, οι εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων ανήλθαν στα 2,188 εκατ. δολάρια, το 2010, σε σχέση με 2,436 εκατ.\$, το 2009, εμφανίζοντας μείωση περίπου 10%. Πτώση περίπου 38% παρουσίασαν και οι εκροές ΞΑΕ και ανήλθαν στα 1,269 εκατ.\$ σε σχέση με 2055 εκατ.\$, το 2009. Σχετικά με την κατάταξη της Ελλάδας, ως προς το δείκτη απόδοσής της ως χώρας υποδοχής ξένων άμεσων επενδύσεων, αυτή κατατάσσεται στη θέση 119 το 2010, από 122 το 2009, και 120 το 2008, σε σύνολο 141 χωρών. Όσον αφορά το δείκτη δυνατότητας προσέλκυσης ξένων άμεσων επενδύσεων, στοιχεία του 2009 την κατατάσσουν στη θέση 43 από 48, το 2008⁷⁸.

Μετά το Ευρωπαϊκό σχέδιο διάσωσης της Ελληνικής οικονομίας τον Ιούλιο το 2011 οι αγορές ακολούθησαν ανοδική πορεία. Ο βραβευμένος με νόμπελ οικονομολόγος Πωλ Κρούγκμαν, γνωστός για την Κευνσιανή προσέγγιση του στην οικονομία υποστηρίζει ότι το σχέδιο αυτό, με την επιβολή λιτότητας σε όλα τα κράτη – μέλη της Ευρωζώνης θα συμπέσουν τη ζήτηση σε όλη την Ευρωζώνη με αποτέλεσμα την αποτροπή της οικονομικής ανάπτυξης. Στις αποφάσεις των Βρυξελλών προβλέπεται βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών καθώς και τα δημόσια ελλείμματα σε όλες τις χώρες εκτός από αυτές που προβλέπονται στο πρόγραμμα θα είναι κάτω του 3% μέχρι το 2013⁷⁹. Συμπέρασμα⁸⁰ του νομπελίστα οικονομολόγου είναι πως σοβαροί άνθρωποι είναι αποφασισμένοι να καταστρέψουν τις προηγμένες οικονομίες στο όνομα της συναίνεσης.

Επίσης σε άλλο άρθρο⁸¹ του τονίζει πως η Ελλάδα, η Πορτογαλία και η Ιρλανδία δεν θα μπορέσουν να αποπληρώσουν το χρέος στο ακέραιο και πως μόνο η Ισπανία θα μπορούσε να καταφέρει κάτι τέτοιο.

⁷⁸ <http://www.sepe.gr/default.aspx?pid=34&artID=3666&la=1>.

⁷⁹ http://www.levyinstitute.org/pubs/wp_724GR.pdf.

⁸⁰ <http://www.advisorone.com/2011/07/22/krugman-europes-greek-debt-deal-will-kill-recovery>.

⁸¹ <http://www.portugaldailyview.com/01-whats-new/krugman-portugal-won%E2%80%99t-repay-its-debt-in-full>

Η Ευρώπη σύμφωνα με τον Κρούγκμαν πρέπει να είναι έτοιμη για μείωση του χρέους διότι Περιφερειακές χώρες της υποφέρουν από την οικονομική ύφεση χάρη σε αυτά τα προγράμματα αυτά της λιτότητας και η εμπιστοσύνη απέναντι στα κράτη αντί να αυξάνεται μειώνεται.

6.2 Συμπεράσματα.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτέλεσε η πορεία των οικονομιών της Ελλάδας και της Πορτογαλίας από την ένταξη τους στην Οικονομική και νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) έως σήμερα. Στόχος ήταν η σύγκριση βασικών οικονομικών μεγεθών καθώς και στρατηγικών και πολιτικών που ακολουθήθηκαν από τις δύο χώρες στη διάρκεια όλων αυτών των ετών, έτσι ώστε να γίνει κατανοητή η πορεία τους και εξέλιξη τους στο σύγχρονο Παγκόσμιο και Ευρωπαϊκό σκηνικό.

Η Ελλάδα και η Πορτογαλία είναι δύο χώρες με αρκετές ομοιότητες σε μεγέθη και ιστορία. Δύο μικρά κράτη του Ευρωπαϊκού Νότου, του οποίου τα κράτη σήμερα αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Στην Ισπανία, η οποία συνορεύει με την Πορτογαλία, η ανεργία έχει πλέον ξεπεράσει το 20% ενώ στην γειτονική για την Ελλάδα Ιταλία το ΑΕΠ, το δημόσιο χρέος και τα υψηλά ποσοστά ανεργίας οδηγούν στην υποβάθμιση της οικονομίας αλλά και στην ένταση της κρίσης που επικρατεί στον Νότο.

Και οι δύο υπό εξέταση χώρες αντιμετώπισαν οικονομικές και πολιτικές δυσκολίες κατά το παρελθόν τους τις οποίες προσπάθησαν και κατάφεραν ως ένα βαθμό να ξεπεράσουν. Αρχικά πραγματοποιήθηκαν οι στόχοι τους ως προς τη σύγκλιση με τα Ευρωπαϊκά κριτήρια, που τις οδήγησε στην ένταξη τους στην ΟΝΕ. Οι μετέπειτα όμως πολιτικές που ακολουθήθηκαν οδήγησαν στην σημερινή δεινή οικονομική κατάσταση.

Η Ελλάδα είναι ένα κράτος της ΕΕ γεωγραφικά απόμακρο από τα υπόλοιπα, ειδικά από αυτά του βορρά όπως η Γερμανία και η Γαλλία με εύρωστες οικονομίες και βαριά βιομηχανία. Βρίσκεται σε ένα στρατηγικό γεωγραφικά και πολιτικά σημείο για τα δεδομένα της Μεσογείου και των Βαλκανίων. Από τη άλλη η Πορτογαλία που αποτελεί το δυτικό άκρο της Ευρώπης, αντιμετωπίζει με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα τα όσα προβλήματα κλήθηκε να αντιμετωπίσει στην πορεία της πριν και μετά την ένταξη της στην ΟΝΕ.

Ωστόσο πρέπει να προσαρμοστεί η οικονομία τους στα δεδομένα των υπόλοιπων Ευρωπαϊκών κρατών για να μπορέσουν μελλοντικά να είναι ανταγωνιστικά και να υπάρχει

πραγματική σύγκλιση. Θα πρέπει να γίνουν διαρθρωτικές αλλαγές σε πολιτικές και δομές για να καταστεί κάτι τέτοιο εφικτό.

Αλλαγές που θα οδηγήσουν στην αναδιάρθρωση του κράτους, το οποίο πλέον θα εμπνέει σεβασμό και κύρος στις διεθνείς αγορές. Θα πρέπει να εκλείψουν τα φαινόμενα της διαφθοράς σε κάθε τομέα της κοινωνικής δομής των κρατών αλλά και της κωλυσιεργίας σε σημαντικές αποφάσεις, έτσι ώστε οι οικονομίες να γίνουν πραγματικά ανταγωνιστικές.

Πρέπει να εφαρμοστούν πολιτικές και δράσεις που θα οδηγήσουν στην οικονομική σταθερότητα, την ανάπτυξη, στην αύξηση του βιοτικού επιπέδου, στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Όλα αυτά μέσα από την κατάλληλη εκμετάλλευση των κοινοτικών πόρων, τη μείωση των δαπανών, την εύρεση διεθνών επενδυτών, την εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών των χωρών αλλά και την κατάλληλη εκμετάλλευση των υποδομών στις δύο χώρες.

VII. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- ✦ Αγγελόπουλος Π., (2005) *Τράπεζες και χρηματοπιστωτικό σύστημα*, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.
- ✦ Αλεξιάκης Π., (1999) *Τραπεζικό περιβάλλον, Τόμος Β, Το χρηματοπιστωτικό σύστημα*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- ✦ Γιανίτσης Γ. – Παπαντωνίου Γ., (2004), *Ελλάδα: Η ένταξη στην ΟΝΕ και οι προκλήσεις του μέλλοντος*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα.
- ✦ Ευθυμιάτου Πουλάκου Α., (2001), *Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Εκδόσεις INTERBOOKS, Αθήνα.
- ✦ Θαλασσινός Λ. - Κυριαζίδης Θ., (2002), *Οι εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή χρηματοοικονομική αγορά μετά την εισαγωγή του Ευρώ*, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.
- ✦ Ίδρυμα οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών (ΙΟΒΕ), (2011), *Η Ελληνική οικονομία*, τριμηνιαία έκθεση, Αθήνα.
- ✦ Ίδρυμα οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών (ΙΟΒΕ), (2011), *Αποτελέσματα ερευνών οικονομικής συγκυρίας*, Αθήνα.
- ✦ Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΣΕ – ΑΔΕΔΥ, (2010), *Η Ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια έκθεση 2010*, Αθήνα.
- ✦ Καραμούζης Ν. - Γκίκας Χ, (2011), *Από τη διεθνή κρίση στη κρίση της Ευρωζώνης και της Ελλάδας*, Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα.
- ✦ Κορρές Γ (1998), *Ελληνική Οικονομία*, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.
- ✦ Παπαδάκης Ι., (1999), *Τραπεζικό περιβάλλον, τόμος Α, Νομισματική θεωρία και πολιτική*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.
- ✦ Τράπεζα της Ελλάδος, (2011), *Νομισματική πολιτική 2010-2011*, Αθήνα.
- ✦ Τράπεζα της Ελλάδος, (1998-2011), *Ετήσια έκθεση του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για τα έτη 1997-2010*, Αθήνα.
- ✦ Χρυσολώρας Ν. – Φαν Φέρσενταλ Χ., (2011), *Ελλάδα- Ευρωπαϊκή Ένωση 30 χρόνια μαζί*, Ειδική Έκδοση της εφημερίδας «Η καθημερινή».
- ✦ Μαραβέγιας Ν. & Τσινισιζέλης Μ. (2007), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτική: 50 χρόνια*, Θεμέλιο, Αθήνα.

- ✦ Ευθυμιάδης Τηλέμαχος (2008), «Αποκλίσεις πληθωρισμών στην Ευρωζώνη» Οικονομία & Αγορές, Τόμος 3, Τεύχος 3, Μάρτιος 2008.
- ✦ Παγκόσμια κατάρρευση σε 10 χρόνια; Δημόσιο Χρέος: Η τελευταία ευκαιρία. Attali Jasques, Εκδόσεις Παπαδόπουλος, Αθήνα 2010.
- ✦ Βικιπαίδεια.

Β.ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- ✦ Buckley A., (2004), *Multinational Finance*, Fifth edition. Financial Times, Essex
- ✦ Grauwe P., (2008), *Τα οικονομικά της νομισματικής Ένωσης*, Έκτη διεθνής έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- ✦ Howells P & Bain K., (2005), *The economics of money, banking and finance. A European text*, Third edition, Financial Times, Essex.
- ✦ Issing O., (2008), *The birth of Euro*, Cambridge University press UK.
- ✦ Krugman P. - Obstfeld M. – Melitz M., (2012) *International Economics Theory and Policy Ninth edition*, Pearson, USA.
- ✦ Pisani J. – Posen F., (2009), *The Euro at ten: The next global currency*, Bruegel, Washington DC.

Γ.ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ - Electronic References

✦ www.agora.mfa.gr	Υπουργείο Εξωτερικών ΓΓ Διεθνών οικονομικών Σχέσεων.
✦ www.bankofgreece.gr	Τράπεζα της Ελλάδος
✦ www.bportugal.pt	Τράπεζα της Πορτογαλίας
✦ www.ependyseis.gr	Γενική Γραμματεία επενδύσεων
✦ http://epp.eurostat.ec.europa.eu	Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία
✦ http://europa.eu	Ευρωπαϊκή Ένωση

✚ www.ecb.int	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
✚ www.heritage.org	Ερευνητικό και Επιμορφωτικό ίδρυμα
✚ http://hdr.undp.org	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
✚ www.imf.org	Διεθνές Νομισματικό ταμείο
✚ www.ine.pt	Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής Πορτογαλίας.
✚ www.iobe.gr	Ίδρυμα οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών.
✚ www.scte.gr	Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων.
✚ www.statistics.gr	Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία
✚ www.weforum.org	Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ
✚ www.worldbank.org	Παγκόσμια Τράπεζα
✚ www.esee.gr/kata_kefalin_aep_2010.doc	
✚ www.teicrete.gr	
✚ http://www.hrima.gr	
✚ http://www.missionofportugal.org/	
✚ http://www.hba.gr	
✚ el.wikibooks.org	
✚ http://www.aueb.gr	
✚ http://www.vlioras.gr	
✚ http://el.wikipedia.org/wiki/Ανεργία	
✚ http://www.travelstyle.gr	
✚ http://www.derivatives.gr	
✚ http://www.naftemporiki.gr/finance/athexStream	
✚ www.marketzone.gr	
✚ www.oe-e.gr/publ/ecocr/ecocr.pdf	
✚ http://www.europedia.moussis.eu/	

- ✚ www.taxheaven.gr/news/news/view/id/5753/print/word
- ✚ <http://www.nooz.gr/economy/dimiourgia-monimou-mixanismoι-apo-mesa-2013>.
- ✚ http://www.peristerinews.gr/sub/die8ni/dimiourgia_europaakou_mixanismou_sta8erotitas.html.
- ✚ http://www.levyinstitute.org/pubs/wp_724GR.pdf.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1. Βασικά μεγέθη Ελληνικής οικονομίας	σελ. 29
Πίνακας 2. Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδος.....	σελ. 33
Πίνακας 3. Κατάσταση απασχόλησης στην Ελλάδα	σελ. 35
Πίνακας 4. Βασικά μεγέθη Πορτογαλικής οικονομίας.....	σελ. 40
Πίνακας 5. Εξωτερικό εμπόριο Πορτογαλίας.....	σελ. 41
Πίνακας 6. Nominal GDP list by the International Monetary Fund (sortable in billions of SUS)	σελ. 43
Πίνακας 7. Κατά κεφαλήν ΑΕΠ των κρατών-μελών της Ε.Ε. και σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης και με το σύνολό τους =100 τα έτη 1995 και 2011	σελ. 45
Πίνακας 8. Κατά κεφαλήν ΑΕΠ	σελ. 46
Πίνακας 9. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.....	σελ.48
Πίνακας 10. Ιστορία του ελληνικού χρέους και των ελλειμμάτων(1999-σήμερα)	σελ.52
Πίνακας 11. Χρέος γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ) Ελλάδας-Πορτογαλίας	σελ.52
Πίνακας 12. Έλλειμμα	σελ.55
Πίνακας 13. Ανεργία.....	σελ.57
Πίνακας 14. Πληθωρισμός.....	σελ.67
Πίνακας 15. Απόδοση 10ετούς ομολόγου.....	σελ.70
Πίνακας 16. Απόδοση 10ετούς ομολόγου Γερμανίας.....	σελ.71
Πίνακας 17. Επενδύσεις.....	σελ.72
Πίνακας 18. Χρηματιστηριακοί Δείκτες Ελλάδας-Πορτογαλίας	σελ.75
Πίνακας 19. Δείκτης Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας.....	σελ.76
Πίνακας 20. Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης.....	σελ.77

Σχεδιαγράμματα

Σχεδιάγραμμα 1. Η οικονομική ανάπτυξη (% του ΑΕΠ) της Ελλάδας από το 1961 μέχρι το 2010	σελ.28
Σχεδιάγραμμα 2. Η οικονομική ανάπτυξη (% του ΑΕΠ) της Ελλάδας σε σύγκριση με την Ευρωζώνη 1999 - 2013.....	σελ.29
Σχεδιάγραμμα 3. Σύγκριση κατά κεφαλήν ΑΕΠ Ελλάδας – Πορτογαλίας	σελ.49
Σχεδιάγραμμα 4. Σύγκριση ΑΕΠ Ελλάδας – Πορτογαλίας	σελ.49

Σχεδιάγραμμα 5. Σύνθεση χρέους σε ευρώ της Ελλάδας	σελ.50
Σχεδιάγραμμα 6. Σύγκριση Χρέους Ελλάδας – Πορτογαλίας	σελ.53
Σχεδιάγραμμα 7. Σύγκριση Ελλείμματος Ελλάδας – Πορτογαλίας	σελ.56
Σχεδιάγραμμα 8. Σύγκριση ανεργίας Ελλάδας & Πορτογαλίας	σελ.58
Σχεδιάγραμμα 9. Σύγκριση ανεργίας Ελλάδας & Πορτογαλίας με Ευρωζώνη	σελ.58
Σχεδιάγραμμα 10. Σύγκριση πληθωρισμού Ελλάδας – Πορτογαλίας.....	σελ.68
Σχεδιάγραμμα 11. Σύγκριση πληθωρισμού Ελλάδας & Πορτογαλίας με Ευρωζώνη	σελ.68
Σχεδιάγραμμα 12. Σύγκριση Επενδύσεων Ελλάδας & Πορτογαλίας.....	σελ.73

Χάρτες

Χάρτης της Ευρώπης και χρονιές ένταξης των κρατών.....	σελ.11
Χάρτης ΕΕ και ΟΝΕ.....	σελ.15
Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.....	σελ.24
Το Ευρωσύστημα.....	σελ.25
Το δημόσιο Χρέος στην Ευρώπη.....	σελ.51